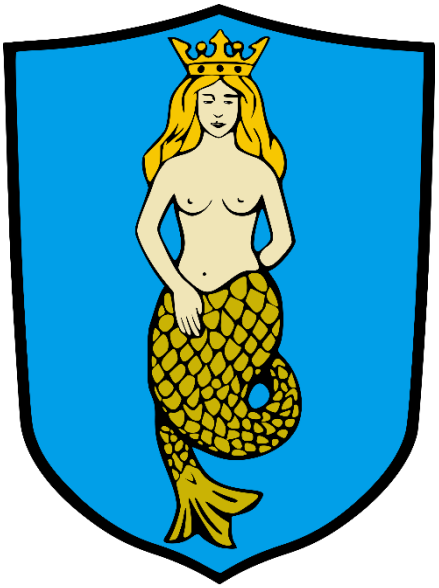

Lokalny Program Rewitalizacji dla gminy Białobrzegi

- Projekt -

Zamawiający:

Gmina Białobrzegi

ul. Plac Zygmunta Starego 9

26-800 Białobrzegi

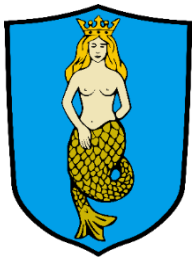

Wykonawca:

EU-Consult Sp. z o.o.

ul. Wały Piastowskie 1

80-855 Gdańsk

Spis treści

1 Wprowadzenie 4
1.1 Definicje 4
1.2 Tworzenie Programu Rewitalizacji 5
2 Diagnoza społeczno-gospodarcza 8
2.1 Podstawowe dane 8
2.2 Sfera społeczna 10
2.3 Sfera gospodarcza 25
2.4 Zagospodarowanie przestrzenne 29
2.5 Kultura sport i turystyka 36
2.6 Kluczowe wnioski z diagnozy 46
3 Wyniki przeprowadzonych działań 47
3.1 Wyniki badań ankietowych 47
3.2 Wyniki wywiadów 54
3.3 Sprawozdanie z konsultacji 61
4 Analiza SWOT 66
5 Powiązanie z dokumentami strategicznymi gminy, regionu, kraju i Europy 68
6 Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych oraz skali i charakteru potrzeb rewitalizacyjnych na podstawie badań własnych 72
6.1 Metodologia opracowania diagnozy 72
6.2 Problemy społeczne 75
6.3 Problemy gospodarcze 85
6.4 Problemy środowiskowe 88
6.5 Problemy przestrzenno-funkcjonalne 89
7 Obszary zdegradowane i obszary rewitalizacji 91
7.1 Obszary zdegradowane 91
7.2 Obszary rewitalizacji 93
8 Wizja wyprowadzania obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego (planowany efekt rewitalizacji) 97
9 Cele rewitalizacji i kierunki działań 98
9.1 Rekomendowane kierunki interwencji 98
9.2 Opis kierunków interwencji i celów rewitalizacyjnych 100

9.3 Uzasadnienie celów rewitalizacyjnych i ich wpływ na niwelowanie koncentracji zjawisk negatywnych 103

10 Lista planowanych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz indykatywne ramy finansowe 105

10.1 Lista A: projekty kluczowe 105

10.2 Lista B: projekty komplementarne 107

10.3 Podsumowanie zbiorcze projektów rewitalizacyjnych 108

11 Mechanizmy zapewnienia komplementarności rewitalizacji 109

12 Szacunkowe ramy finansowe LPR wraz z szacunkowym wskazaniem środków finansowych ze źródeł publicznych i prywatnych 111

13 Mechanizmy partycypacji społecznej 111

14 Struktura zarządzania realizacją programu rewitalizacji 113

15 System monitoringu i oceny programu rewitalizacji 114

15.1 Monitoring 114

15.2 Ewaluacja 115

15.3 Aktualizacja Lokalnego Programu Rewitalizacji 118

16 Wskazanie zakresu niezbędnych zmian w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy 119

17 Wskazanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego koniecznych do uchwalenia albo zmiany 121

18 Załącznik - mapy 122

19 Spis tabel, wykresów i rysunków 124

1 Wprowadzenie

1.1 Definicje

Powołując się na Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych 2014-2020 rewitalizacja stanowi kompleksowy proces, którego celem jest wyprowadzanie ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez działania całościowe integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany poprzez programy rewitalizacji. Przez działania całościowe rozumie się wzajemnie powiązane przedsięwzięcia, które obejmują kwestie społeczne oraz gospodarcze lub przestrzenno-funkcjonalne lub techniczne lub środowiskowe. Poprzez prowadzone działania zakłada się optymalne wykorzystanie specyficznych uwarunkowań danego obszaru oraz wzmocnienie jego lokalnych potencjałów. Proces ten stanowi wieloletni okres, prowadzony przez interesariuszy wraz we współpracy ze społecznością lokalną. Dla prowadzenia rewitalizacji wymagane są:

- Uwzględnienie rewitalizacji jako istotnego elementu całościowej wizji rozwoju gminy.
- Pełna diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru rewitalizacji oraz analiza dotykających go problemów. Diagnoza obejmuje kwestie społeczne oraz gospodarcze lub przestrzenno-funkcjonalne lub środowiskowe.
- Ustalenie hierarchii potrzeb w zakresie działań rewitalizacyjnych,
- Właściwy dobór narzędzi i interwencji do potrzeb i uwarunkowań danego obszaru.
- Zsynchronizowanie działań w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej, środowiskowej.
- Koordynacja prowadzonych działań oraz monitorowania i ewaluacja skuteczności rewitalizacji.
- Realizacji wynikającej z art. 5 ust. 1 rozporządzenia ogólnego zasady partnerstwa polegającej na włączeniu partnerów w procesy programowania i realizacji projektów rewitalizacyjnych w ramach programów operacyjnych oraz konsekwentnego,

otwartego i trwałego dialogu z tymi podmiotami i grupami, których rezultaty rewitalizacji mają dotyczyć[1].

Obszar zdegradowany stanowi obszar, na którym zidentyfikowany został stan kryzysowy (tj. stan spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych). Może być on podzielony na podobszary, w tym podobszary, które nie posiadają wspólnych granic (warunek – występowanie sytuacji kryzysowej na każdym podobszarze).

Obszar rewitalizacji jest to całość lub część obszaru zdegradowanego, na którym zamierza się prowadzić rewitalizację. Cechuje go koncentracja negatywnych zjawisk oraz znaczenie dla rozwoju lokalnego.

Program rewitalizacji został zdefiniowany jako inicjowany, opracowany i uchwalony przez radę gminy, wieloletni program działań w takich sferach jak: społeczna, ekonomiczna, przestrzenna, infrastrukturalna, środowiskowa, kulturowa. Celem niniejszego programu jest wyprowadzenie obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysu oraz stworzenie warunków do ich zrównoważonego rozwoju. Stanowi on narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji.

Projekt rewitalizacyjny to zaplanowany oraz ukierunkowany plan na osiągnięcie celów programu rewitalizacji.

Należy zaznaczyć, że głównym źródłem sfinansowania projektów rewitalizacyjnych z funduszy europejskich są środki RPO (EFS i EFFR). Komplementarnym źródłem ich współfinansowania są także środki KPO (EFS, EFRR, FS). Źródłem finansowania projektów rewitalizacyjnych mogą być także środki budżetu państwa oraz budżetów jednostek samorządu terytorialnego, a także pozostałe np. prywatne.

1.2 Tworzenie Programu Rewitalizacji

W celu stworzenia kompleksowego programu rewitalizacji, w niniejszym dokumencie szczególna uwaga została zwrócona na dokładną diagnozę, opis wizji stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji, cele rewitalizacji ora opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

[1] Wszystkie poniższe definicje w niniejszym podrozdziale pochodzą z dokumentu pn. Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020, Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, Warszawa, 3 lipca 2015 r., s. 5-8.

Należy także zaznaczyć, że nieodłącznym elementem programu rewitalizacji była partycypacja społeczna, która pozwala nie tylko na przygotowanie, ale także ocenę całego procesu rewitalizacji. Zainteresowani interesariusze mogli uczestniczyć w projekcie poprzez konsultacje społeczne, zebrania wiejskie oraz badanie społeczności lokalnej.

Do informowania społeczności lokalnej wykorzystana została przede wszystkim strona internetowa Urzędu Miasta i Gminy w Białobrzegach, gdzie umieszczane były terminy spotkań oraz postępy prac w powstawaniu dokumentu. W konsultacjach społecznych aktywnie uczestniczyć będą mogły wszystkie zainteresowane strony. Pozwoliło to na wspólne sformułowanie wizji obszaru zdegradowanego oraz wyznaczenie kierunków dalszych działań.

Na poniższym rysunku przedstawiono poszczególne etapy tworzenia planu. W ten sposób zapewniona została kompleksowość i komplementarność działań. Oceniono także możliwości gminy w oparciu o środki finansowe realne do uzyskania.

Rysunek 1. Etapy tworzenia LPR

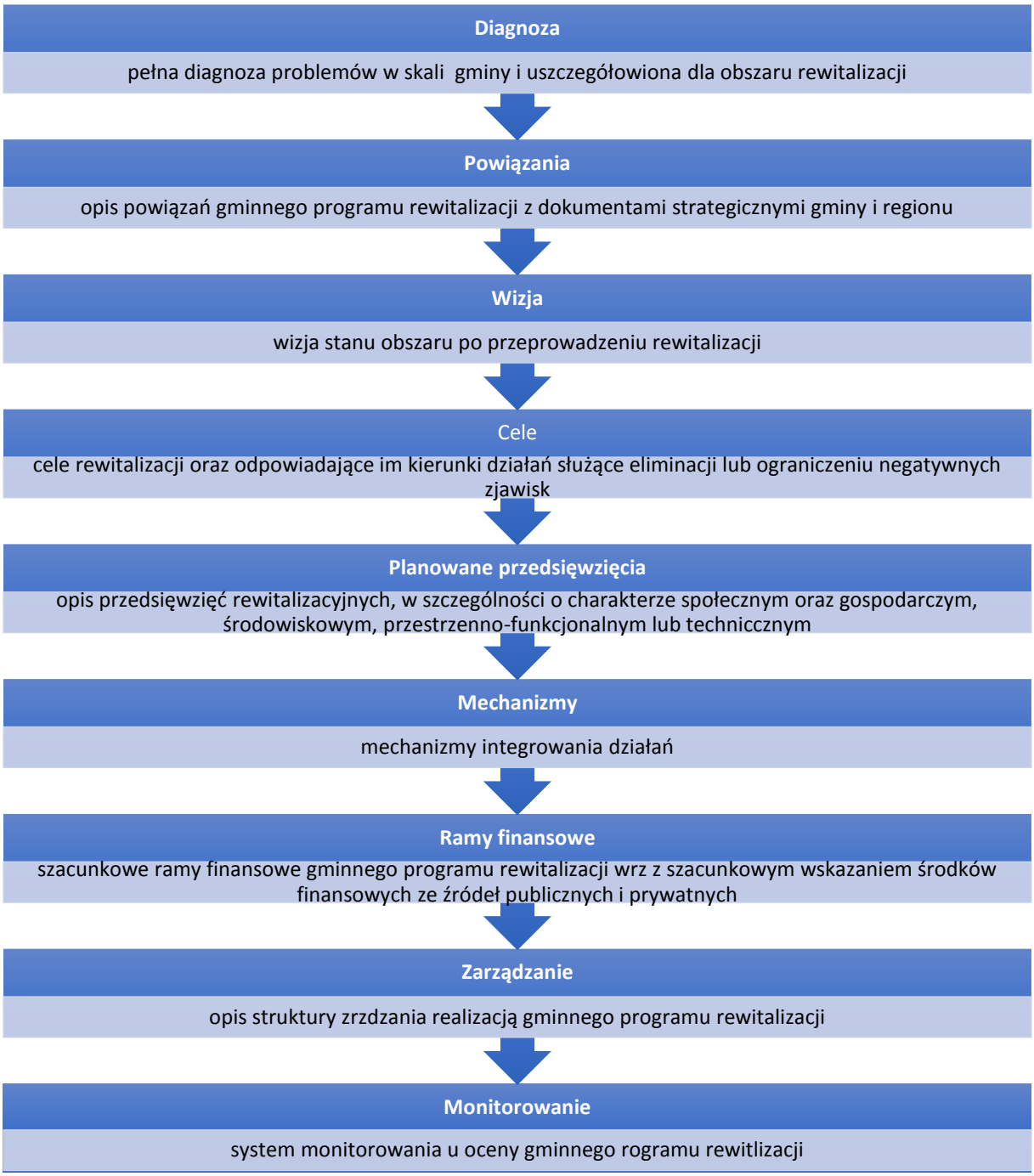

Opracowanie własne na podstawie Ustawy z dnia 9 października 2015 r o rewitalizacji, Dz. U. rok 2015, poz. 1777.

2 Diagnoza społeczno-gospodarcza

2.1 Podstawowe dane

Miasto i Gmina Białobrzegi leży w południowej części województwa mazowieckiego, na terenie powiatu białobrzeskiego. Miasto i Gmina Białobrzegi graniczy z następującymi gminami:

- od północy z gminami Promna,
- od wschodu z gminą Stromiec,
- od południa z gminą Stara Błotnica,
- od zachodu z gminami Radzanów i Wyśmierzyce.

W skład administracyjny gminy miejsko-wiejskiej Białobrzegi wchodzi miasto Białobrzegi oraz 10 sołectw: Brzeska Wola, Brzeźce, Budy Brankowskie, Jasionna, Kamień, Mikówka, Okrąglik, Stawiszyn, Sucha, Szczyty. Sieć osadniczą gminy Białobrzegi stanowią następujące miejscowości: Białobrzegi, Brzeźce, Brzeźce Kolonia, Budy Brankowskie, Brzeska Wola, Dąbrówka, Jasionna, Kamień, Leopoldów, Mikówka, Okrąglik, Pohulanka, Stawiszyn, Sucha, Szczyty, Wojciechówka. Cały obszar gminy znajduje się w strefie krajobrazu chronionego pod nazwą "Dolina Pilicy i Drzewiczki".

Rysunek 2 Położenie Gminy Białobrzegi na tle powiatu białobrzeskiego

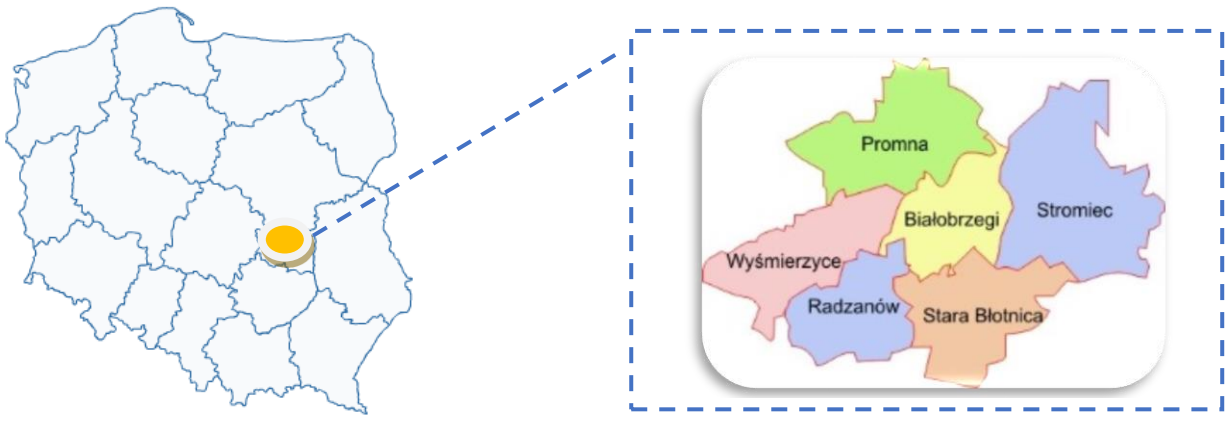

Źródło: https://www.osp.org.pl/hosting/katalog.php?id_w=8&id_p=155&id_g=1236

Gmina miejsko-wiejska Białobrzegi zajmuje obszar 7 774 ha, w tym 7 694 ha stanowi powierzchnia lądowa, natomiast 80 ha stanowią grunty pod wodami.

Tabela 1. Powierzchnia gminy miejsko-wiejskiej Białobrzegi

Wyszczególnienie	Powierzchnia [ha]

Powierzchnia ogółem	**7 774**
Powierzchnia lądowa	**7 694**
Użytki rolne razem	**3 627**
– Użytki rolne - grunty orne	2 300
– Użytki rolne - sady	149
– Użytki rolne - łąki trwałe	596
– Użytki rolne - pastwiska trwałe	362
– Użytki rolne - grunty rolne zabudowane	122
– Użytki rolne - grunty pod stawami	69
– Użytki rolne - grunty pod rowami	29
Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione razem	**3 396**
– Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione - lasy	3 227
– Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione - grunty zadrzewione i zakrzewione	169
Grunty zabudowane i zurbanizowane razem	**592**
– Grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny mieszkaniowe	163
– Grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny przemysłowe	29
– Grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny inne zabudowane	58
– Grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny zurbanizowane niezabudowane	105
– Grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny rekreacji i wypoczynku	14
– Grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny komunikacyjne - drogi	220
– Grunty zabudowane i zurbanizowane - użytki kopalne	3
Nieużytki	**73**
Tereny różne	**6**
Grunty pod wodami razem	**80**
– Grunty pod wodami powierzchniowymi płynącymi	71
– Grunty pod wodami powierzchniowymi stojącymi	9

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

2.2 Sfera społeczna

Sytuacja demograficzna i społeczna

Liczba ludności w gminie miejsko-wiejskiej Białobrzegi na przestrzeni lat 2008-2015 nieznacznie wzrosła (10 394 – 2008; 10 407 – 2015). Analizując dane dotyczące liczby ludności w podziale na obszar wiejski i miejski gminy można zauważyć, iż nastąpił odpływ ludności z terenów miejskich na tereny wiejskie. W roku 2008 struktura ludności gminy prezentowała się następująco: 70,5% - miasto; 29,5% - obszar wiejski, zaś w roku 2015: 68,1% - miasto; 31,9% - obszar wiejski.

Wykres 1 Liczba ludności w latach 2008-2015

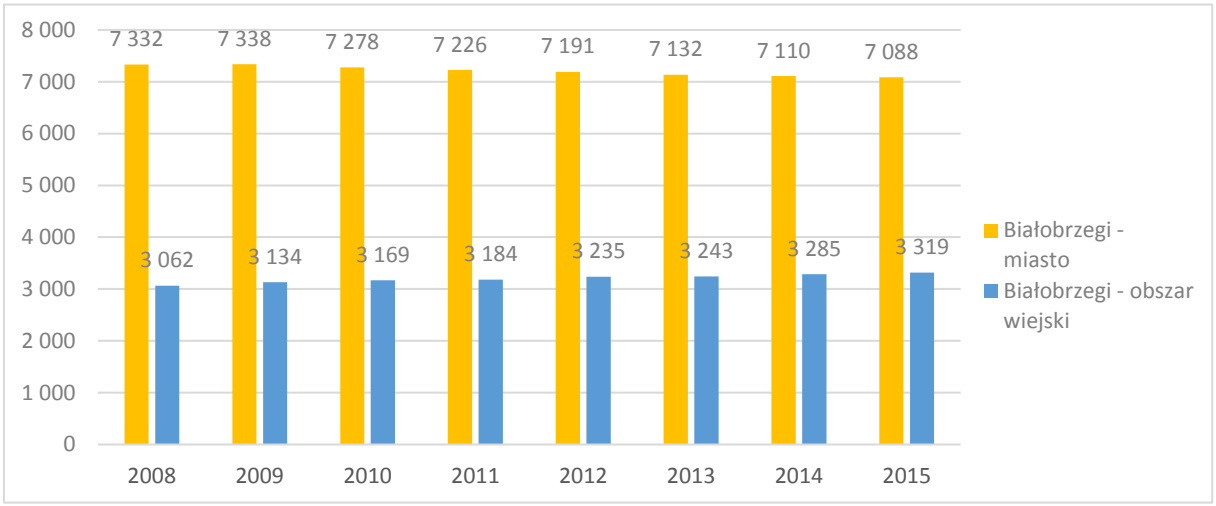

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

W stosunku do roku 2008 w roku 2015 spadła liczba urodzeń (o 24,4%). Liczba zgonów na przestrzeni lat 2008-2015 wzrosła z kolei o 6,2%.

Wykres 2 Urodzenia żywe i zgony w latach 2008-2015 w gminie miejsko-wiejskiej Białobrzegi

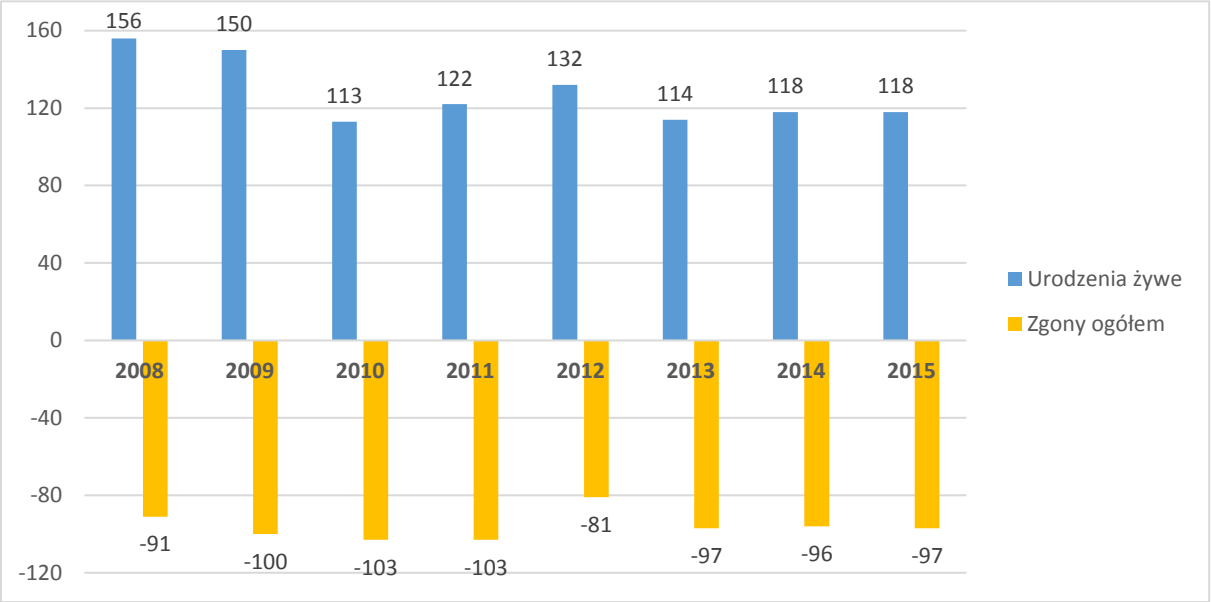

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Przyrost naturalny w gminie Białobrzegi w roku 2008 był zdecydowanie wyższy w mieście niż na obszarach wiejskich. Różnica ta na przestrzeni lat 2008-2015 nie wykazywała jednolitej tendencji. W roku 2015 przyrost naturalny w mieście wyniósł 16 osób wobec 5 osób na obszarze wiejskim.

Wykres 3 Przyrost naturalny w latach 2008-2015

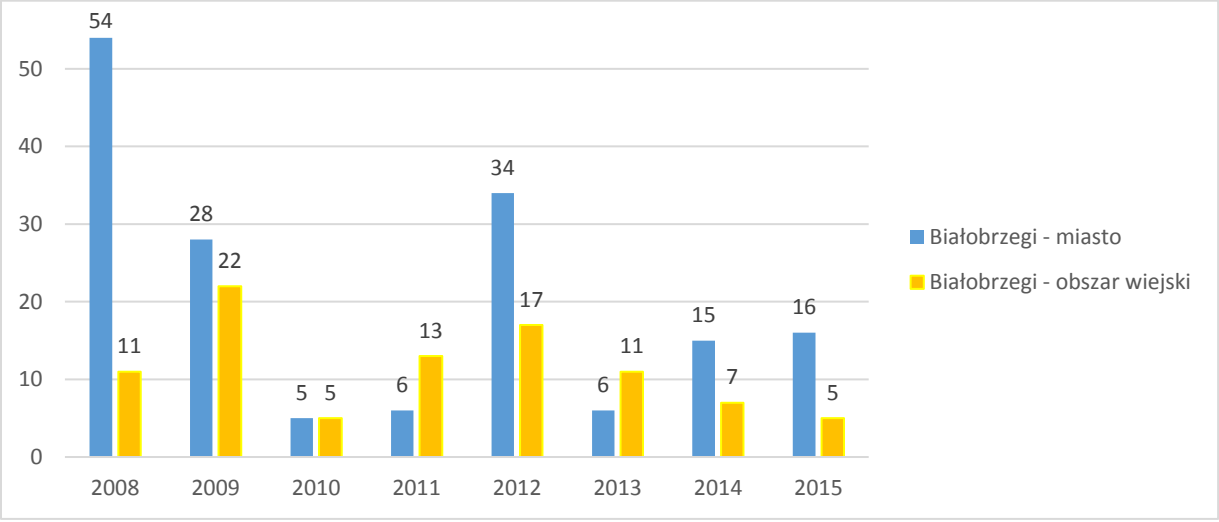

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Struktura ludności gminy pod względem ekonomicznych grup wieku wskazuje na wyższy udział osób w wieku produkcyjnym i przedprodukcyjnym na terenie obszaru wiejskiego, podczas gdy na terenie miasta występuje wyższy odsetek osób w wieku poprodukcyjnym (o 5,8 p.p.).

Wykres 4 Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku w roku 2015 (%)

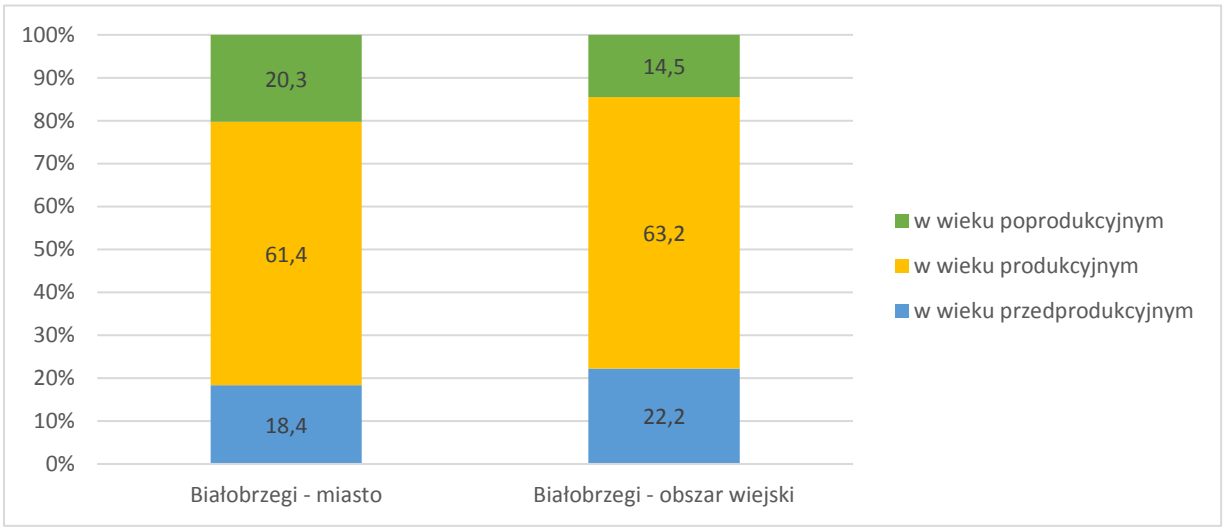

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w latach 2008-2015 na terenie obszaru miejskiego systematycznie zmniejszał się. W przypadku terenów wiejskich również wystąpił spadek, jednakże jego dynamika była znacznie niższa.

Wykres 5 Ludność w wieku przedprodukcyjnym w latach 2008-2015 (%)

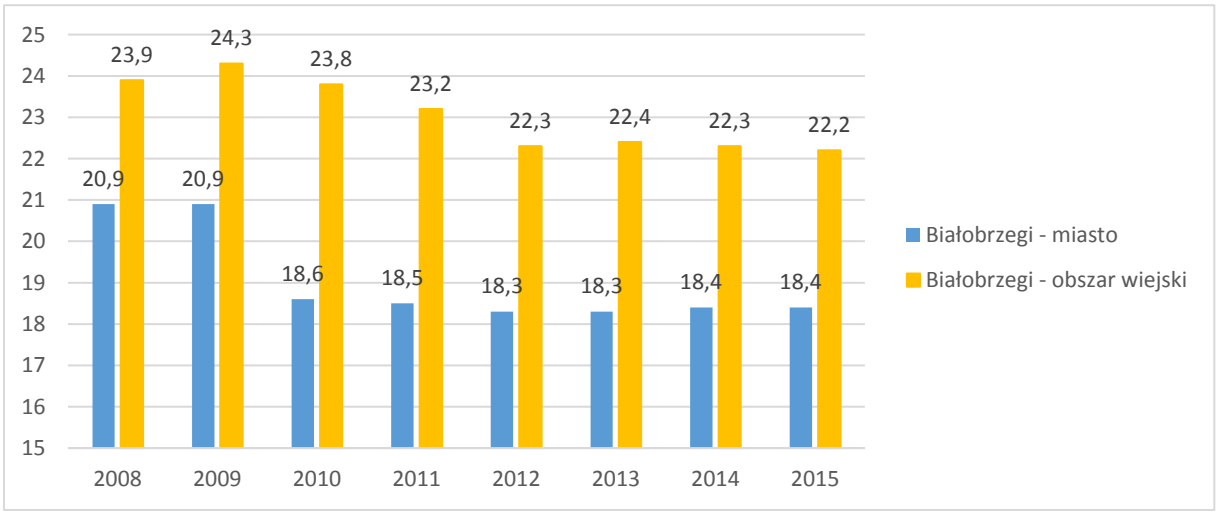

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Odsetek ludności w wieku produkcyjnym zamieszkującej obszar wiejski w latach 2008-2015 uległ wzrostowi, podczas gdy na terenie miasta odnotowano spadek udziału ludności w wieku produkcyjnym.

Wykres 6 Ludność w wieku produkcyjnym w latach 2008-2015 (%)

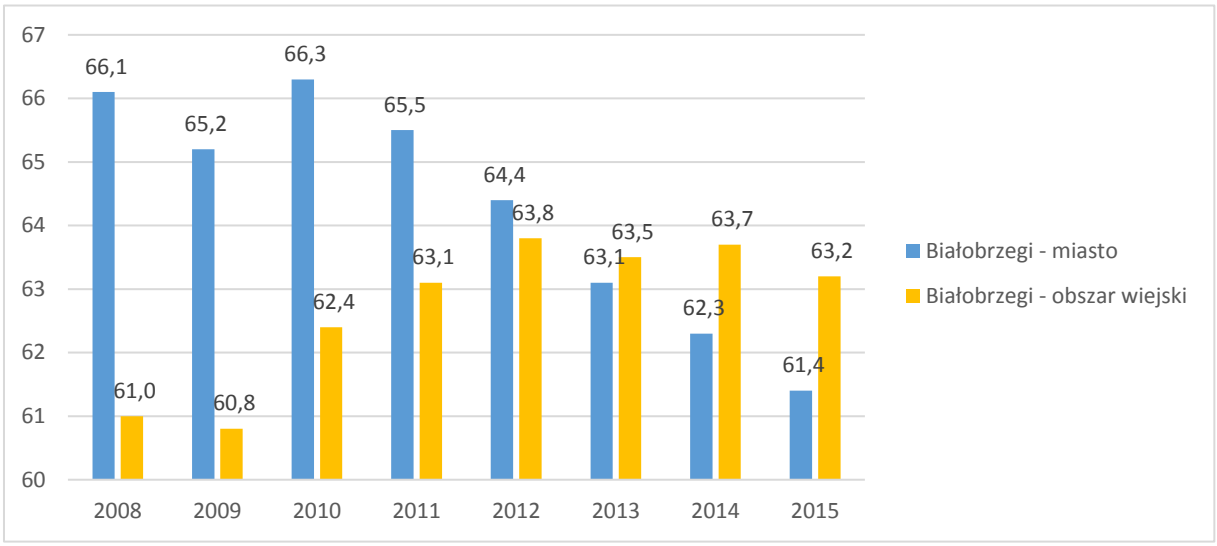

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Udział osób w wieku poprodukcyjnym w całości populacji wzrastał w przypadku gminy miejskiej, zaś dla obszaru wiejskiego odnotowano nieznaczne zmniejszenie odsetka osób w wieku poprodukcyjnym.

Wykres 7 Ludność w wieku poprodukcyjnym w latach 2008-2015 (%)

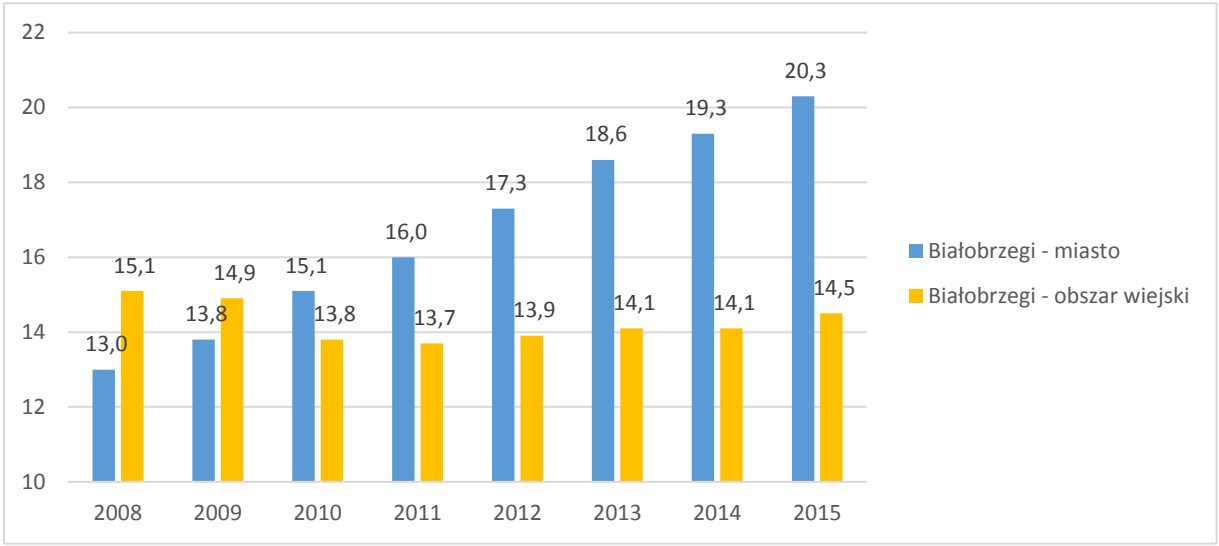

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Zdecydowanie większa gęstość zaludnienia charakteryzuje obszar miejski gminy Białobrzegi, co nie uległo znacznej zmianie pomimo odnotowanego w latach 2008-2015 spadku liczby ludności tego obszaru. W przypadku miasta w roku 2015 na 1 km^2 powierzchni przypadało 944 mieszkańców, podczas, gdy dla obszaru wiejskiego wskaźnik ten osiągnął wartość 47 mieszkańców.

Wykres 8 Liczba mieszkańców na 1km^2 w latach 2008-2015

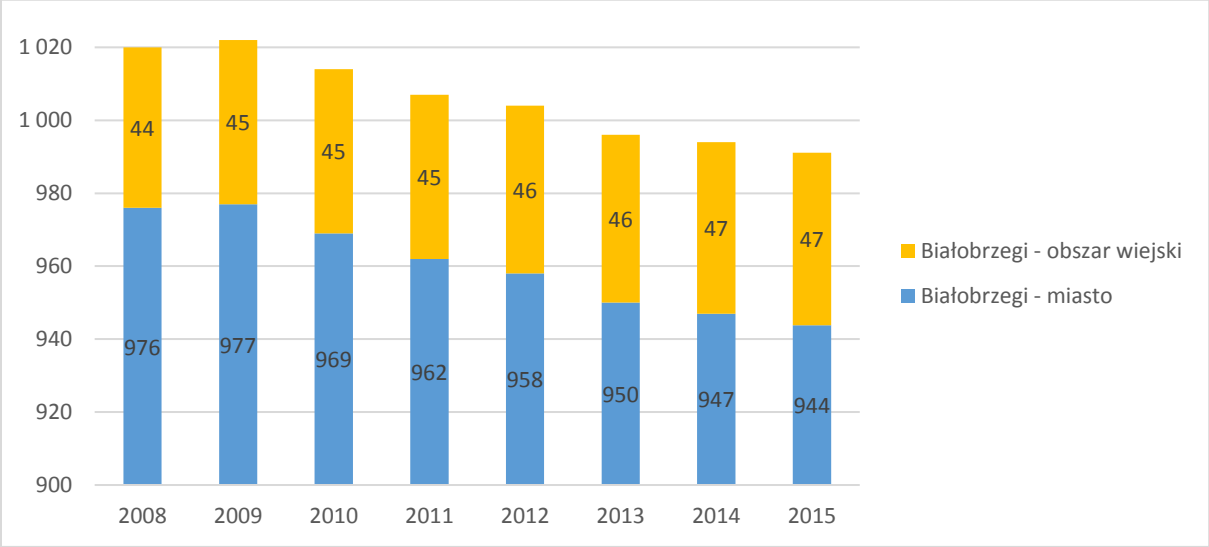

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

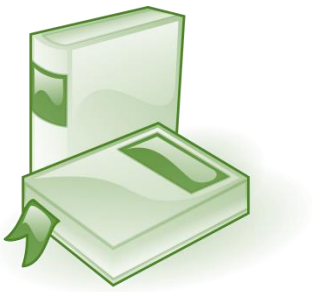

Oświata i edukacja

W gminie Białobrzegi znajdują się dwie szkoły podstawowe. Jedna zlokalizowana jest w obszarze miasta (Publiczna Szkoła Podstawowa nr 1 im. Komisji Edukacji Narodowej), zaś druga swoją działalnością obejmuje obszar wiejski (Publiczna Szkoła Podstawowa we Suchej). Liczba szkół podstawowych nie ulegała zmianie na przestrzeni lat 2008-2015[2]. W stosunku do roku 2008 liczba uczniów uczęszczających do szkół podstawowych w roku 2015 była wyższa. Tendencja ta dotyczy zarówno Publicznej Szkoły Podstawowej nr 1 im. KEN (miasto), jak i Publicznej Szkoły Podstawowej w Suchej (obszar wiejski). Do szkoły podstawowej zlokalizowanej na terenie miasta Białobrzegi w roku 2015 uczęszczało 637 uczniów, zaś do placówki mieszczącej się na terenie obszaru wiejskiego 156 uczniów.

[2] Na podstawie danych BDL GUS.

Wykres 9 Liczba uczniów w szkołach podstawowych w latach 2008-2015

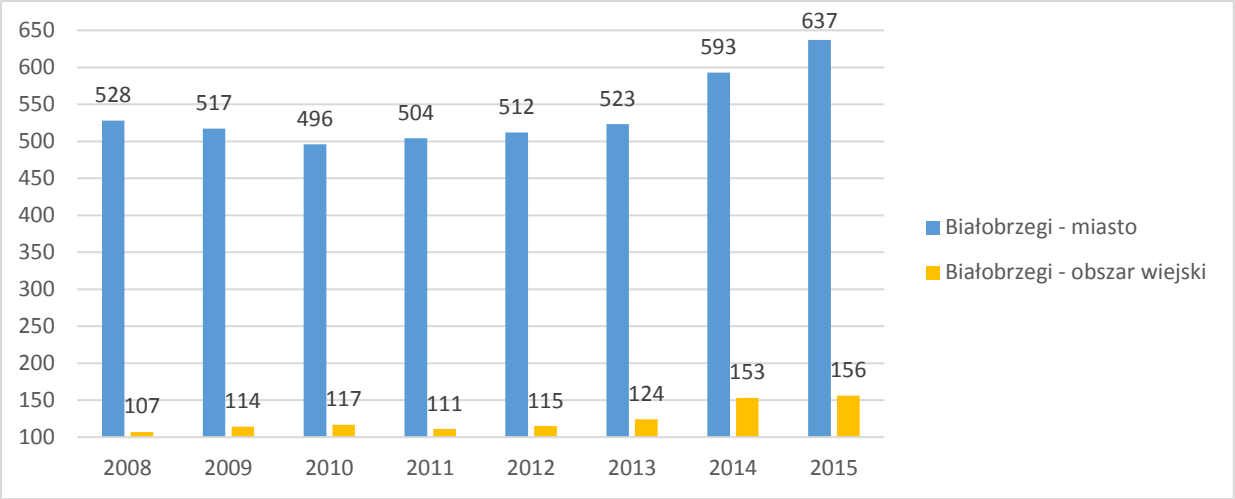

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Wraz z liczbą uczniów wzrasta liczba oddziałów szkolnych. W przeciągu 8 lat, we wszystkich szkołach podstawowych w mieście, razem powstały cztery nowe oddziały, a na obszarze wiejskim dwa oddziały. W roku 2015 na jeden oddział przypadało średnio 23 uczniów (miasto) oraz 20 uczniów (obszar wiejski)[3]. Należy zatem stwierdzić, iż obecna liczba oddziałów w szkołach podstawowych spełnia wymagania stawiane tego rodzaju placówkom.

Wykres 10 Oddziały szkolne w szkołach podstawowych w latach 2008-2015

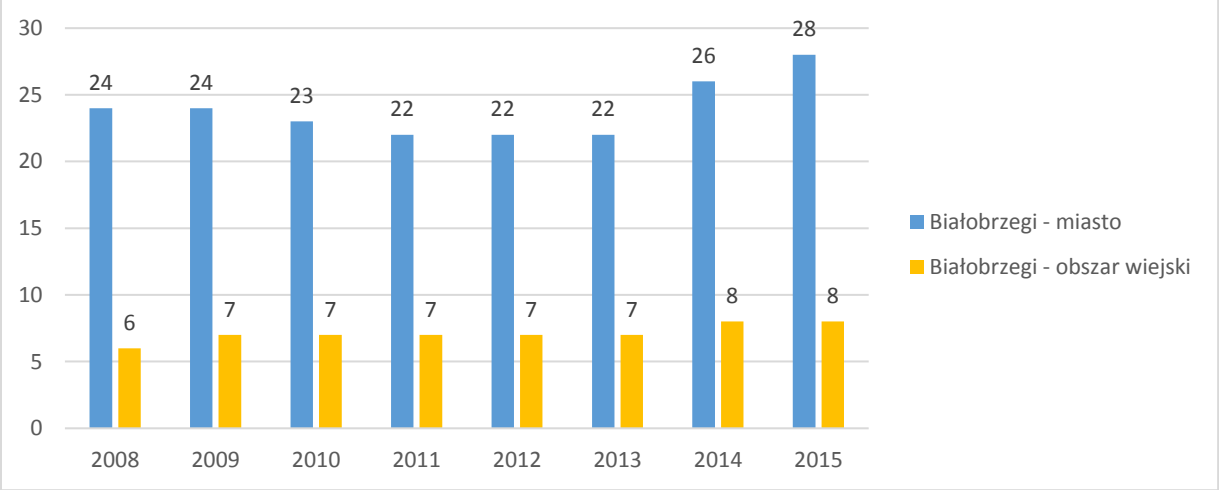

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

[3] Na podstawie danych BDL GUS.

Liczba szkół gimnazjalnych w gminie miejsko-wiejskiej Białobrzegi zmieniała się na przestrzeni lat 2008-2015. W roku 2015 w gminie znajdowały się dwie szkoły gimnazjalne (w tym jedna publiczna i jedna niepubliczna), zlokalizowane na terenie miasta Białobrzegi (na terenie wiejskim placówki tego typu nie funkcjonują). Liczba uczniów szkół gimnazjalnych od roku 2008 systematycznie spadała. W roku 2015 w gimnazjach w gminie Białobrzegi uczyło się 313 uczniów wobec 390 w roku 2008.

Wykres 11 Liczba uczniów w szkołach gimnazjalnych w mieście Białobrzegi w latach 2008-2015

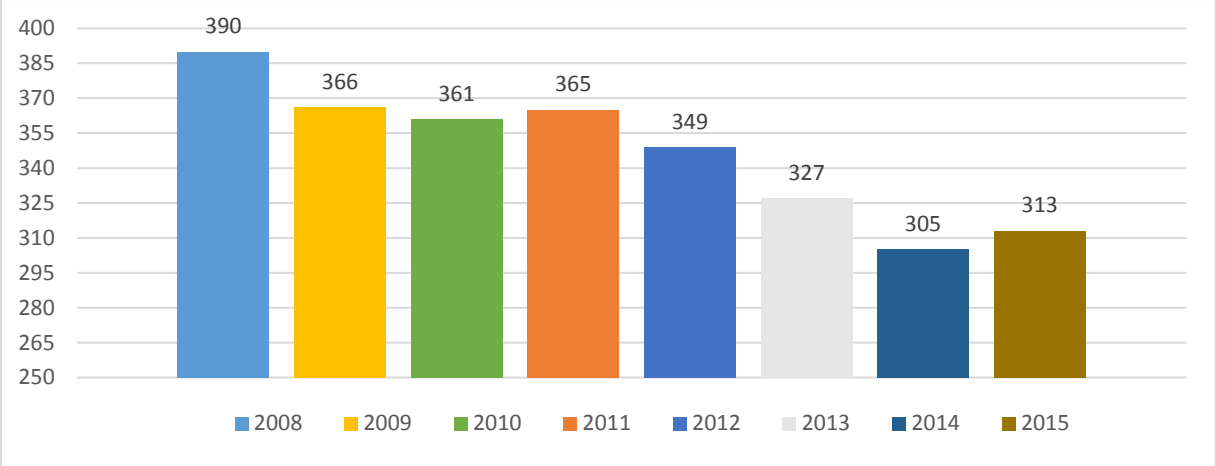

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

W związku ze spadkiem liczby uczniów, malała także liczba oddziałów szkolnych w gimnazjach zlokalizowanych na terenie miasta Białobrzegi. W roku 2015 w dwóch gimnazjach znajdowało się 14 oddziałów szkolnych. Na jeden oddział przypadło zatem średnio 22 uczniów.

Wykres 12 Oddziały szkolne w gimnazjach w mieście Białobrzegi w latach 2008-2015

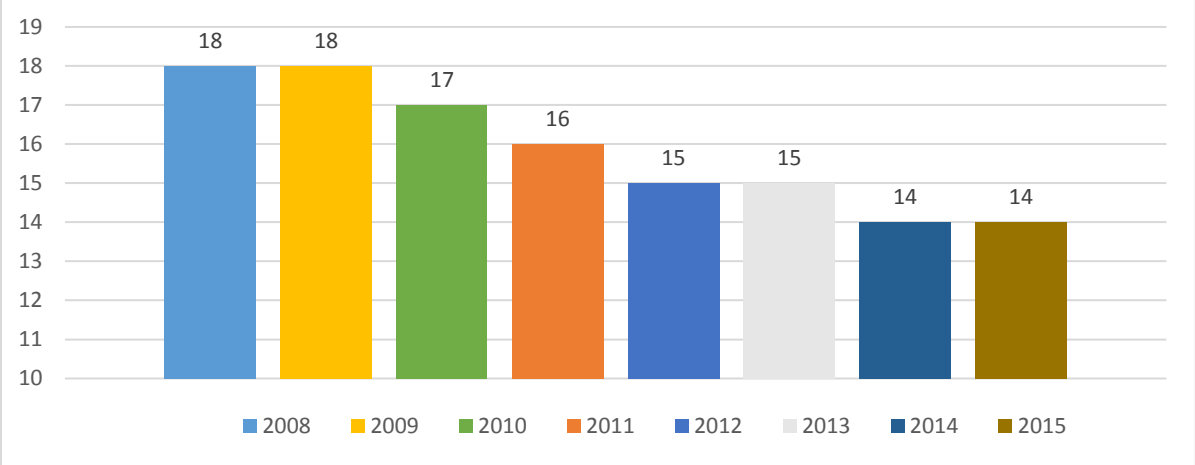

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Na terenie gminy funkcjonują również dwie placówki ponadgimnazjalne: Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych im. Stanisława Staszica oraz Liceum Ogólnokształcące im. Armii Krajowej. Pierwsza z nich oferuje kształcenie w zakresie:

- Technikum:
  - Technik logistyk (klasa strażacka, klasa policyjna, klasa wojskowa),
  - Technikum ekonomicznego,
  - Technik hotelarstwa,
  - Technik informatyk,
  - Technik żywienia i usług gastronomicznych (klasa innowacyjna zdrowie, sport i uroda),
- Zasadniczej Szkoły Zawodowej:
  - Mechanik pojazdów samochodowych,
  - Sprzedawca,
  - Piekarz,
  - Kucharz,
  - Stolarz,
  - Inne klasy wielozawodowe (m.in. fryzjer, stolarz, elektryk, blacharz samochodowy)[4].

Liczba uczniów w szkołach ponadgimnazjalnych w przeciągu 5 lat wahała się. W stosunku do 2010 roku liczba uczniów w 2015 roku zmniejszyła się o 5%. Najwięcej uczniów uczęszczało do tego typu placówek w 2010 roku, a najmniej w 2013 roku.

[4] http://zspbialobrzegi.edu.pl/?page_id=16 [data dostępu: 23.09.2016 r.].

Wykres 13. Liczba uczniów szkół ponadgimnazjalnych w mieście Białobrzegi w latach 2010-2015[5]

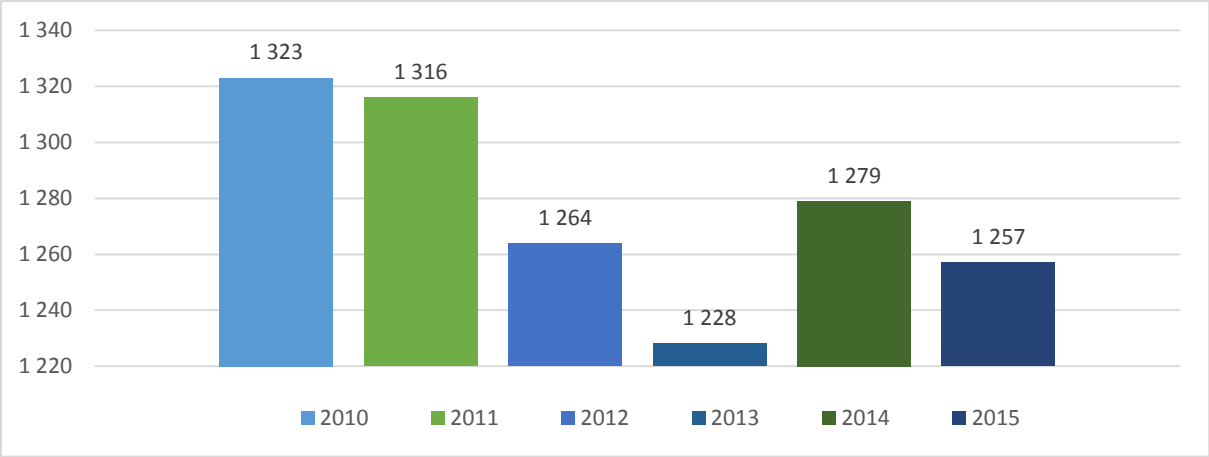

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Wraz ze spadkiem liczby uczniów w szkołach ponadgimnazjalnych, likwidacji uległy również oddziały, tj. o 4 w okresie 2010-2015. Biorąc pod uwagę dane z wykresu nr 13 i nr 14, zauważyć można, że liczba oddziałów ponadgimnazjalnych była zależna od liczby uczniów w danym roku.

Wykres 14. Oddziały w szkołach ponadgimnazjalnych w mieście Białobrzegi w latach 2010-2015

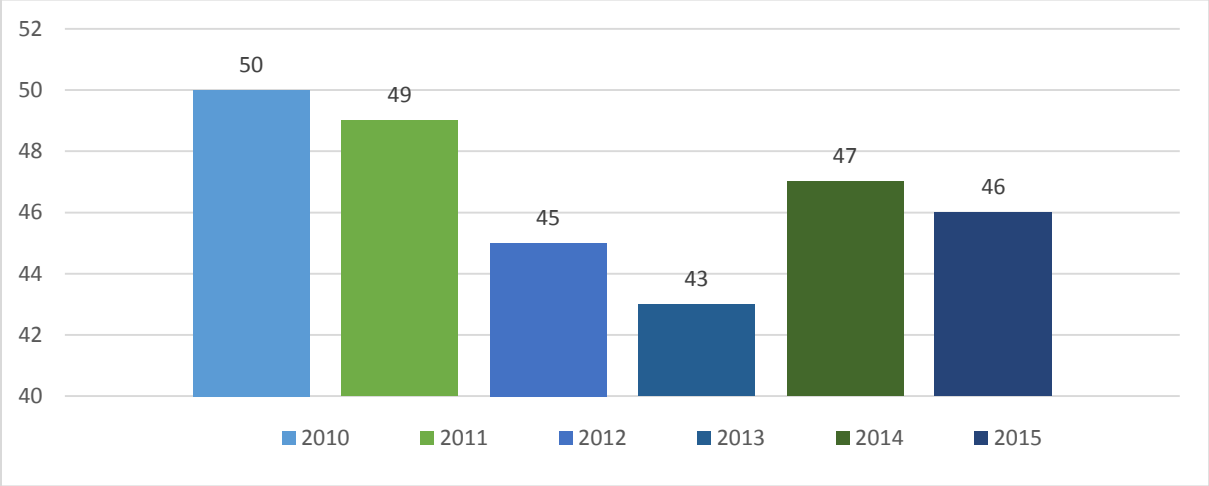

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Poniższa tabela przedstawia liczbę i rodzaj placówek oświatowych mających swoją siedzibę w gminie miejsko-wiejskiej Białobrzegi.

Tabela 2 Placówki oświatowe w gminie Białobrzegi

1	Liceum Ogólnokształcące im. Armii Krajowej w Białobrzegach	ul. Targowicka 3 26-800 Białobrzegi

[5] Brak danych w BDL GUS za lata wcześniejsze.

2	Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych im. Stanisława Staszica w Białobrzegach	ul. Żeromskiego 86 26-800 Białobrzegi
3	Publiczne Gimnazjum im. Jana Pawła II w Białobrzegach	ul. Reymonta 13 26-800 Białobrzegi
4	Niepubliczne Gimnazjum „Siódemka” w Białobrzegach	ul. Targowicka 3 26-800 Białobrzegi
5	Publiczna Szkoła Podstawo nr 1 im. Komisji Edukacji Narodowej w Białobrzegach	ul. Rzemieślnicza 21/31 2 26-800 Białobrzegi
6	Publiczna Szkoła Podstawowa w Suchej	Sucha, ul. Szlachecka 88a 26-800 Białobrzegi
7	Publiczne Przedszkole Nr 1 im. Jasia i Małgosi w Białobrzegach	ul. Targowicka 1 26-800 Białobrzegi
8	Publiczne Przedszkole Nr 2 im. Kubusia Puchatka w Białobrzegach	ul. Konopnickiej 1 26-800 Białobrzegi
9	Niepubliczne Przedszkole „Promyczek” w Białobrzegach	ul. Żeromskiego 84 26-800 Białobrzegi

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Starostwa Powiatowego

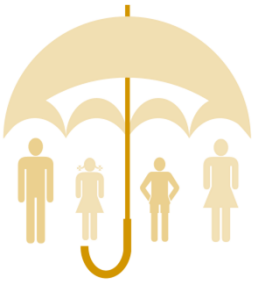

Opieka zdrowotna i pomoc społeczna

Od roku 2008 do roku 2015 wzrosła liczba aptek znajdujących się w mieście Białobrzegi. Podczas gdy na obszarze wiejskim gminy nie powstała ani jedna apteka. W roku 2008 na jedną aptekę przypadało 3 465 osób, a w roku 2015 liczba mieszkańców gminy przypadających na aptekę wynosiła 1 735. Jest to wartość znacznie niższa od wskaźnika dla całego powiatu (4 196), a także województwa (3 078) i kraju (3 017).

Wykres 15 Liczba aptek w mieście Białobrzegi w latach 2008-2015

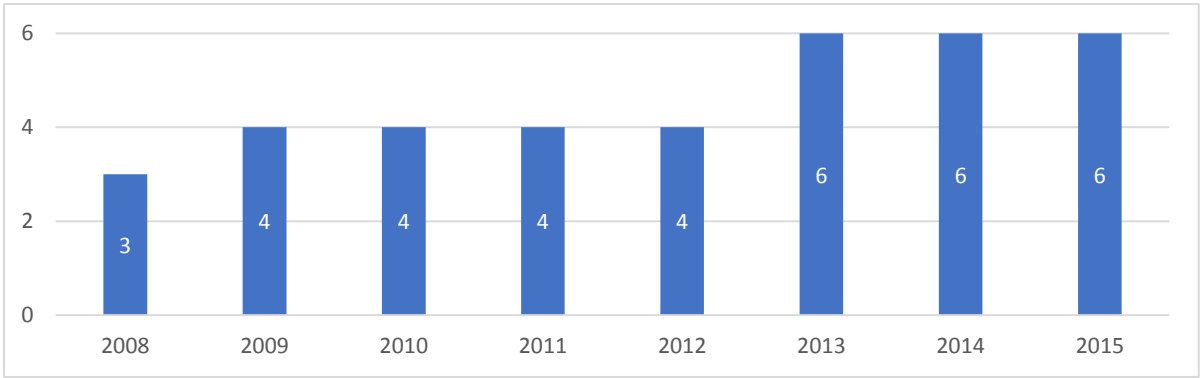

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

W gminie Białobrzegi w roku 2015 znajdowało się siedem podmiotów ambulatoryjnej opieki zdrowotnej, co oznacza, że w stosunku do roku 2008 ich liczba zwiększyła się o dwie placówki. Jednocześnie należy zwrócić uwagę na dysproporcję pomiędzy obszarem wiejskim, na którym nie znajduje się ani jedna placówka tego rodzaju, a obszarem miejskim, gdzie zlokalizowane są wszystkie obiekty.

Wartość wskaźnika liczby przychodni na 10 tys. mieszkańców dla całej gminy Białobrzegi (7) jest wyższy od wartości wskaźnika dla powiatu (5), województwa (5) i kraju (5). W przypadku obszaru miejskiego gminy Białobrzegi wartość wskaźnika jest najwyższa (7). W gminie Białobrzegi w roku 2015 udzielono ponad 72 tys. porad medycznych, co stanowi wartość niższą (o ponad 1,5 tys.) w stosunku do roku 2012.

Tabela 3. Ambulatoryjna opieka zdrowotna - porady lekarskie w gminie miejsko-wiejskiej Białobrzegi w latach 2012-2015

	2012	2013	2014	2015
Porady lekarskie	74 356	76 153	74 496	72 799

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Wykres 16 Podmioty ambulatoryjne w mieście Białobrzegi w latach 2008-2015

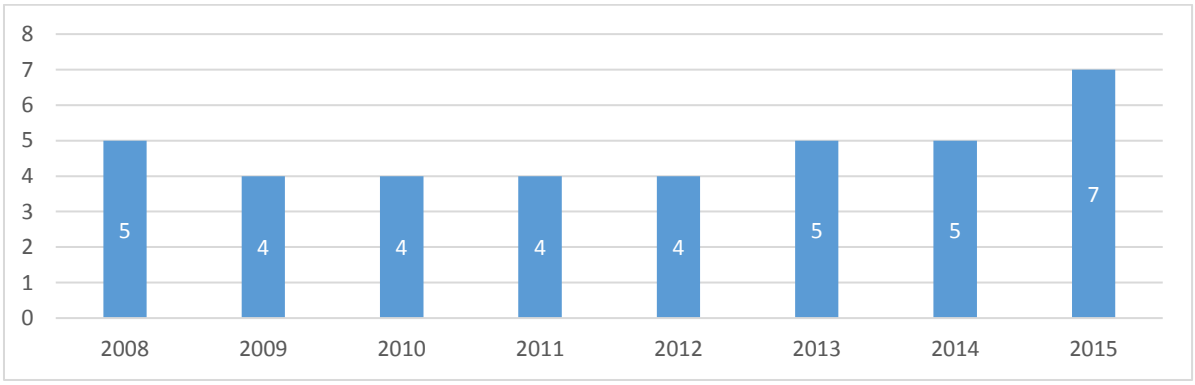

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Jednostką w systemie pomocy społecznej na terenie gminy jest Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Do zadań działu Pracy Socjalnej i Usług Opiekuńczych należy m.in. przeprowadzenie rodzinnych wywiadów środowiskowych zgodnie z wymogami ustawy o pomocy społecznej, wnioskowanie o udzielenie pomocy z zadań zleconych i własnych gminy dla osób kwalifikujących się do tej formy pomocy, udzielanie pomocy w formie pracy socjalnej oraz przygotowywanie dokumentacji i występowanie z wnioskiem o różnorodne skierowania.

Zaznaczyć należy, że Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej pozyskuje również środki zewnętrzne na realizowane przez siebie działania. Od 2012 roku realizował 3-letni projekt systemowy pn. „Pomoc społeczna zawsze skuteczna" w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, współfinansowanego z Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Projekty realizowane ze środków zewnętrznych kierowane są przede wszystkim do osób bezrobotnych (z uwzględnieniem osób zagrożonych wykluczeniem społecznym), mieszkańców w wieku aktywności zawodowej (15-64 lata), niepracujących i korzystających ze świadczeń /finansowych, niefinansowych/ Pomocy Społecznej[6].

Na przestrzeni lat 2009-2014 spadła liczba gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej. W roku 2014 odnotowano jedynie 305 takich gospodarstw wobec 476 w roku 2009.

Tabela 4. Liczba gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej w gminie miejsko-wiejskiej Białobrzegi w latach 2009-2014[7]

2009	2010	2011	2012	2013	2014
476	493	392	322	410	305

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Warto zwrócić uwagę na liczbę osób pobierających świadczenia z powodu różnorodnych przyczyn na terenie gminy. Jak wynika z poniższej tabeli, na przestrzeni lat 2010-2015 Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej najczęściej udzielał wsparcia z powodu ubóstwa (828 osób w 2015 roku). O połowę mniej beneficjentów otrzymywało świadczenia wynikające z bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych (424 osoby w roku 2015). Najrzadziej udzielano wsparcia z powodu niepełnosprawności i alkoholizmu.

Zaznaczyć należy, że na przestrzeni lat 2010-2015 odnotowano spadek liczby mieszkańców, którym udzielano wsparcia z powodu ubóstwa (o 748 osób, tj. 47,5%), bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych (o 291 osób, tj. 40,7%) oraz alkoholizmu (w tym przypadku spadek był najwyższy – o 207 osób). Wzrost w liczbie osób objętych wsparciem odnotowano jedynie w przypadku niepełnosprawności (z 115 osób do 134).

[6] http://www.mgops.bialobrzegi.pl/index.php/4/o-nas [data dostępu: 23.09.2016 r.].
[7] Dane dostępne tylko na lata 2009-2014, brak danych dla roku 2015.

Tabela 5. Zestawienie liczby osób, którym udzielane były świadczenia społeczne na terenie gminy Białobrzegi

	2010		2011		2012		2013		2014		2015	
	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin
Ubóstwo	1576	436	1655	460	1156	340	928	290	798	345	828	360
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	715	155	705	150	420	100	420	100	409	101	424	101
Alkoholizm	249	57	264	60	72	30	70	30	48	20	42	15
Niepełnosprawność	115	70	131	82	160	109	168	108	155	102	134	98

Źródło: opracowanie własne na podstawie uzyskanych danych.

Organizacje pozarządowe

Tabela 6 Spis organizacji pozarządowych działających w gminie i mieście Białobrzegi

ORGANIZACJE POZARZĄDOWE, STOWARZYSZENIA, FUNDACJE, GRUPY NIEFORMALNE
Stowarzyszenie Ziemi Białobrzeskiej ul. Krakowska 66 26-800 Białobrzegi
Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów. Oddział Miejsko-Gminny Plac Zygmunta Starego 9 26-800 Białobrzegi
Polski Związek Niewidomych Plac Zygmunta Starego 9 26-800 Białobrzegi
Powiatowe Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe w Białobrzegach ul. Krakowska 2A 26-800 Białobrzegi
Polskie Stowarzyszenie Diabetyków Plac Zygmunta Starego 9 26-800 Białobrzegi
Białobrzeskie Towarzystwo Kulturalne ul. Reymonta 11 26-800 Białobrzegi
Klub Miłośników Wędkarstwa Sportowego „GUT-MIX” ul. Polańska 67

26-800 Białobrzegi
Miejski Klub Sportowy „PILICA” Stadion im. Z. Siedleckiego ul. 11 Listopada 26-800 Białobrzegi
Białobrzeska Organizacja Turystyczna Plac Zygmunta Starego 9 26-800 Białobrzegi
Powiatowy Szkolny Związek Sportowy przy Publicznej Szkole Podstawowej Nr 2 ul. Reymonta 13 26-800 Białobrzegi
Klub Sportowy „Zodiak” Sucha, ul. Szlachecka 88a 26-800 Białobrzegi
Klub Motocyklowy „Runway” ul. Targowicka 38 26-800 Białobrzegi
Klub Hodowców Gołębi Pocztowych ul. Krakowska 62 26-800 Białobrzegi
Stowarzyszenie Użytkowników Ogrodów Rekreacyjnych „RELAX” ul. Żeromskiego 41/16 26-800 Białobrzegi
Białobrzeskie Stowarzyszenie Sportowe ul. 11 Listopada 38 26-800 Białobrzegi
Klub Pomocy Wzajemnej „Energia” ul. Reymonta 46 26-800 Białobrzegi
Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych „Wspierajmy się” ul. Kościelna 31 26-800 Białobrzegi
Koło Przyjaciół Harcerstwa w Białobrzegach ul. Reymonta 11/12 26-800 Białobrzegi
Stowarzyszenie „Wygrane Marzenia” ul. Reymonta 11 26-800 Białobrzegi
Katolickie Stowarzyszenie Serca Dla Serc w Jasionie Jasionna 32 26-800 Białobrzegi
Lokalna Grupa Działania „Zapilicze” Plac Zygmunta Starego 9 26-800 Białobrzegi

Stowarzyszenie „Szczytowiaki” Szczyty 45A 26-800 Białobrzegi
Stowarzyszenie „Brzeźce nad Pilicą” ul. Relaksowa 9 26-800 Białobrzegi
Stowarzyszenie Sportowo-Rekreacyjne „Trytfa” ul. Krakowska 35 26-800 Białobrzegi
Stowarzyszenie Strzeleckie im. Cichociemnych AK Brzeźce, ul. Dojazdowa 4 26-800 Białobrzegi
Stowarzyszenie „Nasza Mała Ojczyzna” ul. Reymonta 32/34 26-800 Białobrzegi
Stowarzyszenie „JEDYNKA KEN” ul. Rzemieślnicza 21/31 26-800 Białobrzegi
Stowarzyszenie Kolekcjonersko-Strzeleckie „HUBAL” Sucha, ul. Radomska 26-800 Białobrzegi
Stowarzyszenie „KOKARDA” ul. Marii Konopnickiej 1 26-800 Białobrzegi
Stowarzyszenie „OTWARTE DRZWI” ul. Reymonta 11 26-800 Białobrzegi
Ochotnicza Straż Pożarna w Suchej
Ochotnicza Straż Pożarna w Stawiszynie
Ochotnicza Straż Pożarna w Białobrzegach

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy.

2.3 Sfera gospodarcza

Otoczenie gospodarcze

Liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON w latach 2007-2015 spadła. W roku 2015 w mieście Białobrzegi zarejestrowanych było 1060 podmiotów, zaś na obszarze wiejskim gminy 197.

Wykres 17 Liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON w latach 2008-2015

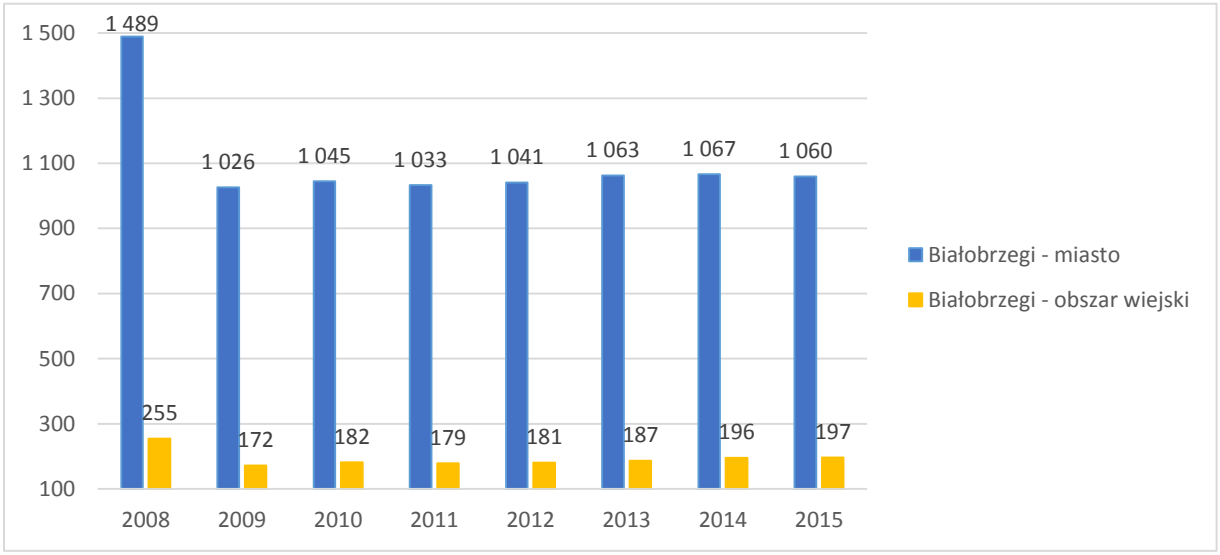

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Największa liczba zarejestrowanych w gminie podmiotów to mikro przedsiębiorstwa (1204), a najmniejsza to średnie przedsiębiorstwa (8). Szczegółowe zestawienie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 18 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON wg klas wielkości w roku 2010 i 2015

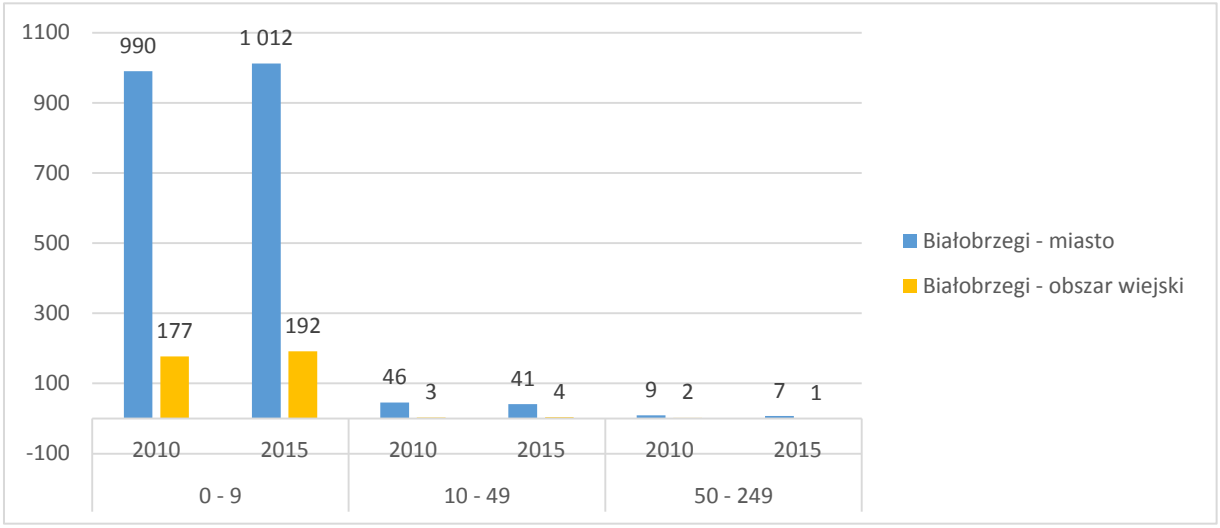

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

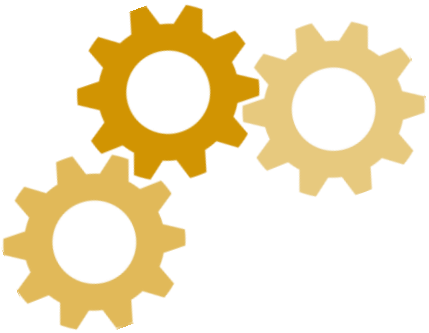

Rynek Pracy

Na przestrzeni lat 2008-2015 liczba osób bezrobotnych z roku na rok zmniejszała się. W roku 2015 liczba bezrobotnych zarejestrowanych w urzędzie pracy była niższa niż w roku 2008 o 229 osób. W roku 2015 większość osób bezrobotnych stanowili mężczyźni (57%).

Wykres 19 Bezrobocie rejestrowane według płci w gminie miejsko-wiejskiej w latach 2008-2015

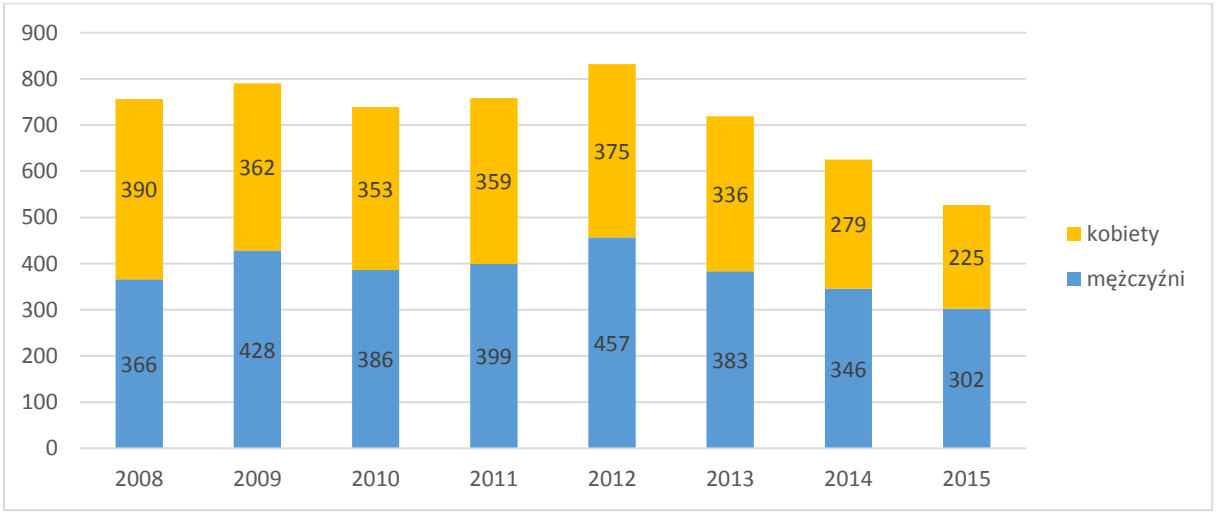

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Na przestrzeni lat 2008-2015 udział osób bezrobotnych wśród ludności w wieku produkcyjnym ulegał wahaniom. W roku 2015 w stosunku do roku 2008 odnotowano zdecydowanie niższą wartość odsetka osób bezrobotnych wśród ludności w wieku produkcyjnym (o 3,1%).

Wykres 20 Udział osób bezrobotnych wśród ludności w wieku produkcyjnym w gminie miejsko-wiejskiej Białobrzegi (%)

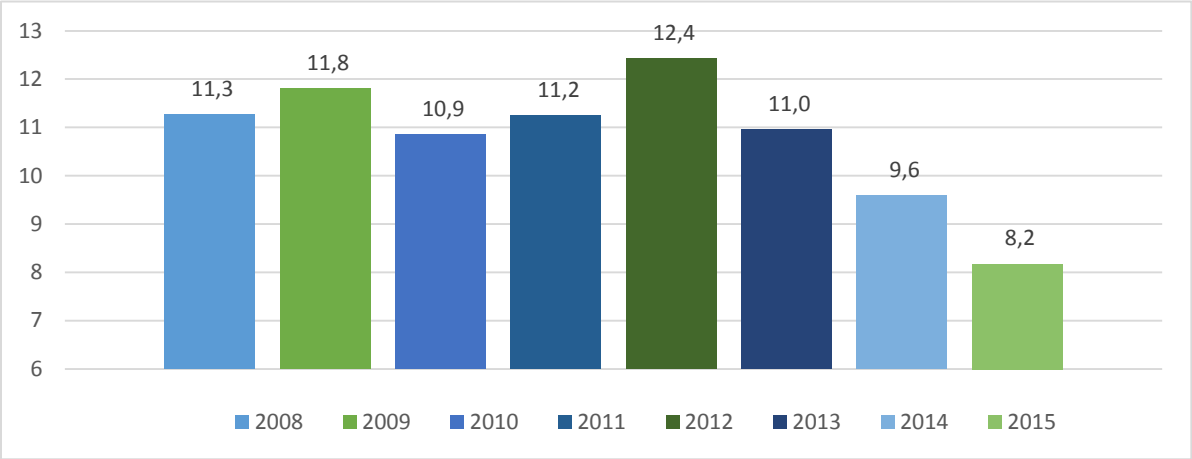

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Największa liczba osób bezrobotnych to osoby w wieku 25-34 lat (27%). Najmniejszy odsetek pozostających bez pracy stanowią osoby w wieku powyżej 60 lat (9%).

Wykres 21 Struktura osób bezrobotnych według wieku (dane na rok 2015)

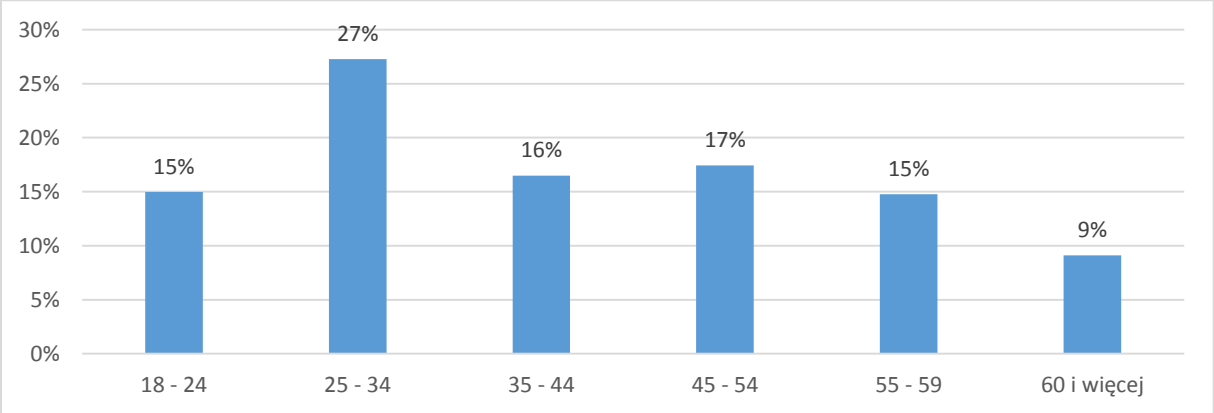

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Białobrzegach

Jedna na trzy osoby bezrobotne posiada wykształcenie zasadnicze (33%). Jedna czwarta osób zarejestrowanych w urzędzie pracy ukończyło edukację na poziomie podstawowym lub gimnazjalnym (25%). 21% bezrobotnych posada wykształcenie policealne lub średnie zawodowe. Najmniejszy odsetek osób wśród bezrobotnych stanowią osoby z wykształceniem wyższym (10%) oraz ogólnokształcącym (10%).

Wykres 22 Struktura osób bezrobotnych według wykształcenia (dane na rok 2015)

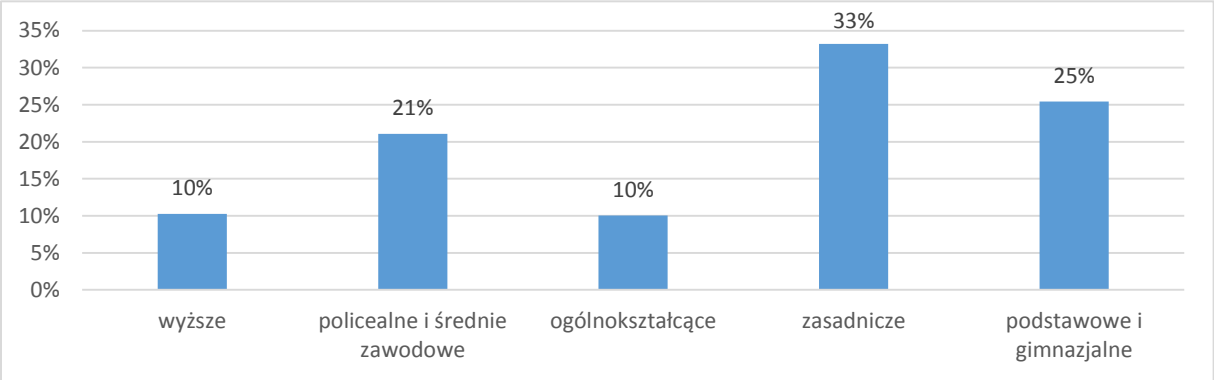

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Białobrzegach

Czas pozostawania osób bezrobotnych bez pracy jest zróżnicowany. Znaczna część bezrobotnych nie znalazła pracy przez czas dłuższy niż 24 miesiące (23%). Podobna liczba osób bezrobotnych pozostaje bez pracy od 1 do 3 miesięcy (22%). Dwie na pięć osób bezrobotnych nie znalazło pracy w okresie dłuższym niż rok (40%).

Wykres 23 Struktura osób bezrobotnych według czasu pozostawania bez pracy (m-ce) (dane na rok 2015)

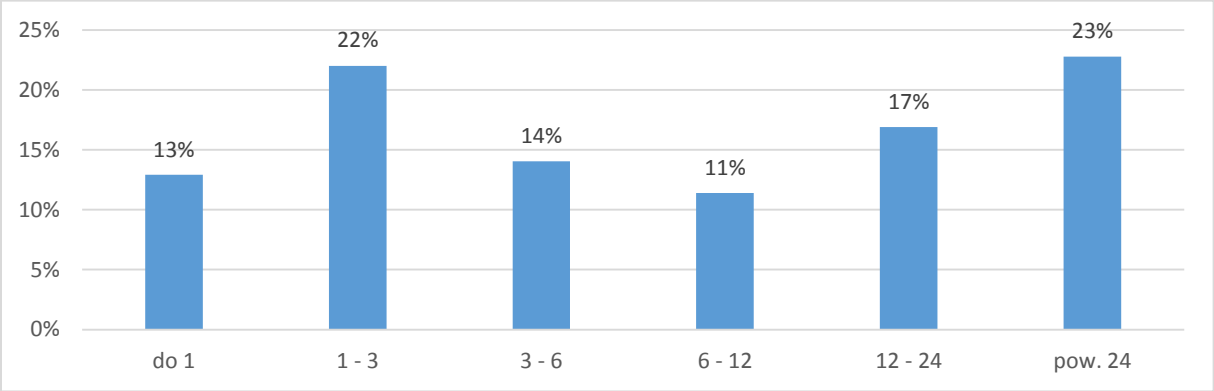

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Białobrzegach

Na koniec roku 2015 w Powiatowym Urzędzie Pracy w Białobrzegach zarejestrowanych było 278 osób długotrwale bezrobotnych, 52 osoby posiadające przynajmniej jedno dziecko w wieku do sześciu lat oraz 14 osób niepełnosprawnych.

2.4 Zagospodarowanie przestrzenne

Infrastruktura mieszkalnictwa

W latach 2008-2014 liczba budynków mieszkalnych w gminie Białobrzegi systematycznie wzrastała, zarówno na obszarze miasta, jak i na terenach wiejskich. Dynamika wzrostu liczby budynków mieszkalnych była wyższa w przypadku obszaru wiejskiego (w roku 2015 wzrost o 143 w stosunku do roku 2008), aniżeli miasta Białobrzegi (w roku 2015 wzrost o 78 w stosunku do roku 2008).

Wykres 24 Liczba budynków mieszkalnych w latach 2008-2014

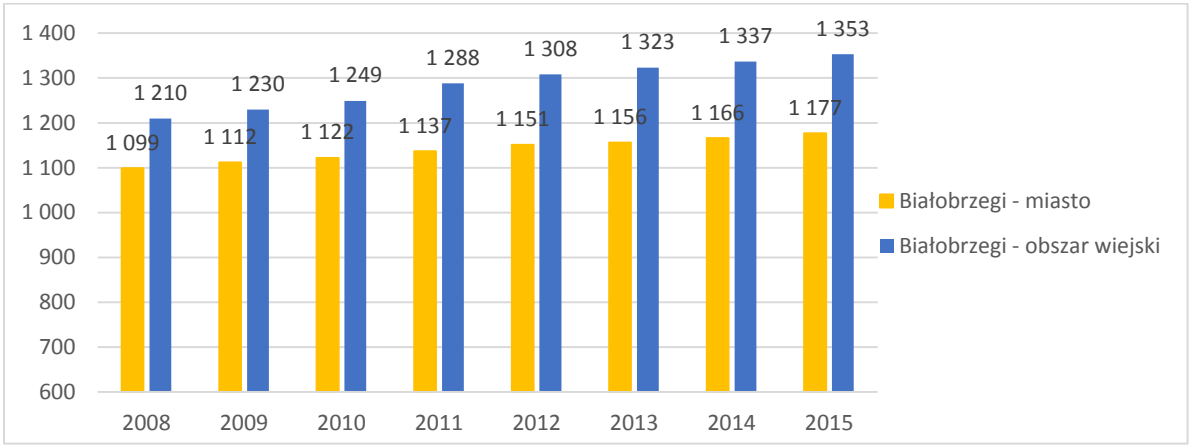

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

W obszarze miejskim zdecydowana większość mieszkań wyposażona jest w instalację wodociągową (98,2%). W roku 2014 na terenie wiejskim mieszkania wyposażone w instalację wodociągową stanowiły 86,6% wszystkich tego typu obiektów. Oznacza to, że w stosunku do roku 2008 zwiększył się udział mieszkań niewyposażonych w instalację wodociągową (o 5,1%).

Wykres 25 Mieszkania wyposażone w instalacje wodociągowe (%) w latach 2008-2014[8]

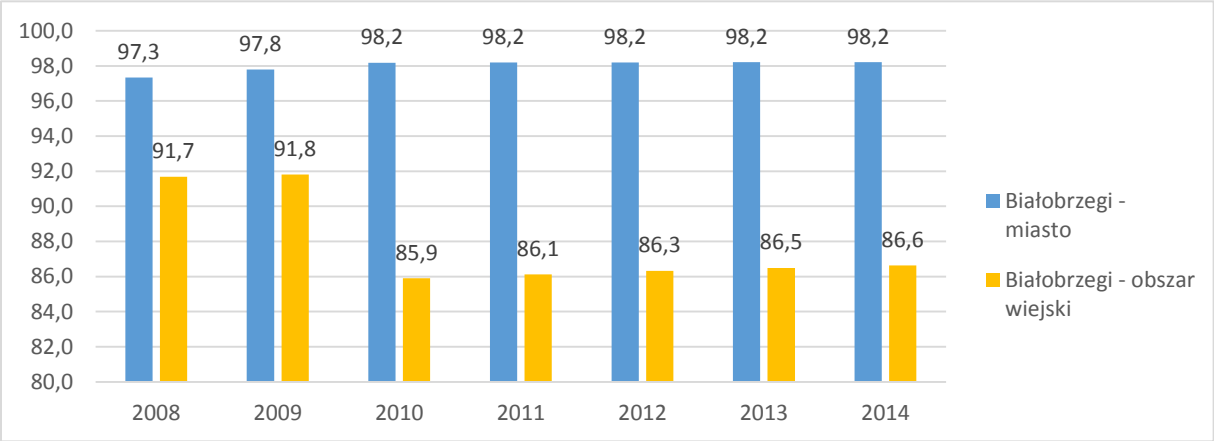

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Na terenie miejskim niemalże wszystkie mieszkania posiadają łazienkę (95,5%). W przypadku terenów wiejskich 21,6% mieszkań nie posiada łazienki (78,4% mieszkań posiadających łazienkę w roku 2014). Na przestrzeni lat 2008-2014 odsetek mieszkań bez łazienki w stosunku do ogółu spadał zarówno w przypadku obszaru miasta, jak i terenów wiejskich.

Wykres 26 Mieszkania posiadające łazienkę (%) w latach 2008-2014[9]

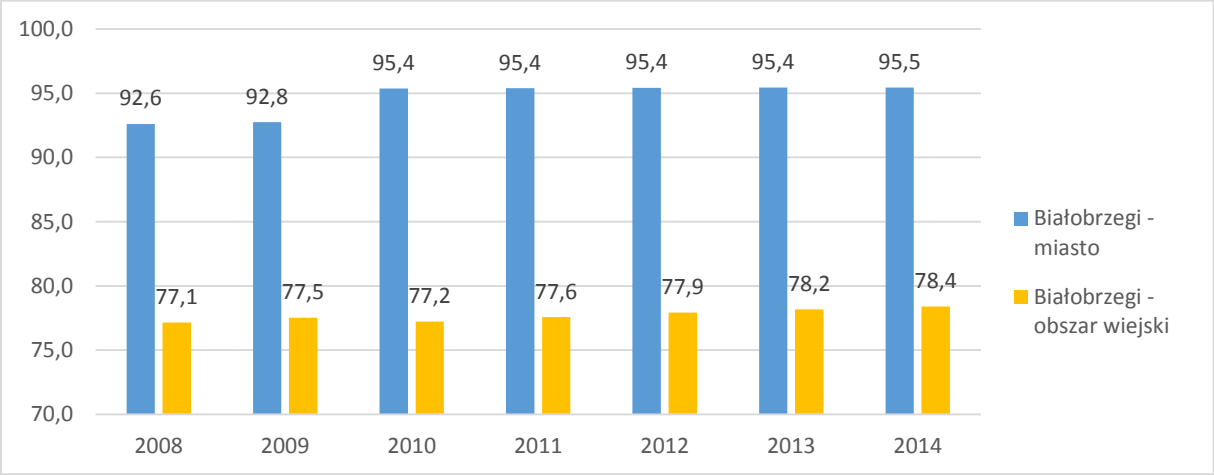

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Zdecydowana większość mieszkań znajdujących się w obszarze miasta wyposażona jest w centralne ogrzewanie (66,7%). W 2014 roku 33,3% mieszkań z terenów wiejskich nie jest wyposażonych w tego rodzaju instalacje. Odsetek mieszkań wyposażonych w centralne

[8] Brak danych na rok 2015
[9] j.w.

ogrzewanie w latach 2008-2014 wykazuje tendencję rosnącą, przy czym wzrost jest bardziej dynamiczny, w przypadku obszarów wiejskich.

Wykres 27 Mieszkania wyposażone w centralne ogrzewanie (%) w latach 2008-2014[10]

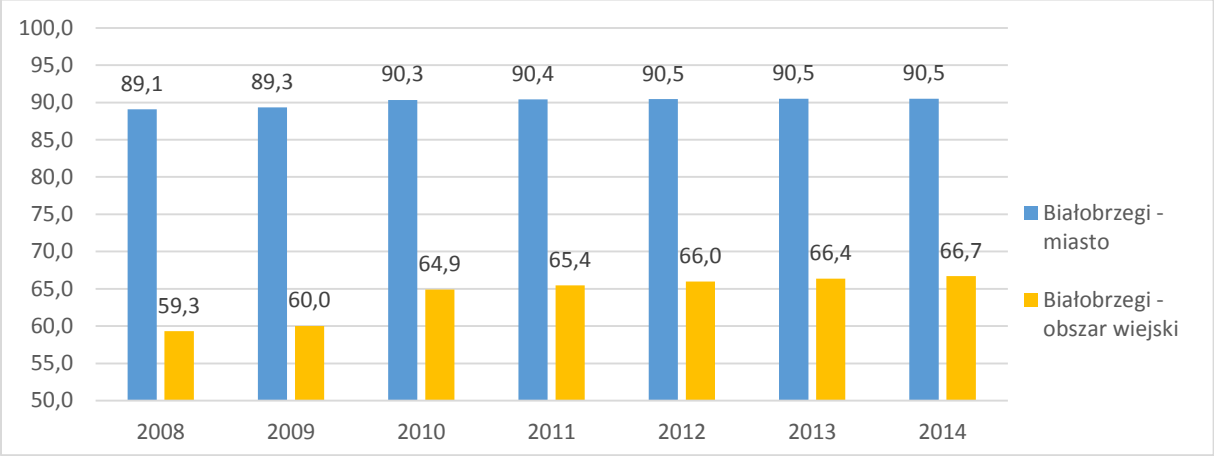

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę w latach 2008-2014 rosła zarówno na obszarze wiejskim, jak i miejskim gminy Białobrzegi. W roku 2014 przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na jedną osobę na obszarze wiejskim wynosiła 33,2 m^2, zaś w mieście była o 5,9 m^2 mniejsza.

Wykres 28 Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę (m^2) w latach 2008-2014[11]

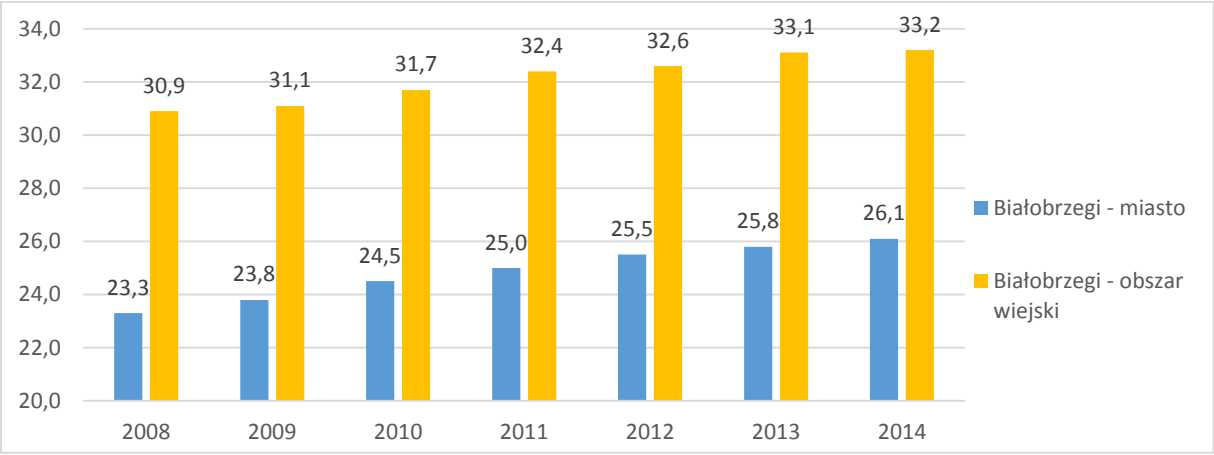

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

[10] Brak danych na rok 2015
[11] j.w.

W obszarze miejskim gminy Białobrzegi na tysiąc mieszkańców przypadały w roku 2014 trzysta sześćdziesiąt dwa mieszkania. Wartość tego wskaźnika dla terenów wiejskich gminy wyniosła w roku 2014 czterysta czternaście mieszkań na tysiąc mieszkańców. Na przestrzeni lat 2014 wartość wskaźnika uległa zmniejszeniu w przypadku terenów wiejskich, zaś dla obszaru miejskiego rosła.

Wykres 29 Liczba mieszkań na 1000 mieszkańców

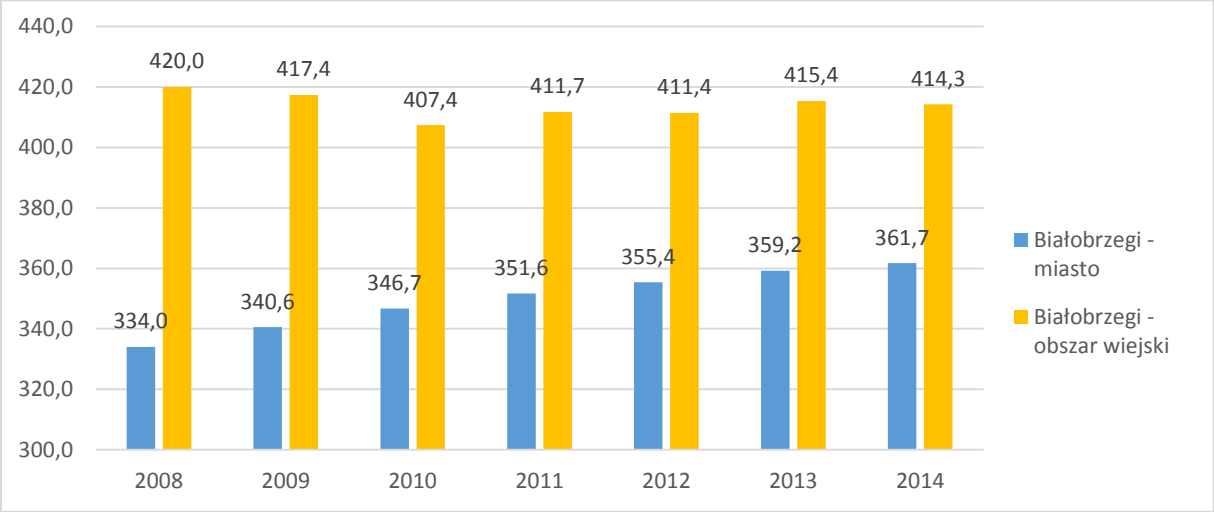

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Infrastruktura komunalna

Długość czynnej sieci wodociągowej w obszarze miejskim gminy Białobrzegi w latach 2008-2015 nie uległa znacznym zmianom (wzrost o 14%). W przypadku terenów wiejskich rozwój infrastruktury sieci wodociągowej miał bardziej dynamiczny charakter, co związane było z większymi brakami w tym względzie na obszarze wiejskim, aniżeli miejskim. Na przestrzeni lat 2008-2015 długość sieci wodociągowej na terenach wiejskich gminy Białobrzegi wzrosła aż o 23%.

Wykres 30 Długość czynnej sieci wodociągowej (km) w latach 2008-2015

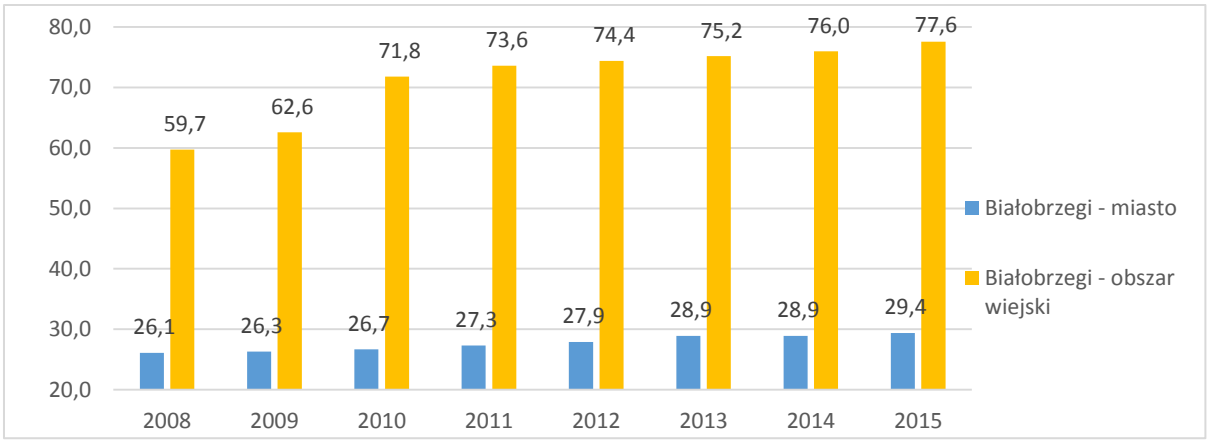

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Zużycie wody w przeliczeniu na jednego mieszkańca na obszarach miejskich gminy nie ulegało znaczącym wahaniom na przestrzeni lat 2008-2015. W roku 2015 mieszkaniec miasta Białobrzegi zużył średnio 32,6 m^3 wody. W przypadku gminy wiejskiej zużycie wody od roku 2008 wzrosło znacząco, na co wpływ ma prawdopodobnie dynamiczny rozwój sieci wodociągowej w tym obszarze. W roku 2015 na terenie wsi zużycie wody w przeliczeniu na jednego mieszkańca wyniosło 35,7 m^3, a zatem było wyższe o 3,1 m^3 niż w mieście.

Wykres 31 Zużycie wody w gospodarstwach domowych w przeliczeniu na jednego mieszkańca (m^3) w latach 2008-2015

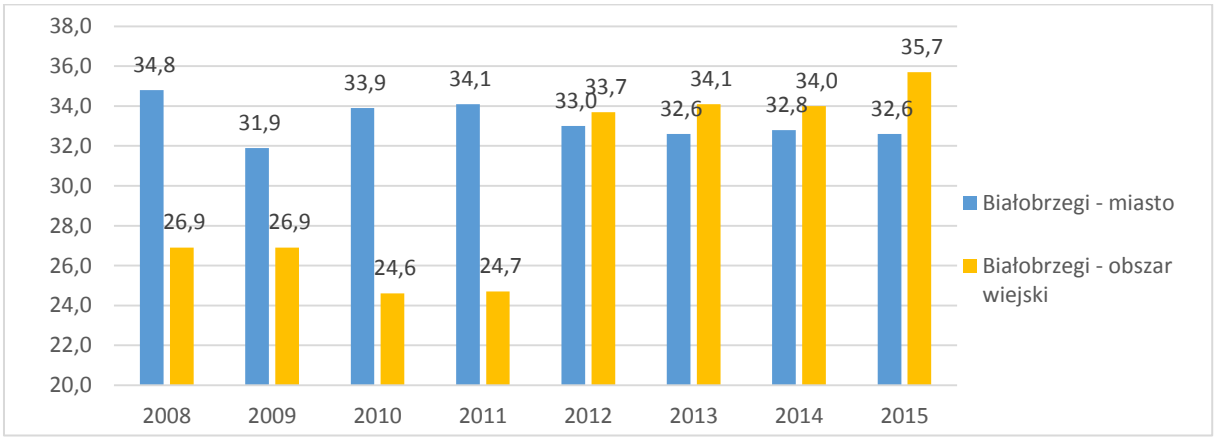

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

W obszarze wiejskim sieć kanalizacyjna występuje jedynie na terenie sołectwa Brzeźce (w latach 2013-2015 wybudowano 29,69 km kanalizacji i przyłączono ponad 400 posesji). Warto zaznaczyć, że w najbliższych latach planuje się dalszą rozbudowę sieci kanalizacyjnej na

obszarach wiejskich. Jej długość w mieście Białobrzegi w latach 2008-2015 wzrosła o 10 km (stan na rok 2015-20,3 km).

W obszarze wiejskim długość czynnej sieci gazowej wynosi 31 km i nie uległa zmianie na przestrzeni lat 2008-2015. W przypadku terenów miejskich długość sieci gazowej w roku 2014 wyniosła 27 km, co stanowiło wartość o ponad 4 km większą aniżeli w roku 2008.

Wykres 32 Długość czynnej sieci gazowej (m) w latach 2008-2014[12]

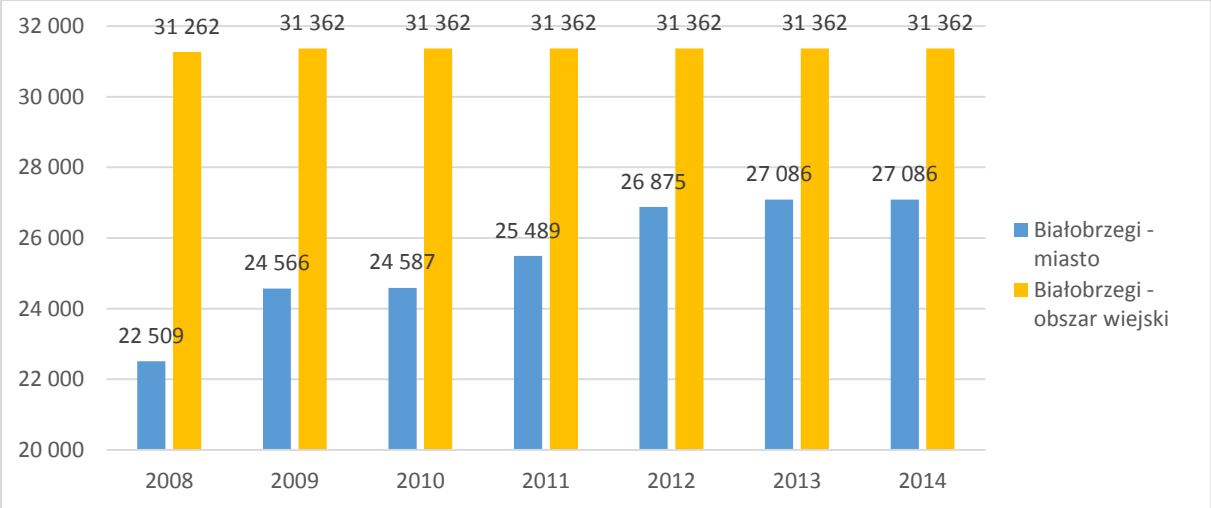

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Odsetek ludności korzystającej z instalacji wodociągowej w mieście Białobrzegi na przestrzeni lat 2008-2015 osiągnął wartość 99,9%, co oznacza, iż niemal wszyscy mieszkańcy miasta mają dostęp do sieci wodociągowej. W roku 2014 sytuacja taka dotyczyła także mieszkańców obszarów wiejskich.

[12] Brak danych na rok 2015

Wykres 33 Korzystający z instalacji wodociągowej wobec liczby ludności ogółem (%) w latach 2008-2014[13]

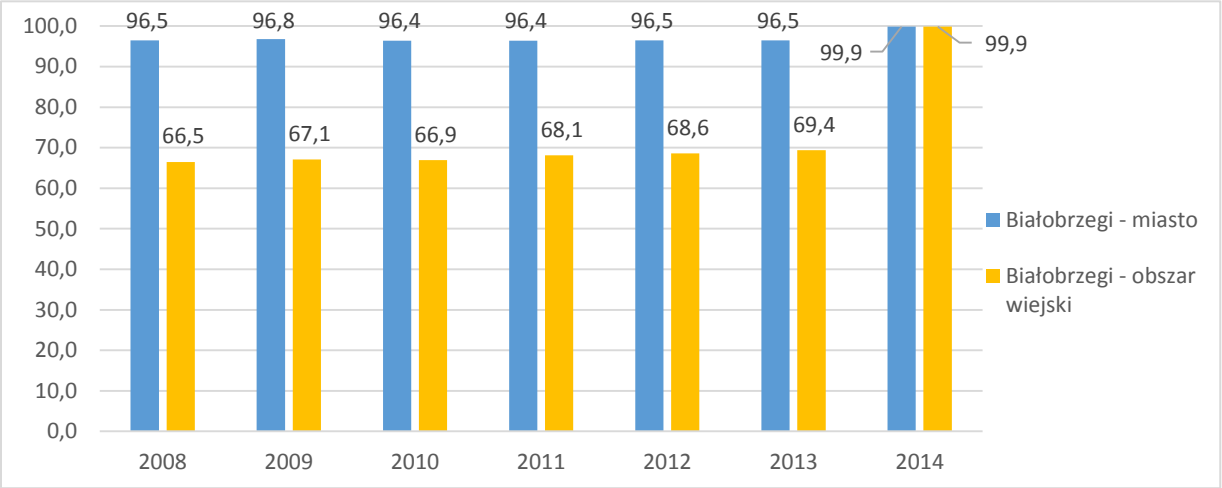

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

W latach 2008-2015 sieć kanalizacyjna miasta została rozbudowana. Obecnie blisko czterech na pięciu mieszkańców (78,8%) ma dostęp do instalacji kanalizacyjnej. Jest to wartość wskaźnika wyższa o 10,9 p.p. w porównaniu do roku 2008. Jak wskazano, na obszarze wiejskim gminy instalacja kanalizacyjna funkcjonuje na terenie miejscowości Brzeźce (od 2015 roku).

Z instalacji gazowej korzysta zdecydowana większość mieszkańców miasta (91,0%). W przypadku terenów wiejskich osoby korzystające z instalacji gazowej w roku 2014 stanowią 1,9% wszystkich mieszkańców tego obszaru.

[13] Brak danych na rok 2015

2.5 Kultura sport i turystyka

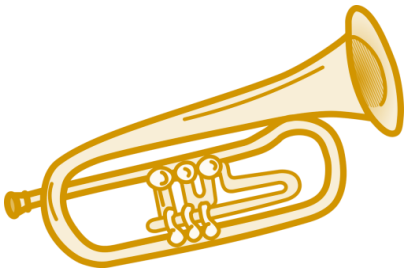

Infrastruktura i oferta kulturalna

Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Białobrzegach jest instytucją samorządową, wokół której koncentruje się życie kulturalno-artystyczne gminy i powiatu białobrzeskiego. Podstawowym celem prowadzonej działalności jest pozyskiwanie oraz przygotowanie społeczeństwa do aktywnego uczestnictwa w kulturze, a także współtworzenia jej wartości.

Jednostka oferuje szereg zajęć cyklicznych (w tym m.in. zajęcia wokalne, teatralne, ceramiczne, plastyczne, malarskie, taneczne, ale także naukę gry na instrumentach i aerobik), organizuje również większe wydarzenia kulturalno-rozrywkowe, m.in.:

- Wojewódzki Konkurs Kolęd i Pastorałek – Warszawa,
- Koncert Noworoczny Społecznego Ogniska Muzycznego – współorganizator,
- Bal karnawałowy Klubu Seniora,
- Wielkanocne Warsztaty Plastyczne,
- Białobrzeski Przegląd Teatralny,
- Wiosenne Rockowisko w MGOK,
- Majowe Dni Białobrzegów,
- Białobrzeski Festiwal Piosenki,
- Aktywne Lato z MGOK,
- Białobrzeski Konkurs Ortograficzny o Złote Pióro Burmistrza Białobrzegów – DYKTANDO,
- Koncert Laureatów Mazowieckiego Festiwalu Piosenki z Dobrym Tekstem „MUZYCZNA JESIEŃ”,
- Warsztaty kulinarne z MGOK,
- Konkurs recytatorski „Idą święta”,
- Wigilia Artystyczna,
- Sylwester na Rynku.

Ośrodek organizuje średnio 70 działań merytorycznych w ciągu roku. Instytucja niosąca wysoki poziom rozwoju kulturalnego rozpoznawana jest w skali lokalnej, ale też ogólnopolskiej dzięki

udziałowi uczestniczek zajęć w konkursach i festiwalach w całym kraju, a także za granicą. Ponadto jednostka pozyskuje fundusze z źródeł zewnętrznych (m.in. fundusze europejskie) na potrzeby realizacji zamierzonych działań. W ramach wygranych wniosków dotyczących działalności merytorycznej w MGOK-u zrealizowano projekty takie jak m.in. „Majowe Dni Białobrzegów – XII festyn kulturalno-rekreacyjny" (maj 2010), „Muzyczne Spotkanie Młodych" (2010-2011), „Tęczowa zima-zagospodarowanie wolnego czasu dzieci i młodzieży Gminy Białobrzegi" (2011) czy „Tęczowa zima" (2012-2013). Jak wspomniano, od lat MGOK prowadzi zajęcia artystyczne z tańca, piosenki, muzyki, plastyki, teatru i gry na instrumentach. Co roku uczestniczy w nich około 200 młodych ludzi, potwierdzających swoje umiejętności w przeglądach i konkursach, w kraju i zagranicą. Placówka organizuje również liczne spektakle, pokazy, konkursy, festiwale, przeglądy, wieczorki taneczne, przedstawienia, imprezy plenerowe, artystyczne itp.

Zgodnie z uchwałą Rady Miasta i Gminy Białobrzegi z dniem 1 wrześnie 2016 roku nastąpiło połączenie Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury w Białobrzegach z Biblioteką Publiczną Miasta i Gminy Białobrzegi w jedną instytucję o nazwie Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury (nowy MGOK).

Liczba bibliotek i filii w gminie Białobrzegi na terenie wiejskim nie zmieniła się na przestrzeni lat 2008-2015. W przypadku obszaru miasta w roku 2013 liczba bibliotek wzrosła i obecnie znajdują się tu dwie tego rodzaju placówki.

- Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy w Białobrzegach, ul. Kościelna 31,
- Biblioteka Pedagogiczna w Radomiu Filia w Białobrzegach, ul. Krakowska 56[14].

Biblioteka Publiczna powstała w 1947 roku, a od roku 2000 pełni zadania biblioteki powiatowej dla 6 gmin. Działalność biblioteki prowadzona jest poprzez wypożyczalnię książek dla dorosłych, oddział dla dzieci i czytelnię.

Działalność Biblioteki Publicznej uzupełniana jest przez wiejskie filie biblioteczne w Suchej i Szczytach[15].

[14] http://panoramafirm.pl/biblioteki_i_czytelnie/mazowieckie,bia%C5%82obrzeski,bia%C5%82obrzegi
[15] http://bip.bialobrzegi.pl/bia/jednostki/biblioteka/ojednostce/6454,Biblioteka-Publiczna-Miasta-i-Gminy-w-Bialobrzegach.html

Wykres 34 Liczba bibliotek i filii w latach 2008-2015

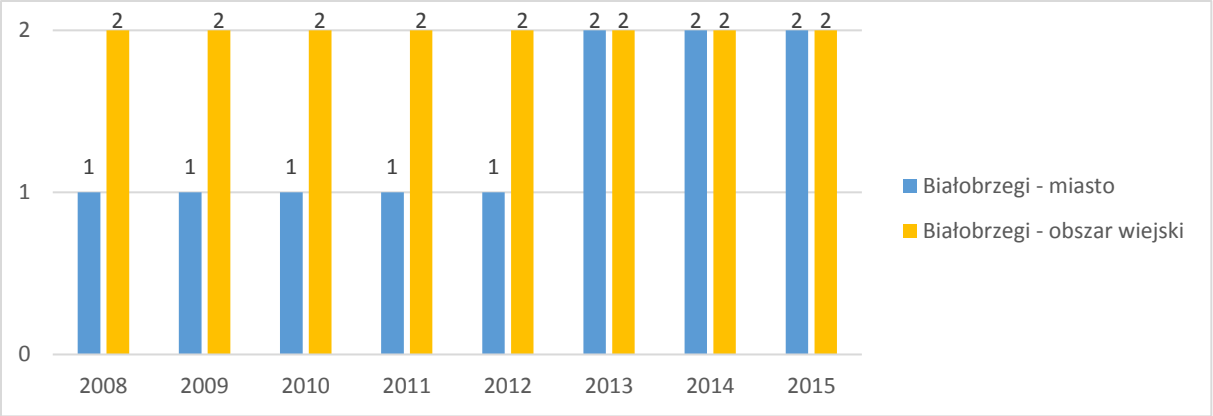

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Księgozbiór bibliotek i placówek bibliotecznych utrzymuje się na podobnym poziomie. Znaczący wzrost liczby woluminów odnotowano w roku 2013, kiedy to utworzono nową placówkę na terenie miasta Białobrzegi.

Wykres 35 Księgozbiór biblioteczny w latach 2008-2015

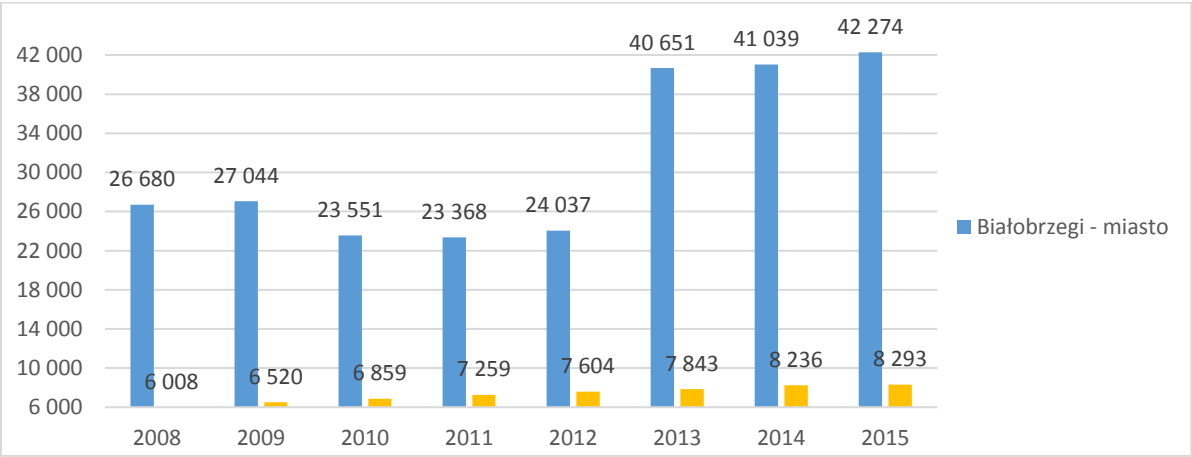

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Liczba czytelników bibliotek korzystających z placówek na terenach wiejskich na przestrzeni lat 2008-2015 wykazuje tendencje wzrostową. W przypadku placówek z obszaru miejskiego w roku 2015 w stosunku do roku 2087 nastąpił spadek liczby czytelników o 217 osób.

Wykres 36 Czytelnicy bibliotek w latach 2008-2015

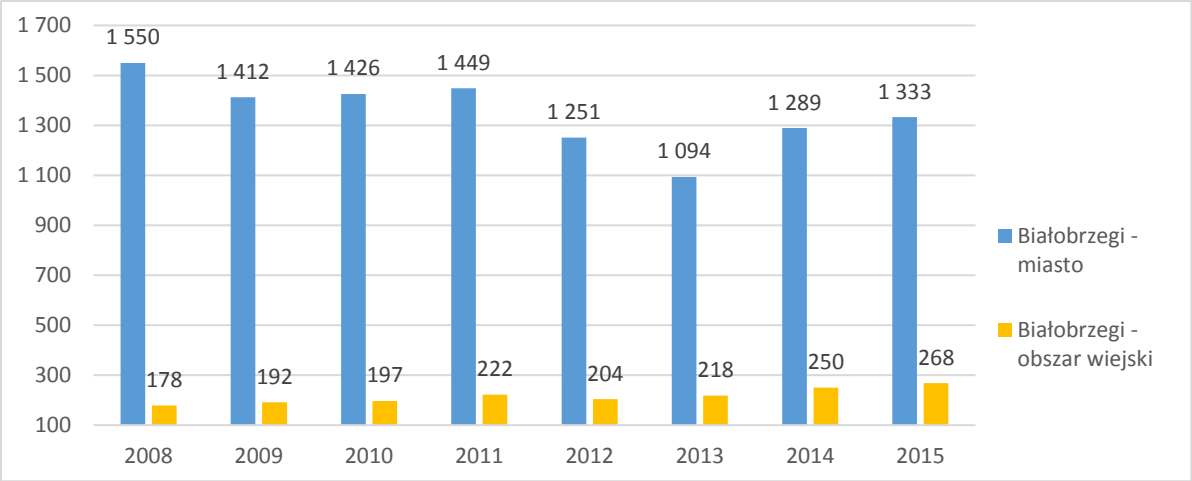

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Infrastruktura i oferta sportowa

Stadion Miejski im. Zygmunta Siedleckiego mieści się w Białobrzegach przy ul. 11 – Listopada 57. Został oddany do użytku w 1981 roku. Na wielofunkcyjnym obiekcie usytuowane są m.in. profesjonalne boisko do gry w piłkę nożną, kort tenisowy, skatepark, oświetlone boisko boczne, boisko do gry w piłkę plażową, siłownia zewnętrzna, widownia, budynek socjalny. Stadion Miejski służy jako miejsce organizacji dorocznych imprez dla mieszkańców (w tym m.in. Dni Białobrzegów, koncerty oraz licznych wydarzeń sportowych: rozgrywki piłkarskie, powiatowe zawody lekkoatletyczne).

Stadion Miejski jest obiektem sportowym, z którego korzystają mieszkańcy miasta i gminy w różnym przedziale wiekowym. Stanowi także bazę treningową dla sportowców z Miejskiego Klubu Sportowego „PILICA" w Białobrzegach (III Liga). Stadion jest sukcesywnie modernizowany i udoskonalany do potrzeb korzystających. W ciągu ostatnich 8 lat wykonano remont i modernizację trybun dla widzów, wybudowano skatepark, zakupiono kontener sanitarny, docieplono budynek socjalno-administracyjny, wykonano instalację nawodnienia płyty boiska głównego i bocznego oraz zainstalowano oświetlenie boiska bocznego[16].

[16] http://www.bialobrzegi.pl/edukacja-i-sport/stadion.html [data dostępu: 23.09.2016 r.].

Na terenie gminy Białobrzegi w obszarze wiejskim działa jeden klub sportowy „ZODIAK" w Suchej. W mieście Białobrzegi w roku 2014 funkcjonowały cztery kluby sportowe, a ich liczba w stosunku do roku 2008 zmniejszyła się o jeden, zaś w stosunku do roku 2012 wzrosła o tę wartość (statystyka obejmuje kluby sportowe, łącznie z klubami wyznaniowymi i Uczniowskimi Klubami Sportowymi). Miejskimi klubami sportowymi są: MKS „Pilica" Białobrzegi i Uczniowskie Kluby Sportowe przy placówkach oświatowych (PG i PSP nr 1 KEN).

Wykres 37 Liczba klubów sportowych w latach 2008-2014[17]

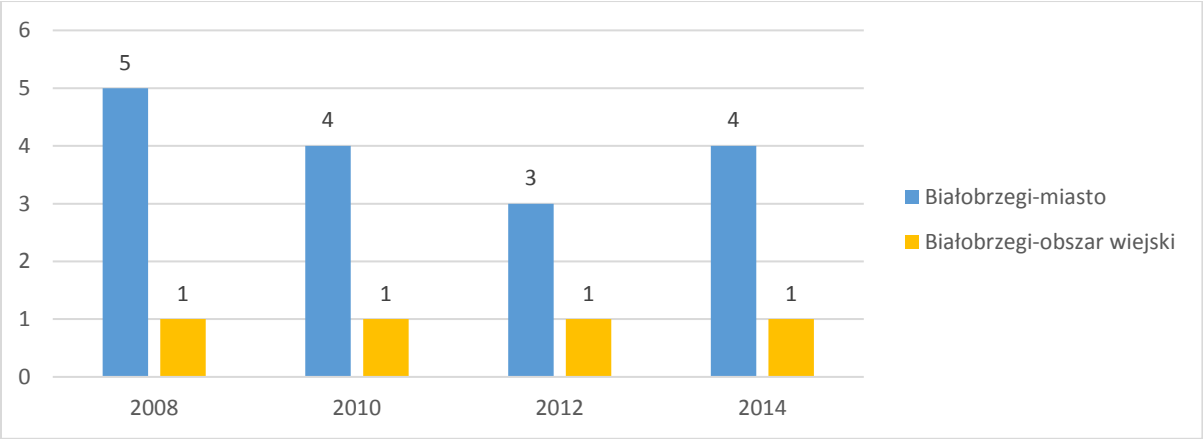

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Liczba członków klubów sportowych (w tym w klubach wyznaniowych i Uczniowskich Klubach Sportowych) na terenie miejskim spadła w roku 2014 w stosunku do roku 2008 o 99 osób. W przypadku obszarów wiejskich liczba osób ćwiczących utrzymuje się na poziomie powyżej pięćdziesięciu osób.

[17] Brak danych na rok 2015; statystyka sporządzana jest co dwa lata.

Wykres 38 Liczba osób ćwiczących w klubach sportowych w latach 2008-2014[18]

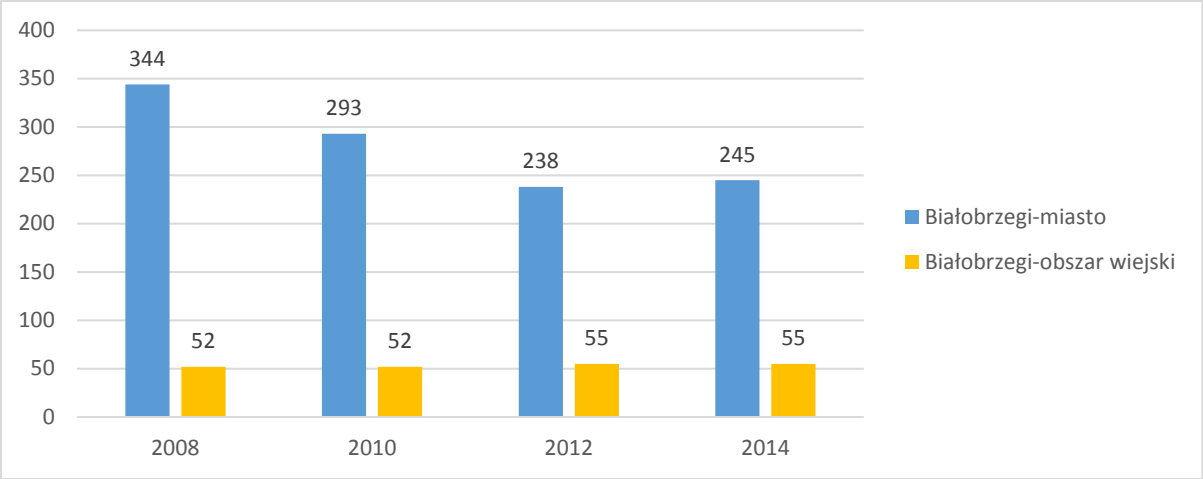

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Podobnie jak w przypadku liczby ćwiczących liczba członków klubów sportowych (w tym klubów wyznaniowych i Uczniowskich Klubów Członkowskich) w przypadku obszaru miasta w latach 2008-2014 spadła, zaś na terenie wiejskim od 2012 roku utrzymuje się na stabilnym poziomie powyżej sześćdziesięciu osób.

Wykres 39 Liczba członków klubów sportowych w latach 2008-2014[19]

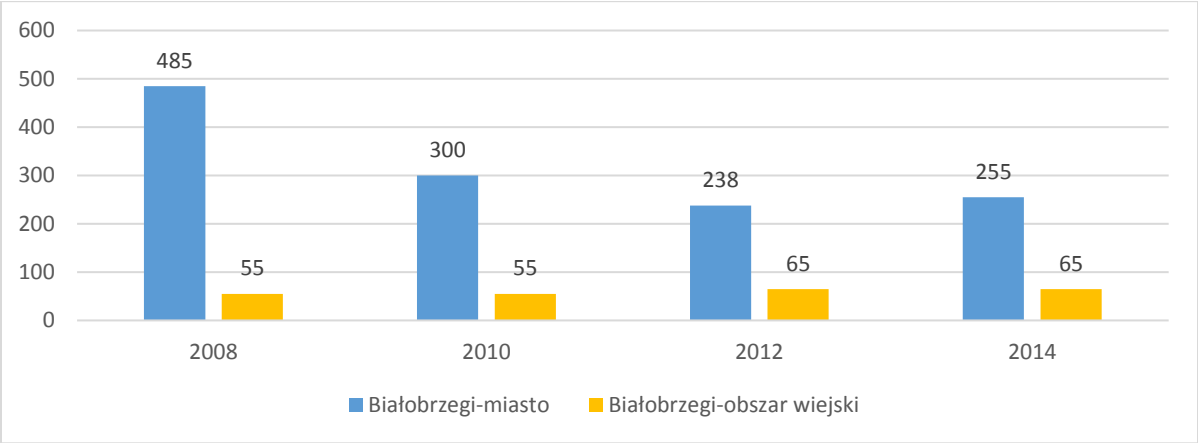

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

W klubach sportowych jedyną sekcją jest piłka nożna. W UKS-ach ćwiczą uczniowie lekką atletykę oraz inne gry zespołowe.

[18] Brak danych na rok 2015; statystyka sporządzana jest co dwa lata.
[19] Brak danych na rok 2015; statystyka sporządzana jest co dwa lata.

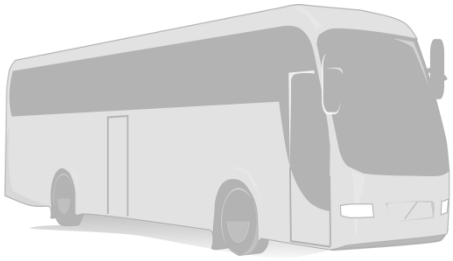

Turystyka

Gmina Białobrzegi posiada szereg atrakcji turystycznych stanowiących o potencjale gminy w zakresie rozwoju przemysłu turystycznego. Do najważniejszych obiektów stanowiących dziedzictwo kulturowe regionu należą:

Białobrzegi

- → Most z lat 30-tych XX wieku
- → Kościół pod wezwaniem Świętej Trójcy
- → Młyn wodny z XVIII w.
- → Rynek
- → Budynek dawnego „Bazaru"
- → Stara Plebania

Jasionna

- → Kościół pod wezwaniem Zwiastowania N.M.P.

Stawiszyn

- → Pałac z XIX w.
- → Przypałacowy park – z pomnikami przyrody

Sucha

- → Zespół pałacowo – parkowy z XVIII/XIX w.
- → Aleja kasztanowa

Szczyty

- → Modrzewiowy dwór
- → Ponad 100-letni spichlerz

Kamień

- → Głaz polodowcowy

Brzeźce

- → Park z XVIII w.

Na przestrzeni lat 2008-2015 zwiększyła się liczba turystów zagranicznych odwiedzających gminę Białobrzegi. Jednocześnie zdecydowanie na popularności wśród turystów zagranicznych

zyskał obszar wiejski gminy. W roku 2014 gminę Białobrzegi odwiedziło 127 turystów zagranicznych, co stanowi wartość blisko trzykrotnie większą niż w roku 2008.

Wykres 40 Liczba turystów zagranicznych

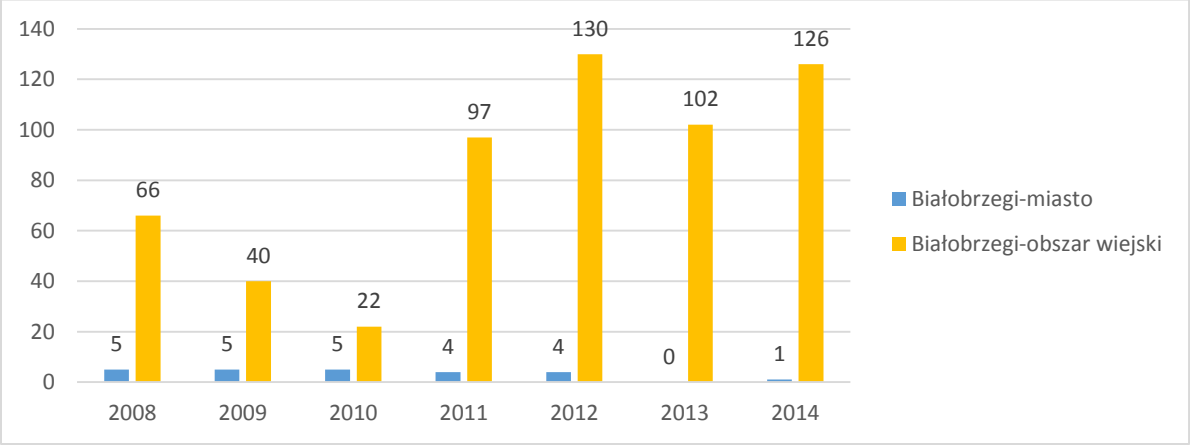

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Poniżej przedstawiono obiekty oferujące usługi noclegowe i gastronomiczne na terenie gminy Białobrzegi:

- Ośrodek Edukacyjno-Charytatywny „Emaus”
  - 158 miejsc - pokoje 1, 2, 3, 4 – osobowe i 4 apartamenty
  - Turno – Brzeźce
- Zodiak” Restauracja i Motel
  - 35 miejsc - pokoje 1, 2, 3 – osobowe i apartamenty
  - Ul. Krakowska 4B
- Restauracja Zajazd „Jagielloński”
  - 12 miejsc, pokoje -1, 2 –osobowe
  - Sucha, ul. Radomska 1
- Zajazd „Myśliwski”
  - 21 miejsc, pokoje -2, 3 –osobowe
  - Ul. Krakowska 82

W Białobrzegach od 1 lipca do 31 sierpnia czynne jest w godzinach od 11-19 kąpielisko miejskie, z którego licznie korzystają zarówno mieszkańcy, jak i turyści.

Rysunek 3 Kąpielisko miejskie nad Pilicą

Źródło: http://www.bialobrzegi.pl/turystyka-i-rekreacja/kapielisko-miejskie.html

Przepływająca przez gminę rzeka Pilica wykorzystywana jest także przez lokalnych przedsiębiorców z branży turystycznej, którzy organizują spływy kajakowe. Poniżej przedstawiono listę organizatorów z terenu gminy Białobrzegi tego rodzaju atrakcji dla turystów i mieszkańców:

- Kajaczek Artur Wrzesiński
  - BUD-VAR s.c. ul. Brzozowa 13, 26-800 Białobrzegi
  - www.kajaczek.pl
- Ośrodek Edukacyjno-Charytatywny EMAUS
  - Turno-Brzeźce Mikówka 21, 26-800 Białobrzegi
  - www.emausturno.pl
- Powiatowe Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe w Białobrzegach
  - Krakowska 2A, 26-800 Białobrzegi
  - www.woprbialobrzegi.com.pl
- Kajaki Białobrzegi
  - 26-800 Białobrzegi
  - www.kajakibialobrzegi.pl

Dla turystów i mieszkańców preferujących piesze wędrówki przygotowano trzy trasy turystyczne o różnym stopniu trudności (park nordic walking).

Trasa nr 1, zielona (łatwa)

Długość – 4,7 km, czas przejścia – 50 minut.

Trasa nr 2, czerwona (średnia)

Długość – 14,8 km, czas przejścia – 3 godziny.

Trasa nr 3, czarna (trudna)

Długość – 14,8 km, czas przejścia – 3 godziny.

2.6 Kluczowe wnioski z diagnozy

Turystyka

- Wysoki potencjał gminy wynikający z atrakcyjności położenia geograficznego oraz walorów przyrodniczych
- Obiekty dziedzictwa kulturowego stanowiące potencjał do promocji gminy
- Niewielka liczba miejsc noclegowych, słabo rozwinięta (w stosunku do potencjału regionu) baza turystyczna
- **Proponowana forma rozwoju:** promowanie atrakcji regionu w kraju i za granicą, wsparcie działalności agroturystycznej, rozwó infrastruktury turystycznej

Sport i Rekreacja

- Wysoki poziom zaangażowania mieszkańców w tego rodzaju aktywność (duże obłożenie istniejącego boiska "Orlik"
- **Proponowana forma rozwoju:** modernizacja pozostałych obiektów sportowych znajdujących się na terenie gminy oraz utrzymanie wysokiej jakości boisk, a także organizacja imprez sportowych oraz wydarzeń sezonowych

Kultura i Rozrywka

- Brak nowoczesnego obiektu pełniącego funkcje siedziy Miejsko - Gminnego Ośrodka Kultury w Białobrzegach
- Wysoki poziom zaangażowania mieszkańców gminy w życie kulturalno-rozrywkowe gminy
- **Proponowana forma rozwoju:** budowa obiektu spełniającego warunki do organizacji wydarzeń kulturalnych i prowadzenia działalności istniejących zespołów muzycznych i śpiewaczych

Gospodarka i Rynek Pracy

- Wysoki potencjał gminy w zakresie inwestycji w lekki przemysł rolno-spożywczy oraz turystyczny
- Mała liczba podmiotów gospodarczych i brak atrakcyjnych ofert pracy na terenie gminy
- **Proponowana forma rozwoju:** włączenie terenów gminy do Tarnobrzeskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej, prowadzenie działań zmierzających do poprawy infrastruktury drogowej i technicznej zwiększającej atrakcyjność inwestycyjną obszaru

Pomoc społeczna i Opieka zdrowotna

- Zadania z zakresu pomocy społecznej skutecznie realizuje MGOPS. Obecna infrastruktura ośrodka pomocy społecznej jest w tym zakresie wystarczająca
- Samodzielny Publiczny Specjalistyczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Białobrzegach realizuje zadania z zakresu opieki zdrowotnej
- **Proponowana forma rozwoju:** zwiększenie dostępności specjalistycznych usług medycznych, w tym uwzględnienie potrzeb osób starszych (oddział geriatryczny).

Oświata i Edukacja

- Liczba szkół i miejsc w szkołach jest wystarczająca. W gminie brakuje placówek świadczących wysoki poziom kształcenia zawodowego.
- **Proponowana forma rozwoju:** Rozwój szkolnictwa zawodowego dostosowanego do warunków lokalnego rynku pracy

3 Wyniki przeprowadzonych działań

3.1 Wyniki badań ankietowych

Na potrzeby stworzenia niniejszego dokumentu przeprowadzono również badanie CAWI z mieszkańcami gminy Białobrzegi. W pierwszej kolejności respondentów poproszono o ocenę ogólnego stanu społeczno-gospodarczego poszczególnych terenów wiejskich oraz miasta. Najniższe noty przypisano sołectwom Mikówka oraz Jasionna (najwyższy odsetek wskazań „zły" – po 20,0%), jedynie nieco wyższe odnotowano w przypadku sołectw: Kamień, Szczyty oraz Okrąglik (po 16,0%). Warto zwrócić uwagę również na oceny „dobra" i „bardzo dobra", które najczęściej przypisywane były miastu Białobrzegi (60,0%). Wysokie notowania przypisano także sołectwom: Sucha (52,0%) i Brzeźce (48,0%). Zaznaczyć należy jednocześnie, że wysoki odsetek badanych nie potrafił ocenić stanu społeczno-gospodarczego poszczególnych sołectw (odpowiedź „nie wiem") lub przypisywał notę pośrednią („przeciętny").

Wykres 41. Proszę ocenić ogólny stan społeczno-gospodarczy poszczególnych miejscowości/sołectw

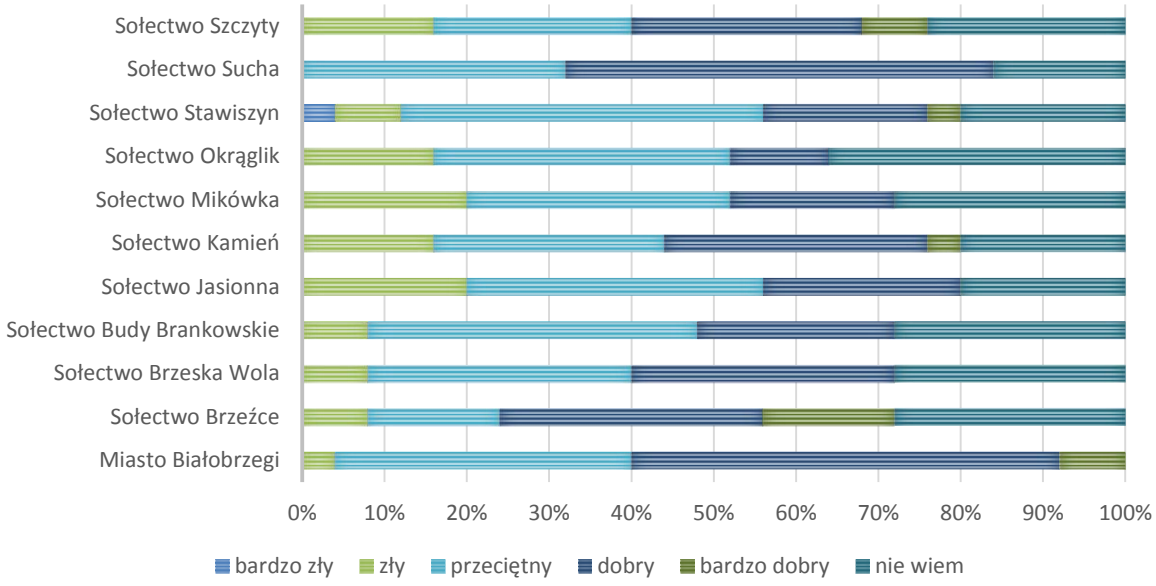

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań.

Mieszkańców gminy poproszono o wskazanie terenów, które ich zdaniem powinny zostać objęte rewitalizacją. Wśród obszarów wiejskich wymieniano Stawiszyn, Brzeźce, Szczyty, Brzeską Wolę oraz Kamień. Ostatnia z miejscowości wskazywana była najczęściej. W jej obrębie delimitowano ulicę Radomską oraz Szafirową.

Rysunek 4. Obszary wskazywane do rewitalizacji przez mieszkańców - tereny wiejskie

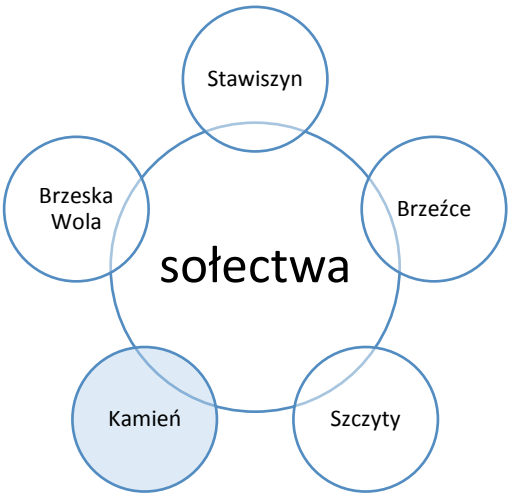

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań.

Najwyższy odsetek odpowiedzi dotyczył jednak miasta Białobrzegi. Ze względu na wielość wskazywanych w jego obrębie terenów przedstawiono je na osobnym rysunku. Ankietowani zaznaczali, że teren miejski charakteryzuje się słabo rozwiniętą infrastrukturą rekreacyjno-wypoczynkową oraz słabym połączeniem (komunikacja podmiejska) z obszarami wiejskimi. Za obszary, na których powinien zostać przeprowadzony proces rewitalizacji mieszkańcy uznali tereny: pomiędzy ul. Rzemieślniczą a 11 Listopada, teren MGOK, stadion miejski, teren pomiędzy ulicą Spacerową a Mikowską, teren pomiędzy ul. Polną a Konopnickiej oraz pomiędzy ul. Polną a osiedlem domków. Wymienione zostały również tereny ośrodka zdrowia oraz północno-zachodni obszar miasta. Najczęściej wskazywano jednak tereny nadpiliczne. Respondenci uznali, że ich rewitalizacja pobudziłaby rozwój społeczno-gospodarczy miasta, a także całego regionu.

Rysunek 5. Obszary wskazywane do rewitalizacji przez mieszkańców- miasto Białobrzegi

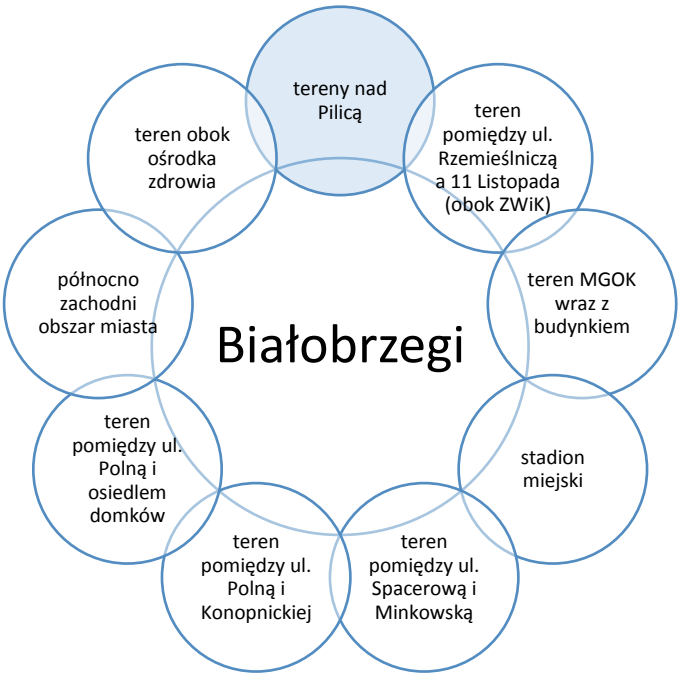

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań.

Ankietowanych poproszono również o ocenę występowania poszczególnych problemów na terenie gminy. I tak, do niedogodności, które w najwyższym stopniu dotykają jej obszar zaliczono: słabo rozwiniętą bazę turystyczną (64,0% - suma odpowiedzi skala „bardzo duża" i „duża"), małą liczbę obiektów ochrony zdrowia/ słaby dostęp do usług medycznych (52,0%), wysoki poziom bezrobocia (52,0%), niski poziom przedsiębiorczości wśród mieszkańców/ małą liczbę przedsiębiorstw oraz inne problemy związane ze sferą gospodarczą (44,0%), niską jakość terenów publicznych/ zielonych/ skwerów itd. (40,0%), a także słabą ofertę kulturalno-rozrywkową (36,0%) i duże natężenie problemów społecznych (36,0%). Problemy, które w najmniejszym stopniu występują na terenie gminy to: niski poziom bezpieczeństwa (52,0% - suma odpowiedzi „bardzo mała" i „mała"), mała liczba szkół (44,0%), zły stan techniczny budynków użyteczności publicznej (44,0%) oraz budynków mieszkalnych (36,0%), a także degradacja środowiska, zanieczyszczenie powietrza itd. (36,0%). Szczegółowy rozkład odpowiedzi przedstawia poniższy wykres.

Wykres 42. Proszę ocenić skalę występowania poszczególnych problemów w Pana/i gminie

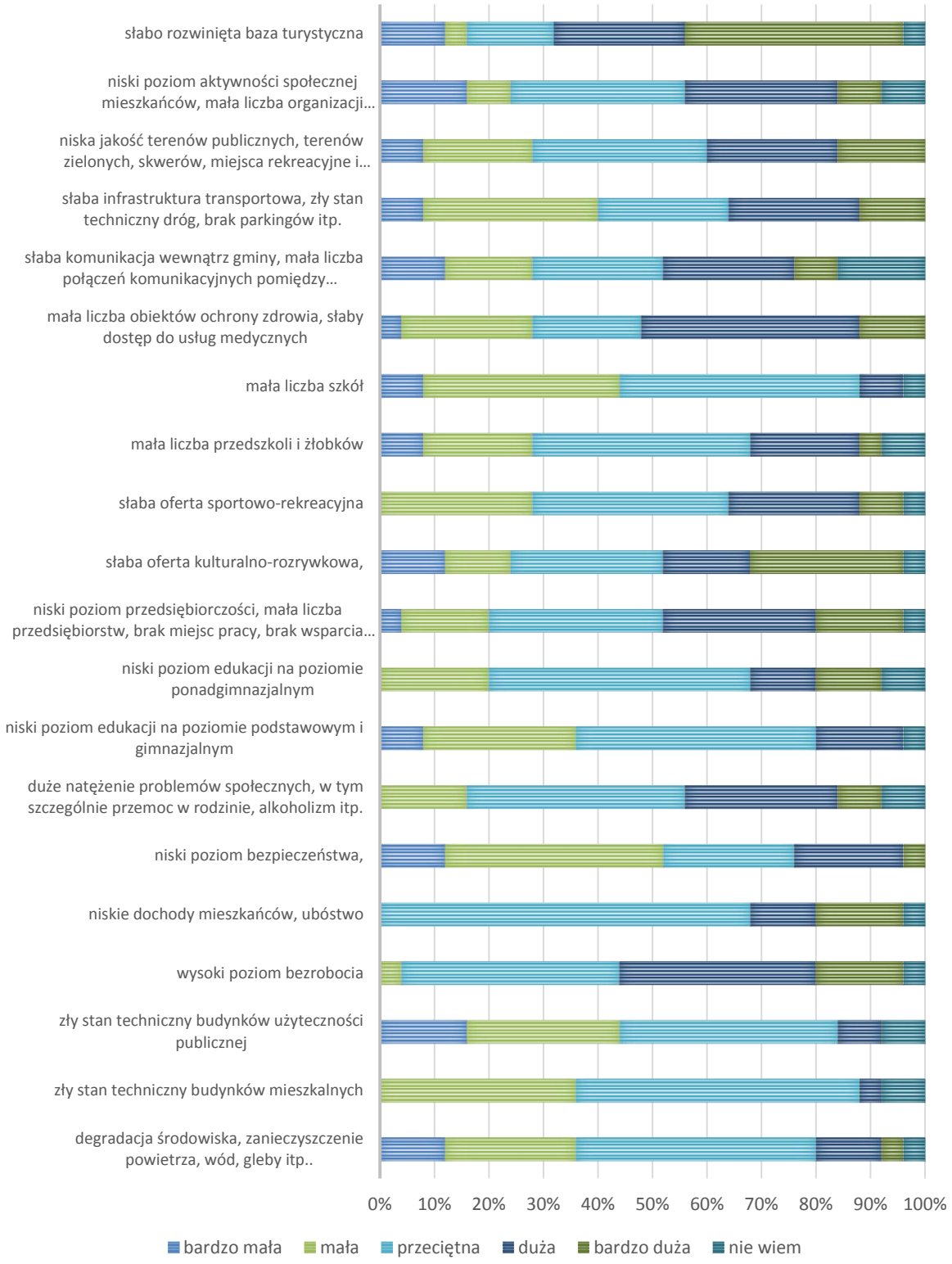

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań.

Wśród wszystkich wskazanych przez mieszkańców problemów występujących na terenie gminy wyłoniono ich trzy główne kategorie, tj.: problemy społeczne, gospodarcze i infrastrukturalne. Pierwsze dotyczyły takich kwestii jak: występowanie negatywnych zjawisk społecznych (alkoholizm, ubóstwo, przemoc w rodzinie), brak miejsc w przedszkolach, słaby rozwój kultury i sportu, ograniczony dostęp do służby zdrowia czy niska przedsiębiorczość mieszkańców. Wśród gospodarczych wspominano o braku dużych podmiotów gospodarczych na terenie gminy oraz bazy turystycznej, a także wysokim bezrobociu. Infrastrukturalne dotyczyły natomiast niewielkiej ilości ścieżek rowerowych, złego stanu nawierzchni dróg (w tym przede wszystkim dróg wiejskich), niewystarczającej liczby placów zabaw oraz terenów rekreacyjnych, a także braków w infrastrukturze wodociągowej i kanalizacyjnej.

Rysunek 6. Problemy występujące na terenie gminy w opinii mieszkańców

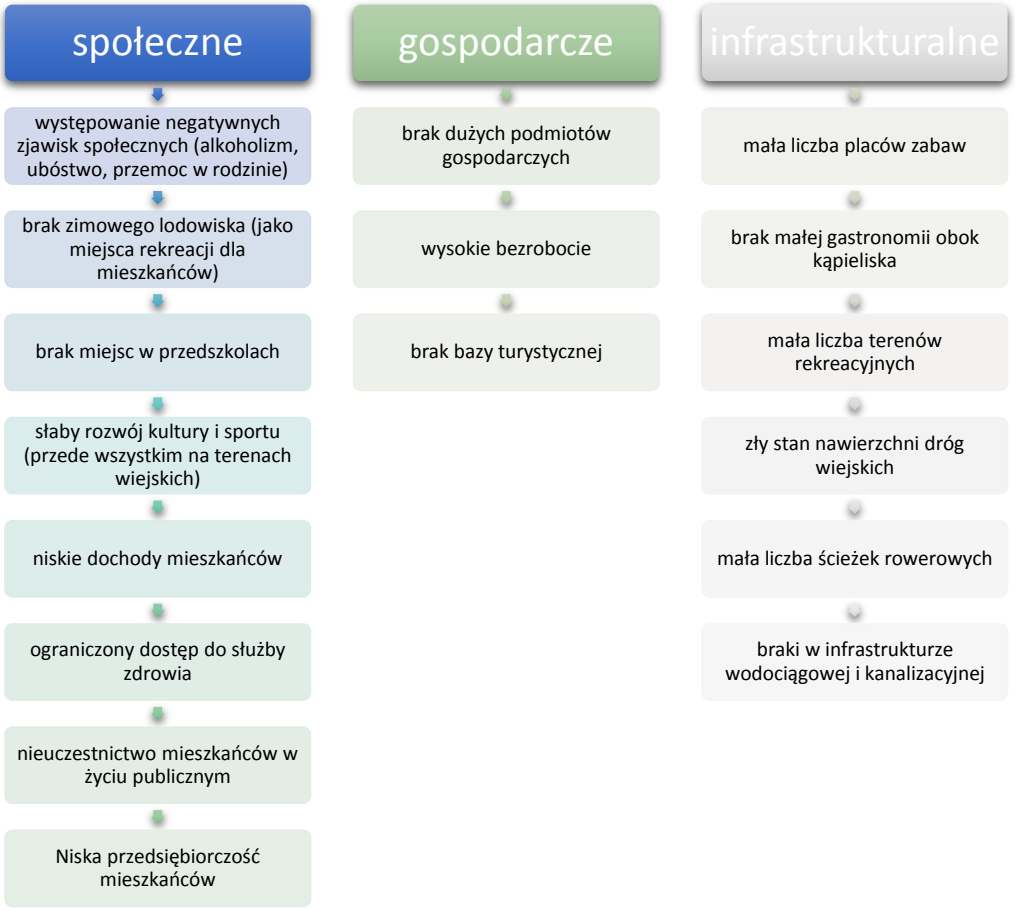

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań.

Objęcie wsparciem z zakresu rozwoju społecznego zdaniem mieszkańców najbardziej potrzebne jest na terenie miasta Białobrzegi (68,0% wskazań). Wysoki odsetek wskazań

odnotowano również w przypadku sołectw: Sucha, Kamień i Jasionna (po 24,0%), a także Mikówka (20,0%). Ankietowani najrzadziej wskazywali na sołectwo Szczyty.

Wykres 43. W jakich miejscowościach gminy działania z zakresu wsparcia rozwoju społecznego są najbardziej potrzebne? Pytanie wielokrotnego wyboru, wyniki nie sumują się do 100%.

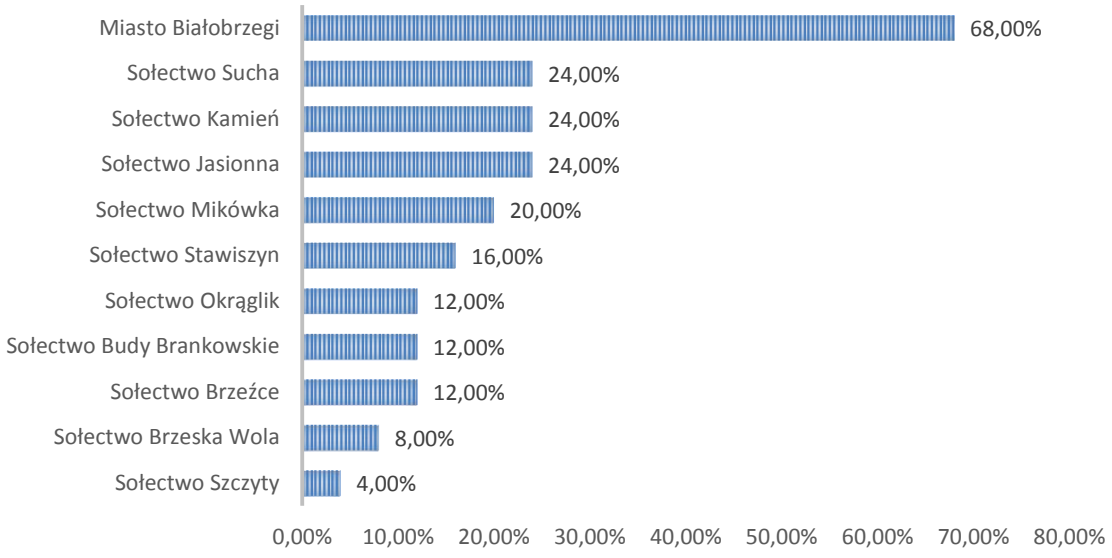

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań.

W przypadku działań z zakresu wsparcia rozwoju gospodarczego również uznano, że objęcie nimi w pierwszej kolejności powinno dotyczyć miasta Białobrzegi (80,0% wskazań). Zdecydowanie rzadziej mieszkańcy wskazywali na tereny wiejskie – po 20,0% odnotowano na sołectwa: Sucha, Stawiszyn i Jasionna.

Wykres 44. W jakich miejscowościach gminy działania z zakresu wsparcia rozwoju gospodarczego są najbardziej potrzebne? Pytanie wielokrotnego wyboru, wyniki nie sumują się do 100%.

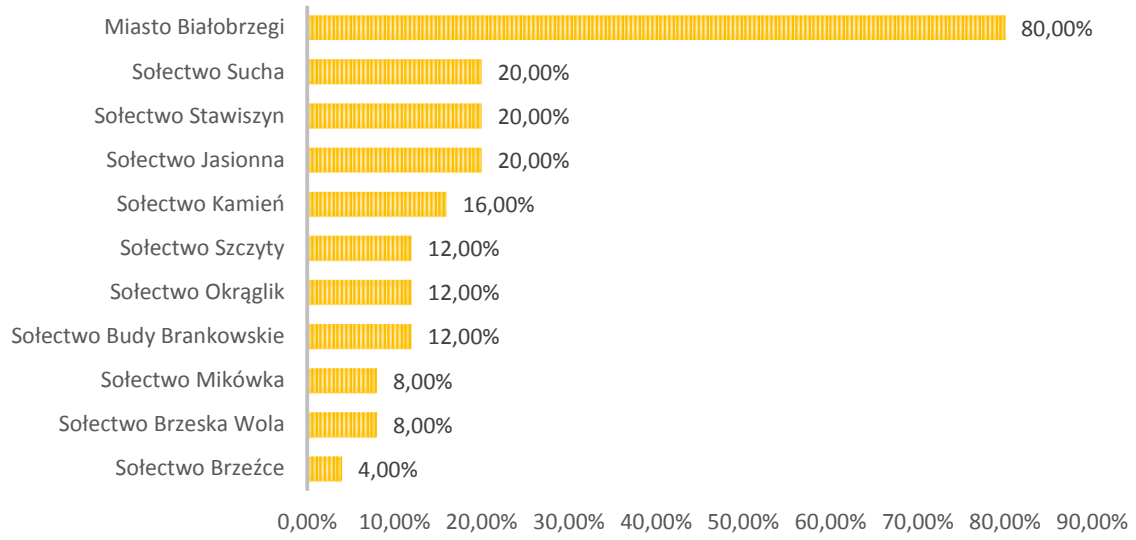

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań.

Podobnie jak w przypadku dwóch poprzednich pytań, tak i w tym dotyczącym działań z zakresu modernizacji lub budowy nowej infrastruktury, mieszkańcy są zdania, że w pierwszej kolejności powinny one objąć teren miasta (64,0%). Po blisko 30% wskazań odnotowano również na sołectwa: Szczyty i Jasionna.

Wykres 45. W jakich miejscowościach gminy działania z zakresu modernizacji lub budowy nowej infrastruktury są najbardziej potrzebne? Pytanie wielokrotnego wyboru, wyniki nie sumują się do 100%.

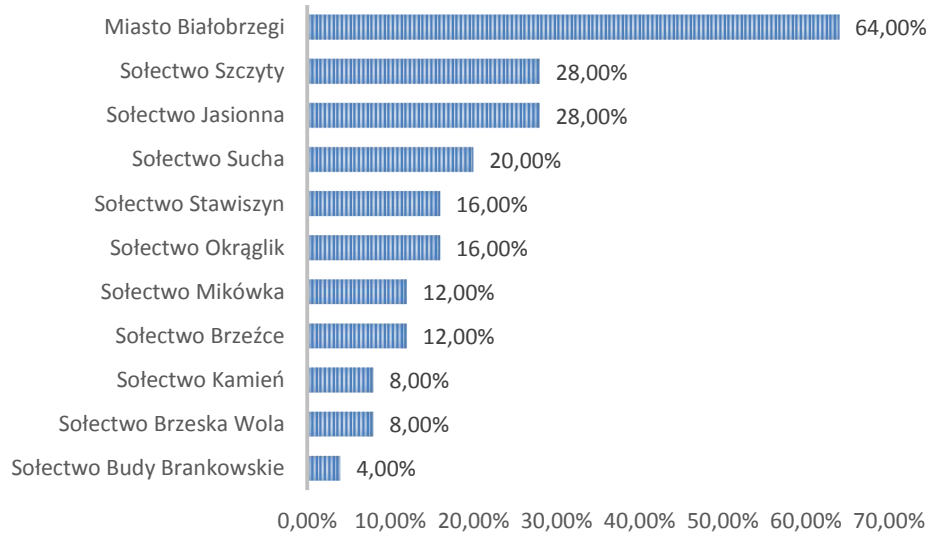

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań.

W badaniu przeprowadzonym na potrzeby niniejszego raportu udział wzięło nieznacznie więcej kobiet (56,0%) niż mężczyzn (44,0%). Ponadto ponad 60% respondentów stanowili mieszkańcy miasta Białobrzegi (64,0%), a niecałe 40% terenów wiejskich (w tym sołectw: Kamień, Stawiszyn, Brzeska Wola, Jasionna i Szczyty).

Rozkład struktury wieku badanych wskazuje, że największy odsetek stanowiły osoby pomiędzy 20 a 29 rokiem życia (45,8%) oraz między 40 a 49 (29,2%). Znacznie mniej odnotowano przedstawicieli z przedziału wiekowego 30-39 lat (16,7%), poniżej 20 lat (4,2%) oraz powyżej 50 lat (4,2%).

Wykres 46. Wiek respondentów

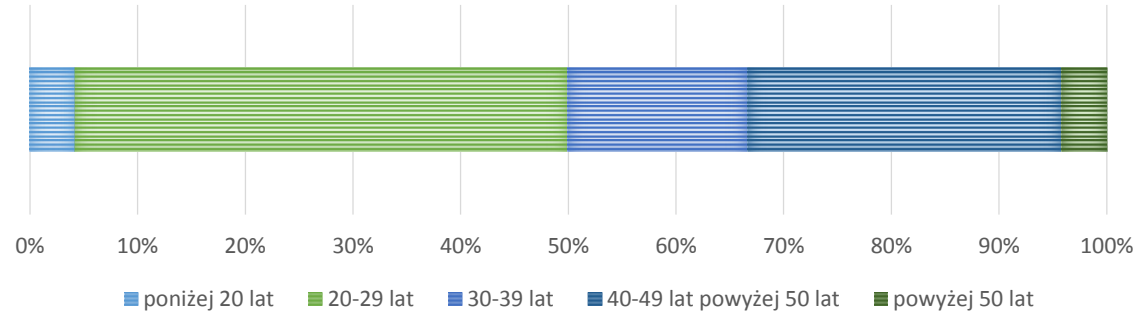

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań.

3.2 Wyniki wywiadów

Poza ankietami o opinię poproszono również przedstawicieli grup interesariuszy, mających wpływ na kształtowanie polityki w zakresie rozwoju gminy. Respondenci zostali poproszeni o wskazanie największych problemów społecznych, gospodarczych, infrastrukturalnych i przestrzenno-środowiskowych występujących na terenie gminy.

Problemy infrastrukturalne

W zakresie problemów infrastrukturalnych respondenci wskazywali na kilka elementów. Pierwszą z nich była infrastruktura techniczna. W rozmowie zwracano uwagę na **nieodpowiedni stan dróg i chodników**, szczególnie na terenach wiejskich. Również w tym zakresie nadmieniano o ich złym oznakowaniu. Jeden z respondentów uznał, że:

> *Dzieje się coś, same centrum miasta, a gminne drogi są troszkę po macoszemu traktowane.*

Kolejnym wymienianym problemem był **brak środków transportu**. Dojazd do miejscowości na terenie gminy jest w znacznym stopniu ograniczony, co utrudnia mieszkaniom codzienne funkcjonowanie:

> *Jeżeli ktoś nie ma swojego środka transportu to trudno tutaj przyjechać czy do pracy dojechać, tutaj do Białobrzegów, z różnych tych takich dalszych miejscowości.*

Respondenci wskazywali również na brak **nowego budownictwa mieszkaniowego**. W tym zakresie istotny jest również rozwój branży turystycznej poprzez budowę pensjonatów czy domków letniskowych:

> *I o turystyce też już mówiłam, o domkach letniskowych, czyli opracowanie planu przestrzennego zagospodarowania gminnych terenów, które też można by przeznaczyć na budownictwo mieszkaniowe. Na indywidualne, letniskowe, pensjonaty.*

Ostatnim z wymienionych problemów była **niewielka liczba budynków użyteczności publicznej**. Jeden z respondentów uznał, że na terenie gminy brakuje świetlic socjoterapeutycznych i przedszkoli. Istotna jest również rozbudowa domu kultury oraz stworzenie świetlicy środowiskowej dla dzieci i młodzieży.

Problemy społeczne

W trakcie wywiadu osoby badane najobszerniej opisywały problemy społeczne. Najczęściej wskazywanym problemem, który łączy się również ze sferą gospodarczą, jest **bezrobocie**. Brak pracy jest jednym z powodów nieprzestrzegania porządku społecznego, który objawia się występowaniem patologii społecznych:

> *Nasza gmina jest dotknięta dużym bezrobociem, a co za tym idzie mamy uzależnienia, problemy w rodzinach, występujące patologie społeczne.*

Brak miejsc pracy jest również przyczyną wielu trudności finansowanych i materialnych rodzin. Ubożenie społeczeństwa powoduje niepewność w codziennym funkcjonowaniu oraz wykluczenie z życia społecznego. Następnie z problemem bezrobocia wiąże się również odpływ ludności z terenów gminy. Szczególnie dotyczy to osób młodych, które mają problem ze znalezieniem pracy odpowiadającej ich kwalifikacjom:

Brak możliwości rozwoju dla młodych ludzi, którzy kończą szkołę, nie wiem czy studia, nie mają pracy, uciekają.

***

Młodzi ludzie muszą wyjeżdżać np. do Warszawy w poszukiwaniu miejsc pracy.

Kolejnym z wymienionych problemów jest **alkoholizm**. Został on uznany za przyczynę dziedziczenia bezradności życiowej, przekazywanej z pokolenia na pokolenie:

Już w trzecim pokoleniu można powiedzieć: babcia, dziadek teraz ojciec, matka i wreszcie syn. Jest już trzecie pokolenie osób, które są alkoholikami, które są zdegradowane, które nie należą prawie do społeczeństwa. Także bardzo ciężko jest wyjść takiemu dziecku z takiego środowiska i tu jest problem na pewno.

Do innych problemów wskazywanych przez respondentów zaliczyć należy **bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych**. Jedna z respondentek uznała, że obecnie rodzice nie radzą sobie z wychowaniem dzieci:

Mamy coraz więcej interwencji w rodzinach odnośnie przemocy domowej, więc tutaj mamy dużo, dużo do zrobienia w tej dziedzinie.

Ostatnią z wymienionych kwestii była **przemoc w rodzinie**. Za przyczynę występowania tego problemu wskazano brak środków finansowych oraz dyskomfort psychiczny, objawiający się poczuciem bezsilności i beznadziejności.

Problemy gospodarcze

Gmina Białobrzegi to region rolniczy. Za jeden z problemów gospodarczych uznano **brak przemysłu**, który stanowiłby źródło nowych miejsc pracy. Jedna z respondentek stwierdziła, że na terenie gminy znaleźć można wiele ofert prac sezonowych, jednak brakuje ogłoszeń rekrutujących mieszkańców do pracy stałej:

Tu jest teren taki no papryka ewentualnie, sady, truskawki i ludzie tu sezonowo bardziej mają utrzymanie, czyli na góra pół roku nie więcej, a przez kolejne pół roku tej pracy nie ma.

Za kolejny problem gospodarczy osoby badane uznały **brak dużych przedsiębiorstw**. Pozwoliłyby one na zmniejszenie skali bezrobocia oraz poprawę sytuacji życiowej mieszkańców:

> *Ludzie mogliby znaleźć miejsca pracy, żeby ich sytuacja materialna uległa poprawie, żeby mieli większą taką stabilizację życiową.*

Problemy przestrzenno-środowiskowe

Do najważniejszych problemów przestrzenno-środowiskowych respondenci zaliczyli **niewielki odsetek zagospodarowanych terenów zieleni** w obrębie gminy. Mieszkańcom miasta Białobrzegi brakuje parku miejskiego, w którym mogliby spędzać czas wolny:

> *Brak w naszej gminie parku z prawdziwego zdarzenia. Ludzie starsi czy matki z dziećmi w sumie nie mają miejsca na spacery. Jedynym takim miejscem jest kąpielisko nad Pilicą, aczkolwiek jest ono oddalone od centrum.*
>
> ***
>
> *W czasie wolnym to w ogóle nie wie taki człowiek, co ma ze sobą zrobić.*

Strefa sportowo-rekreacyjna została określona jako uboga. Na terenie gminy **brakuje miejsc do odpoczynku**, które odpowiadałyby potrzebom i oczekiwaniom mieszkańców:

> *To znaczy w bazie rekreacyjnej bardzo ubogiej, wypoczynkowo- rekreacyjnej tzn. park miejski, ten ośrodek nad Pilicą oraz w bazie nazwijmy to spędzania czasu wolnego, czyli baza ośrodka kultury jest niewystarczająca oraz stadion miejski, który też, aby podołać oczekiwaniom musi zostać przebudowany, zrewitalizowany.*

Natomiast jeden z respondentów uznał, że na terenie gminy nie występują problemy przestrzenno-środowiskowe. Stwierdził, że położenie geograficzne jest atutem tego obszaru:

> *Jeżeli chodzi o uwarunkowania przestrzenno – środowiskowe to uważam, że w tej dziedzinie nie ma problemów, są właśnie jakby plusy. Ponieważ środowiskowo jesteśmy położeni pięknie, w dolinie rzeki Pilicy, przy tej rzece, z której mogą płynąć same plusy.*

Obszar wskazany do rewitalizacji

W trakcie wywiadu badani zostali zapytani o obszar gminy, który powinien zostać poddany procesowi rewitalizacji. Przede wszystkim w tym zakresie respondenci wymieniali **tereny nadpiliczne**:

> *Jest tam dużo tych terenów, są ładne, ale są zakrzaczone i nieużytkowe. Należałoby to zagospodarować coś z tym zrobić.*

Teren ten powinien ulec modyfikacji w taki sposób, aby spełniał oczekiwania mieszkańców oraz służył im jako miejsce wypoczynku, zarówno biernego, jak i aktywnego. Oprócz tego teren ten mogłyby stać się wizytówką turystyczną gminy:

> *Po zrealizowaniu zaplanowanych przedsięwzięć mających na celu rozwój turystyki, sportu i rekreacji należy opracować specjalną strategię, specjalną ofertę skierowaną do mieszkańców gminy, do pobliskich miast do osób, które zajmują się turystyką.*
>
> *****
>
> *Olbrzymia praca, olbrzymia praca z tych terenów nadpilicznych, bo przecież taka oferta może być opracowana zarówno w formie programu działania poszczególnych organizacji i funkcjonowania różnych obiektów sportowych i turystycznych, ale też np. w formie materiałów promocyjnych i rozprowadzana wraz z informacjami i ofertami promującymi gminę za pośrednictwem różnego rodzaju mediów, także poprzez Internet. Co spowodowałoby zwiększenie ruchu turystycznego.*

Innymi pomysłami na obszary, które powinny zostać uwzględnione w procesie rewitalizacji, był teren **całego miasta Białobrzegi**. Uznano, że jest to miejsce, które stanowi kulturalne centrum gminy. Ponadto, na jego terenie występuje wiele problemów społecznych (wysokie bezrobocie, dziedziczenie biedy) oraz infrastrukturalnych:

> *To ten obszar, który jest powiedzmy tak jakby z tej starszej części Białobrzegów, czyli obszar rozciągający się od stadionu poprzez dom kultury aż do ratusza.*

Do innych obszarów zaliczone zostały tereny, na których znajduje się hala widowiskowa oraz boisko:

Ośrodek główny kultury za nim hala widowiskowa – sala widowiskowa, tereny nadpiliczne, park, sport – czyli rozbudowa boiska naszego. Chyba te takie 4 elementy najważniejsze według mnie powinny być poddane procesowi rewitalizacji.

Przedsięwzięcia w zakresie rewitalizacji

W zakresie przedsięwzięć w procesie rewitalizacji respondenci proponowali zaadaptowanie przestrzeni publicznej na centra rozrywkowo-rekreacyjne, na terenie, których powstałaby, np. klubo-kawiarnie. Równie istotne byłoby wybudowanie zewnętrznych siłowni czy wypożyczalni sprzętu sportowego, które pozwoliłyby na rozwój branży turystycznej:

Może amfiteatr, siłownie zewnętrzne, miejsca, może wypożyczalnie rowerów i kajaków.

Wszystkie wyżej wymienione działania powinny być kompatybilne z ożywieniem społeczno-kulturalnym gminy. Respondenci w tym zakresie wskazywali na rozbudowę ośrodka kultury, który zapewniałby możliwość spędzania czasu wolnego mieszkańcom i turystom:

Plac zabaw dla dzieci, w dalszym ciągu oczekiwania i potrzeby są ukierunkowane jakby ze społecznym elementem to znaczy, że głównymi przedsięwzięciami jakie powinniśmy podjąć, jakie powinien podjąć samorząd naszej gminy, to jest odtworzenie czy takie jakby przywrócenie Ośrodka Sportu nad Pilicą z jednej strony, z drugiej strony park miejski, aby można było miło spędzić czas w samym centrum miasta nie wychodząc na jego obrzeża oraz przedsięwzięcia związane z rozszerzeniem, poprawą propozycji czy to kulturalnej czy to sportowej w ośrodku kultury bądź na stadionie miejskim.

Proponowane przedsięwzięcia obejmowały także infrastrukturę techniczną. W tym zakresie postulowano **przebudowę pasów drogowych** oraz **poprawę stanu budynków komunalnych i socjalnych**. Wymienione działania przyczyniłyby się do rozbudowy bazy turystycznej oraz wypoczynkowej:

W celu przyciągnięcia turystów i wypoczynku samych mieszkańców gminy zdecydowanie powinno powstać więcej ścieżek rowerowych, a te istniejące należy ulepszyć.

Oprócz projektów twardych, rozmówcy wskazywali również na przedsięwzięcia z zakresu działań społecznych. Chcieliby, aby proces rewitalizacji obejmował pomocą osoby, które dotknięte są bezradnością życiową:

> *Być może trzeba wyciągnąć do nich rękę, zaproponować różne działania miękkie, które pozwolą zmienić życie.*

Efekty po rewitalizacji

Respondenci poproszeni zostali o wskazanie efektów, które miałyby nastąpić po przeprowadzeniu rewitalizacji. Przede wszystkim wymieniano poprawę jakości życia mieszkańców:

> *Powinien być powołany zespół działań stawiających sobie za cel przywrócenie do życia konkretnego obszaru tak, aby poprawie uległa jakość życia mieszkańców oraz zmniejszyła się ilość osób bezrobotnych w gminie Białobrzegi.*

Z powyżej cytowanej wypowiedzi respondenta wynika, że kolejnym zamierzonym efektem jest powstanie nowych miejsc pracy. Osoby badane chciałyby, aby teren gminy stał się na tyle atrakcyjny (np. obszar nadpiliczny), żeby przyciągnąć nowych inwestorów, również z branży turystycznej:

> *Rozwój turystyki, przyciągnięcie turystów, dzięki temu zmniejszenie bezrobocia.*

Poprawa infrastruktury technicznej (dróg, stanu budynków) podniosłaby również jakość warunków bytowych mieszkańców. Efektem w tym zakresie byłby wzrost liczby uczestników korzystających z oferty ośrodków kultury czy sportowo-rekreacyjnej:

> *Poprawa samopoczucia mieszkańców, którzy chętnie by korzystali z powstałych atrakcji turystycznych czy miejsc do spędzania czasu wolnego.*

Sugestie dla lokalnych władz dotyczące Lokalnego Programu Rewitalizacji

W zdecydowanej większości na to pytanie osoby badane odmawiały udzielenia odpowiedzi. Jednak respondenci, którzy odpowiedzieli, wskazali na trzy kwestie. Pierwszą z nich jest wykorzystanie bliskości trasy S7 jako atutu do rozwoju branży turystycznej:

> *Ściągnąć troszkę tych ludzi na odpoczynek, zareklamować tą naszą gminę, że tutaj jest tak super.*

Następną sugestią dla władz lokalnych był rozwój gminy pod względem gospodarczym. W tym zakresie należałoby zachęcić nowych inwestorów do tworzenia zakładów pracy i inwestowania na obszarze gminy:

> *Tu chyba, myślę znowu będę się powielać o tych miejscach pracy, że no muszą, musi Burmistrz, Rada postarać się żeby te miejsca zwiększyć. No bo cóż jeśli ich nie będzie wiadomo, że będą ludzie uciekać.*

Ostatnią z kwestii były działania w zakresie poprawy standardów życia mieszkańców. Respondenci chcieliby, aby władze podjęły działania w kierunku wzrostu warunków bytowych, co przyczyniłoby się również do wzrostu odsetka osób uczestniczących w wydarzeniach kulturalnych i sportowych:

> *Czyli podstawową działań naszych włodarzy gminy powinno być dobro, poprawa standardów życia mieszkańców, czyli właśnie zapewnienie możliwości zarobkowania na jej terenie.*

3.3 Sprawozdanie z konsultacji

Poniżej przedstawione zostały wnioski z konsultacji społecznych, które przeprowadzono na potrzeby opracowania Lokalnego Programu Rewitalizacji. W trakcie spotkania poruszane były kwestie związane z:

1. Infrastrukturą techniczną (w tym: wodno-kanalizacyjną, drogi, oświetlenie, budynki),
2. Środowiskiem,
3. Turystyką,
4. Przemysłem,
5. Działaniami społecznymi.

1. Infrastruktura techniczna

Osoby biorące udział w konsultacjach zwróciły uwagę na kilka aspektów. Pierwszym z nich było rozbudowanie infrastruktury drogowej. Szczególnie postulowano wybudowanie nowych ścieżek rowerowych i spacerowych. Następnie wskazywano na modernizację i rozbudowę dróg wraz z dodatkowymi miejscami parkingowymi. Jeden z uczestników wskazał, że należałoby wyremontować drogę w kierunku Radomia.

Ważną kwestią, która została podkreślona przez osoby uczestniczące w konsultacjach społecznych, była rozbudowa oświetlenia i kanalizacji. Powinno to przebiegać wraz z rozbudową terenów w Białobrzegach, które jednak wymagają utwardzenia, położenia asfaltu lub chodnika. Dodatkowo modernizacja kanalizacji powinna przebiegać zgodnie z harmonogramem – od ul. Polnej w Suchej, a na samym końcu w Kamieniu.

Osoby biorące udział w spotkaniu postulowały również zmiany w modernizacji infrastruktury budynków użyteczności publicznej. Dotyczyło to:

- Rozbudowania stadionu, w taki sposób, aby można było na nim uprawiać inne sporty niż tylko piłka nożna,
- Modernizacji i termomodernizacji placówek oświatowych,
- Budowy krytego basenu (*„Obecnie jeździmy na baseny do Grójca czy Radomia, a to jest godzina drogi”* – wypowiedź jednego z uczestników),
- Budowę toru wodnego łączącego Pilice z dwoma sąsiednimi jeziorami, łącznie z infrastrukturą wodną np. wciągarki dla kajaków.

2. Środowisko

W kwestii ochrony środowiska uczestnicy wskazywali na modernizację oczyszczalni, która powinna być prowadzona równolegle z przebudową sieci kanalizacyjnych. Koszt będzie na tyle wysoki, że należy pozyskać dofinansowanie w celu spełnienia wszystkich kryteriów i wymogów unijnych w zakresie ochrony środowiska.

Dodatkowo uczestnicy zaznaczyli, że wokół Białobrzegów zalegają śmieci i butelki.

3. Turystyka

Białobrzegi postrzegane są jako rejon turystyczny. Ciekawym miejscem, które zostało wymienione przez uczestników, są błonia nad Pilicą. Obecnie teren ten jest zarośnięty, nie ma możliwości poruszania się po nim. W tym miejscu powinno nastąpić rozbudowanie ciągu pieszego i rowerowego w kierunku Góry oraz Adamów. Również należałoby pomyśleć nad polem biwakowym. Poprzez modernizację Pilicy, nastąpiłoby odbudowanie zaplecza turystycznego – *„należy stworzyć ogólnodostępne miejsce wodowania z zapleczem gastronomicznym na miejscu a nie kazać iść turystom kilometr, aby mogli coś kupić"* (wypowiedź jednego z uczestników).

4. Przemysł

Nawiązując do punktu poprzedniego, osoby biorące udział w konsultacjach zaznaczyły, że Strefa Natura 2000 obejmuje tylko nieznaczny teren gminy i nie stanowi bariery w rozwoju miasta. Do przeszkód w rozwoju przemysłu, zaliczono natomiast brak odpowiedniej infrastruktury (brak przyłączenia z trasą S-7), która nie przyciąga nowych inwestorów. Również jednym z problemów miasta jest niewytyczanie nowych terenów inwestycyjnych i ciągów komunikacyjnych.

Władze lokalne chcą na terenie gminy rozwijać przemysł mało szkodliwy. Jednak jeden z uczestników zwrócił uwagę na fakt, aby nie lokować ich blisko osiedli, z racji inwestowania przez pobliskie zakłady pracy w teren, który staje się uciążliwy dla mieszkańców. Wspomniał on, że *„na terenach przewidzianych pod przemysł nie należy zezwalać na budowę osiedli mieszkaniowych. Nawet sam ruch samochodowy do tych zakładów powoduje jakieś konflikty, nie mówiąc o zapachach, które niejednokrotnie wytwarzają zakłady przemysłowe"* (wypowiedź jednego z uczestników).

Warto zaznaczyć, że miasto stara się o włączenie do specjalnej strefy ekonomicznej Tarnobrzeskiej. Jednak powinno również podejmować działania w celu przywrócenia rzemiosła i zrobienia z niego znaku promocyjnego regionu – *„w powiatowym cechu jest zrzeszonych około 80 rzemieślników, a w czasach wcześniejszych było i 600 podmiotów"* (wypowiedź jednego z respondentów).

5. Działania społeczne

Najczęściej omawianą kwestią, w trakcie trwania konsultacji, były działania społeczne. Uczestnicy wskazywali inicjatywy z zakresu wsparcia grup nieformalnych czy organizacji, które działają w sektorze kultury i sportu. Przede wszystkim pomoc miałaby obejmować:

- kluby i uczniów, którzy reprezentują gminę,
- lokalne zespoły artystyczne,
- organizację pozarządowe reprezentujące i promujące kulturę regionu.

Warto by było również wspierać działania aktywizujące i integrujące społeczność lokalną. Uczestnicy chcieliby przywrócenia w Białobrzegach tzw. Pchlego Targu, gdzie mogliby eksponować i sprzedawać różne rzeczy.

Następnie działania w tym obszarze powinny dotyczyć przeciwdziałaniu problemom społecznym. Postulowano walkę z bezrobociem, podejmowaną szczególnie przez wspólnoty mieszkaniowe („*W takich małych społecznościach zdarzają się pojedyncze osoby, które od lat skutecznie zatruwają życie pozostałym mieszkańcom*" – wypowiedź jednego z uczestników). Kolejnym problemem wskazywanym przez mieszkańców był wzrost poziomu bezrobocia. W tym celu wspólnoty mieszkaniowe powinny zamontować monitoring. Za problem w rozwoju zarówno w wymiarze społecznym, jak i gospodarczym gminy, uznano migracje wykształconych, młodych osób do większych miast. W tym kontekście postulowano zwiększenie miejsc w żłobkach i przedszkolach oraz stworzenie szkół, które kształciłyby zawodowo mieszkańców gminy – „*brakuje specjalistów z konkretnej dziedziny*".

Kwestie działań społecznych łączą się również z rozbudową lub modernizacją infrastruktury technicznej. Osoby biorące udział w konsultacjach, postulowały wybudowanie nowego ośrodka kultury. W nim miałyby odbywać się występy muzyczne na nowo wybudowanej scenie - *„Sercem kultury w Białobrzegach musi być miejsko - gminny ośrodek kultury, gdzie musi się znaleźć sala z widownią na co najmniej 200 miejsc oraz miejsca do różnego rodzaju wystaw".*

Uczestnicy pozytywnie ocenili funkcjonowanie centrum sportowo-rekreacyjnego, jednak warto byłoby zmodernizować pozostałe ośrodki na terenie gminy, ponieważ „*wykupiono tereny przy szkolnym boisku pod budowę innych obiektów i boisk sportowych*." Kwestia rozbudowania obiektów do uprawiania sportu jest tu istotna. Uczestnicy wskazywali na szerokie

zainteresowanie Orlikiem, który często z tego powodu jest przeciążony. Również należałoby odbudować sekcję lekkoatletyczną, bo obecnie na terenie Gminy funkcjonują tylko kluby piłki nożnej.

4 Analiza SWOT

Mocne strony	Słabe strony
• bliskość do aglomeracji warszawskiej; • wysoki odsetek gruntów ornych; • dodatni przyrost naturalny; • wysoki odsetek osób w wieku produkcyjnym na obszarze wiejskim; • spadek w liczbie gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej; • wysoki odsetek mikroprzedsiębiorstw; • zmniejszająca się liczba osób bezrobotnych; • rozwój infrastruktury mieszkaniowej; • wysoki odsetek mieszkań wyposażonych w instalację wodno-kanalizacyjną; • wzrost liczby placówek bibliotecznych; • liczne obiekty zabytkowe • wzrost liczby zagranicznych turystów; • atrakcyjne tereny dla wypoczynku i rekreacji; • znaczny spadek osób żyjących w ubóstwie.	• postępujący proces ruralizacji; • wysoki odsetek osób w wieku poprodukcyjnym na terenie miasta; • zmniejszenie liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych; • niska aktywność gospodarcza mieszkańców; • zwiększenie liczby osób w wieku produkcyjnym pozostających bez pracy; • wysoki odsetek osób długotrwale bezrobotnych; • brak ofert stałego zatrudnienia na lokalnym rynku; • niski poziom wykształcenia mieszkańców; • niska aktywność mieszkańców w wydarzeniach kulturalno-sportowych; • mały odsetek funkcjonujących kół sportowych na terenie Gminy; • słabe skomunikowanie terenu miasta z innymi miejscowościami w obrębie gminy; • niewykorzystanie potencjału historycznego i przyrodniczego miasta; • nieznaczna liczba terenów zielonych;

	• znaczna liczba obiektów z wyrobami azbestowymi; • niedofinansowanie urządzeń rekreacyjnych i infrastruktury technicznej; • małe zróżnicowanie szlaków turystycznych.
Szanse	**Zagrożenia**
• rozwój branży rolniczej; • wzrost poziomu jakości życia mieszkańców; • wzrost atrakcyjności inwestycyjnej Gminy; • rozwój branży turystycznej; • możliwość wykorzystania Pilicy do rozwoju turystyki wodnej.	• odpływ ludności z miasta; • mała liczba inwestycji tworzących nowe miejsca pracy; • rozwój szarej strefy; • pauperyzacja społeczeństwa; • bogatsza oferta kulturowo-sportowa w obrębie aglomeracji warszawskiej; • mniejsza integracja i aktywizacja mieszkańców; • niska rozpoznawalność regionu jako miejsca atrakcyjnego dla turystów; • zagrożenie otyłością dzieci i młodzieży.

Źródło: Opracowanie własne.

5 Powiązanie z dokumentami strategicznymi gminy, regionu, kraju i Europy

Dokument	Powiązanie z Lokalnym Programem Rewitalizacji
Poziom europejski	
Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu	Priorytet III Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu – wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną. Cel 1 Osiągnięcie wskaźnika zatrudnienia na poziomie 75% wśród kobiet i mężczyzn w wieku 20-64 lata. Cel 4 Podniesienie poziomu wykształcenia, zwłaszcza poprzez dążenie do zmniejszenia odsetka osób zbyt wcześnie kończących naukę do poniżej 10% oraz poprzez zwiększenie do co najmniej 40% osób w wieku 30-34 lat mających wykształcenie wyższe lub równoważne. Cel 5 Wspieranie włączenia społecznego, zwłaszcza przez ograniczanie ubóstwa, mając na celu wydźwignięcie z ubóstwa lub wykluczenia społecznego co najmniej 20 mln obywateli.
Poziom krajowy	
Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju	Obszar Konkurencyjności i innowacyjności gospodarki: Innowacyjność gospodarki i kreatywność indywidualna: Cel 3 Poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki; Kapitał Ludzki Cel 6 Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „workfare state”; Obszar Równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski: Rozwój regionalny

	Cel 8 Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych; Obszar Efektywności i sprawności państwa: Kapitał społeczny Cel 11 Wzrost społecznego kapitału rozwoju.
Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju (ŚSRK) – Strategia Rozwoju Kraju 2020	Cel główny: Wzmocnienie i wykorzystanie gospodarczych, społecznych i instytucjonalnych potencjałów
Strategia Rozwoju Kraju 2020	Obszar strategiczny: Spójność społeczna i terytorialna Cel 1 Integracja społeczna, kierunki interwencji: zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz zmniejszenie ubóstwa w grupach najbardziej zagrożonych. Obszar strategiczny: Sprawne i efektywne państwo Cel 3 Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywateli, kierunek: rozwój kapitału społecznego. Obszar strategiczny: Konkurencyjna gospodarka Cel 4 Rozwój kapitału ludzkiego, kierunki interwencji: zwiększenie aktywności zawodowej oraz poprawa jakości kapitału ludzkiego.
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie	Cel główny: Efektywne wykorzystywanie specyficznych regionalnych i innych terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągania celów rozwoju kraju – wzrostu, zatrudnienia i spójności w horyzoncie długookresowym. Cel 2 Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych („spójność”).

Poziom regionalny	
Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2030	Cel rozwojowy: Wzrost konkurencyjności regionu poprzez rozwój działalności gospodarczej oraz transfer i wykorzystanie nowej technologii Cel rozwojowy: Poprawa jakości życia oraz wykorzystanie kapitału ludzkiego i społecznego do tworzenia nowoczesnej gospodarki Cel rozwojowy: Wykorzystanie potencjału kultury i dziedzictwa kulturowego oraz walorów środowiska przyrodniczego dla rozwoju gospodarczego regionu i poprawy jakości życia.
Poziom lokalny	
Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Białobrzegi	Obszar strategiczny - Wysoki poziom atrakcyjności turystycznej: • Modernizacja i rozbudowa infrastruktury turystycznej, • Wsparcie lokalnych przedsiębiorstw działających w branży turystycznej, • Ochrona środowiska i walorów przyrody, • Modernizacja infrastruktury przestrzeni publicznej oraz renowacja zabytków, Obszar strategiczny – Rozwinięta oferta sportowo-rekreacyjna: • Modernizacja i rozbudowa infrastruktury sportowej • Promocja aktywnego trybu życia Obszar strategiczny – Szeroka oferta kulturalno-rozrywka: • Rozbudowa i modernizacja infrastruktury kulturalno-rozrywkowej • Organizacja wydarzeń o charakterze kulturalnym i rozrywkowym • Wsparcie działalności animatorów kultury i instruktorów Obszar strategiczny- Silna gospodarka oparta na kluczowych branżach: • Wsparcie lokalnych przedsiębiorstw z branż kluczowych

	• Zapewnienie dostępności i atrakcyjności terenów inwestycyjnych • Rozwój infrastruktury drogowej i komunikacyjnej • Promocja lokalnych produktów i usług <u>Obszar strategiczny – Efektywny system pomocy społecznej i opieki zdrowotnej:</u> • Modernizacja i rozbudowa infrastruktury pomocy społecznej • Modernizacja i rozbudowa infrastruktury opieki zdrowotnej • Aktywizacja społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społeczno-ekonomicznym • Aktywizacja zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społeczno-ekonomicznym <u>Obszar strategiczny – Wysoka jakość edukacji oraz atrakcyjna oferta placówek oświatowych:</u> • Stworzenie oferty kształcenia zawodowego dostosowanej do potrzeb lokalnego rynku pracy, • Modernizacja i rozbudowa placówek oświatowych

Źródło: Opracowanie własne.

6 Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych oraz skali i charakteru potrzeb rewitalizacyjnych na podstawie badań własnych

6.1 Metodologia opracowania diagnozy

Zgodnie z *Ustawą z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji* wyznaczenie obszaru zdegradowanego następuje na podstawie koncentracji na nim negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym oraz jednoczesnym występowaniu na nim co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:

1. Gospodarczych – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw,
2. Środowiskowych – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska,
3. Przestrzenno-funkcjonalnych – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszary, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych.

Zgodnie z kryteriami oceny programu rewitalizacji województwa mazowieckiego, niezbędne dane pozyskiwane były od takich instytucji jak: Urząd Miasta, Powiatowy Urząd Pracy, Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Policja. Dzięki współpracy z poszczególnymi instytucjami zebrane zostały szczegółowe dane dotyczące takich aspektów jak:

- liczba osób i rodzin objętych pomocą ze względu na: alkoholizm, bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych (rodzina niepełna, rodzina wielodzietna), prowadzenie gospodarstwa domowego, niepełnosprawność, ubóstwo;
- liczba wykroczeń w zakresie: kradzieży, włamań, czynów rozbójniczych, pobić, włamań do pojazdów, uszkodzenia mienia;
- liczba organizacji pozarządowych;

- liczba aktywnych podmiotów gospodarczych;
- liczba osób bezrobotnych.

Do wyznaczenia obszaru rewitalizacji posłużyła także **metodologia badań jakościowych**. W celu pogłębienia problemów występujących na terenie miasta, przeprowadzone zostały takie badania jak:

- CAWI,
- Wywiady bezpośrednie,
- Warsztaty,
- Konsultacje społeczne.

Bardzo cenną wskazówką były także podpowiedzi interesariuszy zaangażowanych w proces tworzenia Programu Rewitalizacji (pracowników Urzędu Miasta i Gminy), które, jako osoby znające problemy i oczekiwania mieszkańców, wskazali obszary o wysokim natężeniu zjawisk kryzysowych.

Rysunek 7 Metody wykorzystane do diagnozy LPR

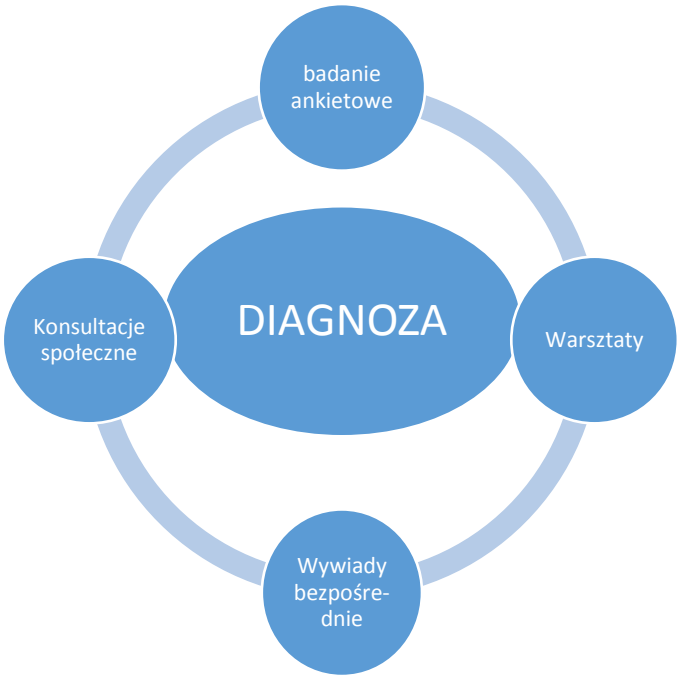

Źródło: opracowanie własne

W związku z tym, obszar rewitalizacji wybrany został na podstawie rangowania uzyskanych wskaźników, konsultacji społecznych, przeprowadzonych badań jakościowych i ilościowych oraz wskazówek osób zaangażowanych w proces rewitalizacji.

Na potrzeby Lokalnego Programu Rewitalizacji obszar gminy podzielono:

- W przypadku obszarów wiejskich na sołectwa:
    - Brzeska Wola, Brzeźce, Budy Brankowskie, Jasionna, Kamień, Mikówka, Okrąglik, Stawiszyn, Sucha, Szczyty;
- W przypadku obszaru miejskiego na okręgi wyborcze:
    - Okręg I (ulice: Krakowska, Mikowska, Skargi, Gajowa, Kochanowskiego, Armii Krajowej, Czachowskiego, Cegielniana, Spacerowa, Poświętna, Rzeczna, Cicha, Krótka),
    - Okręg II (ulice: 11 Listopada, Żeromskiego 72, Żeromskiego 72A),
    - Okręg III (ulice: Rzemieślnicza wraz z blokami nr 33 i 35, Reymonta 29, Reymonta 31)
    - Okręg IV (ulice: Rzemieślnicza 37, Rzemieślnicza 39, Rzemieślnicza 41, Rzemieślnicza 41A),
    - Okręg V (ulice: Rzemieślnicza 43, Rzemieślnicza 45, Konopnickiej 6, Baczyńskiego, Orzeszkowej, Mickiewicza, Sienkiewicza, Dąbrowskiej, Słowackiego, Prusa, Reja, Kamińskiego, Broniewskiego, Asnyka, Fredry, Leśmiana, Iwaszkiewicza, Tuwima, Banaszka),
    - Okręg VI (ulice: Reymonta 40, Reymonta 40A, Reymonta 42, Reymonta 44),
    - Okręg VII (ulice: Polna 6, Polna 8, Polna 8A, Konopnickiej 2, Konopnickiej 3, Konopnickiej 4),
    - Okręg VIII (ulice: Żeromskiego 39, Żeromskiego 41, Żeromskiego 43, Żeromskiego 43A, Żeromskiego 47, Żeromskiego 49, Żeromskiego 51, Żeromskiego 53, Kopernika, Biała, Błękitna, Zielona, Srebrna, Lawendowa, Cytrynowa, Różana, Tęczowa, Lazurowa),
    - Okręg IX (ulice: Żeromskiego (bez bloków), Reymonta-prywatne, Sądowa, Szkolna, Sportowa, Leśna, Wąska, Bautscha, Targowa, Słoneczna),
    - Okręg X (ulice: Kościelna, Targowicka, Mroczkowskiego, Kusocińskiego),

- Okręg XI (ulice: Piekarska, Piaskowa, Plac Zygmunta Starego, Polańska, Brzechwy, Ogrodowa, Brzozowa, Lipowa, Jałowcowa, Jesionowa, Jodłowa, Klonowa, Młynarska, Modrzewiowa, Łąkowa, Sosnowa, Wiśniowa, Składowa, Świerkowa, Kalinowa).

Rysunek 8 Granice administracyjne gminy Białobrzegi

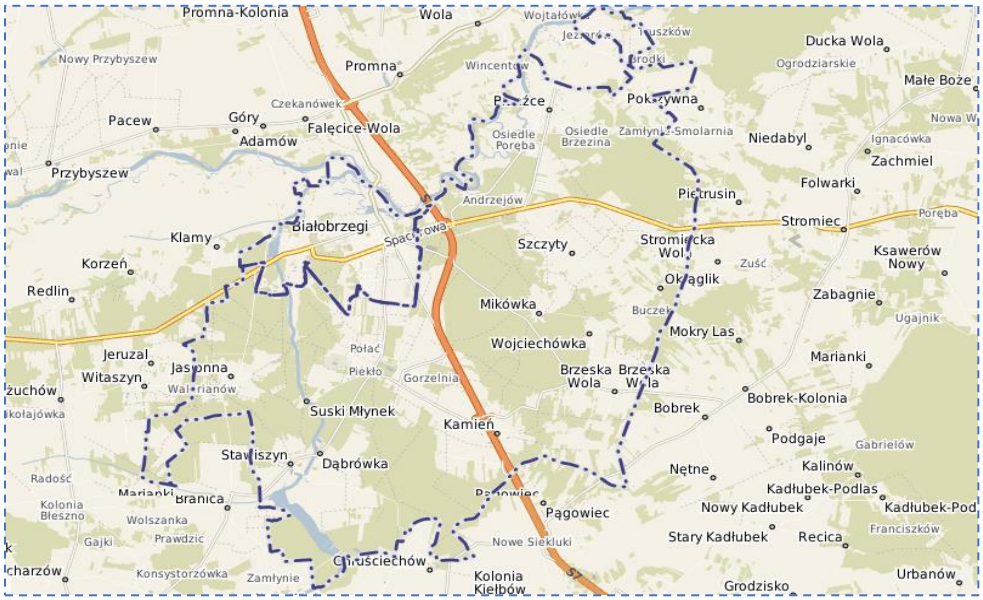

Źródło: http://bialobrzegi.e-mapa.net/

6.2 Problemy społeczne

Przy tworzeniu Lokalnego Programu Rewitalizacji istotne jest wskazanie problemów społecznych mieszkańców gminy. Wśród nich wyróżnić można przede wszystkim:

Bezrobocie

Dane zaprezentowane w poniższej tabeli wskazują, że w latach 2010-2015 na terenie gminy liczba osób pozostających bez pracy zmniejszyła się. W roku 2010 było 737 osób bez stałego miejsca zatrudnienia, natomiast w roku 2015 ich liczba równa była 527. Oznacza to spadek o 28,5%. Warto nadmienić, iż wśród osób bezrobotnych nieco większy odsetek przypada na mężczyzn (58,1%) niż kobiety (41,9%). Ponadto odnotowuje się wysoką liczbę osób długotrwale bezrobotnych oraz z wykształceniem poniżej średniego.

Największą zmianę w liczbie mieszkańców pozostających bez pracy zanotowano w mieście Białobrzegi. Na przestrzeni analizowanego okresu liczba osób bezrobotnych zmniejszyła się o

155 (2010 – 496, 2015 – 341), w tym o 66 wśród bezrobotnych bez wykształcenia średniego i 55 wśród długotrwale bezrobotnych.

W przypadku sołectw największy spadek nastąpił w Suchej, gdzie wskaźnik bezrobocia z 118 spadł do 76. Podobną tendencją (jednak o niższej skali) charakteryzowały się: Brzeźce (spadek o 7 osób), Brzeska Wola (o 4), Jasionna (o 4), Mikówka (o 4), Budy Brankowskie (o 1) oraz Kamień (o 1).

W sołectwach Stawiszyn oraz Okrąglik w przeciągu ostatnich pięciu lat liczba osób pozostających bez pracy wzrosła, a w Szczytach bilans pozostaje na poziomie zerowym.

Tabela 7 Liczba osób bezrobotnych z podziałem na sołectwa

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Sołectwo Brzeska Wola						
bezrobotni ogółem	14	7	10	10	9	10
bezrobotni - kobiety	5	2	4	5	3	3
długotrwale bezrobotni	9	4	3	5	4	4
bezrobotni poniżej 25 roku życia	4	0	3	3	3	2
bezrobotni powyżej 50 roku życia	4	4	4	4	3	3
bezrobotni bez wykształcenia średniego	9	5	8	7	7	8
bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych	5	2	6	4	2	3
Sołectwo Brzeźce						
bezrobotni ogółem	31	23	32	35	23	24
bezrobotni - kobiety	20	12	15	23	17	10
długotrwale bezrobotni	13	13	12	14	13	6
bezrobotni poniżej 25 roku życia	6	7	9	10	6	8
bezrobotni powyżej 50 roku życia	8	5	7	6	4	2
bezrobotni bez wykształcenia średniego	16	13	19	18	14	8
bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych	7	11	12	9	6	12
Sołectwo Budy Brankowskie						
bezrobotni ogółem	3	4	5	5	3	2
bezrobotni - kobiety	1	1	0	1	1	1
długotrwale bezrobotni	0	1	2	1	2	2
bezrobotni poniżej 25 roku życia	3	3	4	3	1	0
bezrobotni powyżej 50 roku życia	0	1	0	1	1	1
bezrobotni bez wykształcenia średniego	1	2	1	1	1	1
bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych	0	1	1	2	1	1

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Sołectwo Jasionna						
bezrobotni ogółem	7	7	7	4	6	3
bezrobotni - kobiety	2	3	3	3	2	1
długotrwale bezrobotni	5	4	3	2	2	1
bezrobotni poniżej 25 roku życia	2	3	2	2	1	1
bezrobotni powyżej 50 roku życia	2	1	1	1	1	0
bezrobotni bez wykształcenia średniego	6	6	5	2	5	2
bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych	1	0	1	2	2	3
Sołectwo Kamień						
bezrobotni ogółem	23	19	31	31	21	22
bezrobotni - kobiety	9	7	15	13	11	10
długotrwale bezrobotni	4	11	11	17	12	8
bezrobotni poniżej 25 roku życia	11	8	12	13	7	9
bezrobotni powyżej 50 roku życia	7	6	4	6	5	5
bezrobotni bez wykształcenia średniego	14	12	15	16	11	13
bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych	5	7	7	11	5	4
Sołectwo Mikówka						
bezrobotni ogółem	5	8	7	3	2	1
bezrobotni - kobiety	3	5	2	1	1	0
długotrwale bezrobotni	3	5	5	2	1	1
bezrobotni poniżej 25 roku życia	0	0	1	0	0	0
bezrobotni powyżej 50 roku życia	0	2	2	1	0	0
bezrobotni bez wykształcenia średniego	1	4	2	2	0	0
bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych	1	0	0	0	0	0
Sołectwo Okrąglik						
bezrobotni ogółem	1	5	3	5	3	5
bezrobotni - kobiety	1	4	2	4	2	3
długotrwale bezrobotni	0	1	3	1	2	1
bezrobotni poniżej 25 roku życia	1	2	1	3	0	2
bezrobotni powyżej 50 roku życia	0	0	0	0	0	0
bezrobotni bez wykształcenia średniego	1	2	2	2	2	1
bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych	0	4	3	4	2	0
Sołectwo Stawiszyn						
bezrobotni ogółem	22	30	42	21	27	26
bezrobotni - kobiety	10	14	17	10	10	14
długotrwale bezrobotni	9	17	23	15	15	12

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
bezrobotni poniżej 25 roku życia	6	8	9	2	3	7
bezrobotni powyżej 50 roku życia	5	6	14	6	6	5
bezrobotni bez wykształcenia średniego	18	21	28	15	21	17
bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych	3	5	10	6	7	11
Sołectwo Sucha						
bezrobotni ogółem	118	105	130	119	96	76
bezrobotni - kobiety	61	57	64	63	48	33
długotrwale bezrobotni	60	62	66	69	58	44
bezrobotni poniżej 25 roku życia	22	20	18	27	14	12
bezrobotni powyżej 50 roku życia	32	39	46	39	37	32
bezrobotni bez wykształcenia średniego	81	74	91	75	62	54
bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych	35	42	49	46	34	37
Sołectwo Szczyty						
bezrobotni ogółem	17	22	24	28	20	17
bezrobotni - kobiety	7	9	10	13	6	8
długotrwale bezrobotni	6	10	14	11	13	6
bezrobotni poniżej 25 roku życia	7	6	10	12	9	3
bezrobotni powyżej 50 roku życia	5	8	7	6	4	5
bezrobotni bez wykształcenia średniego	11	17	19	20	16	12
bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych	5	8	7	7	5	6
Miasto Białobrzegi						
bezrobotni ogółem	496	526	571	454	415	341
bezrobotni - kobiety	233	243	242	197	175	138
długotrwale bezrobotni	248	306	306	279	221	193
bezrobotni poniżej 25 roku życia	81	86	92	65	44	31
bezrobotni powyżej 50 roku życia	155	171	175	158	144	123
bezrobotni bez wykształcenia średniego	261	287	276	234	217	195
bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych	131	181	168	127	114	110
Średnia dla całej gminy (2015)						
Odchylenie standardowe bezrobotnych ogółem						171
Odchylenie standardowe bezrobotnych kobiet						69
Odchylenie standardowe długotrwale bezrobotnych						97
Odchylenie standardowe bezrobotnych poniżej 25 r.ż.						15,5
Odchylenie standardowe bezrobotnych powyżej 50 r.ż.						61,5
Odchylenie standardowe bezrobotnych bez wykształcenia średniego						97,5
Odchylenie standardowe bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych						55

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Średnia dla terenów wiejskich (2015)						
Odchylenie standardowe bezrobotnych ogółem						38,5
Odchylenie standardowe bezrobotnych kobiet						16,5
Odchylenie standardowe długotrwale bezrobotnych						22,5
Odchylenie standardowe bezrobotnych poniżej 25 r.ż.						6
Odchylenie standardowe bezrobotnych powyżej 50 r.ż.						16
Odchylenie standardowe bezrobotnych bez wykształcenia średniego						27
Odchylenie standardowe bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych						18,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie uzyskanych danych.

Jak wskazano liczba osób długotrwale bezrobotnych na terenie gminy w latach 2010-2015 zmniejszyła się – z 357 do 278. Spadek nastąpił również wśród osób poniżej 25 roku życia i powyżej 50 r.ż. pozostających bez pracy.

Warto zaznaczyć, że spadek nastąpił również w poziomie wykształcenia osób bezrobotnych oraz ich kwalifikacji zawodowych. Spadek liczby bezrobotnych ze względu na poziom wykształcenia w latach 2010-2015 wskazuje, że mieszkańcy gminy stają się coraz bardziej pożądanymi pracownikami na rynku pracy.

Opieka społeczna

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące występowania poszczególnych problemów społecznych wśród mieszkańców gminy. Wynika z nich, że najwięcej osób w roku 2015 zmagało się z ubóstwem – 828. Warto zaznaczyć, że na przestrzeni analizowanych lat liczba osób dotknięta tym problemem spadła, aż o 47,5%. Natomiast w przypadku rodzin liczba ta zmniejszyła się o blisko 1/5.

Podobną tendencję zaobserwować można w przypadku mieszkańców pobierających zasiłek z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo- wychowawczych (2010 – 715, 2015 – 424) oraz uzależnionych od alkoholu (z 249 do 42 osób).

Z udostępnionych danych wynika, że na terenie gminy w prezentowanym okresie liczba osób z niepełnosprawnościami zwiększyła się o 14,2%. W roku 2010 kształtowała się na poziomie 115 osób, natomiast już pięć lat później, w roku 2015, równa była liczbie 134.

Tabela 8 Problemy społeczne – liczba osób i rodzin w Gminie Białobrzegi

	2010		2011		2012		2013		2014		2015	
	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin
Ubóstwo	1576	436	1655	460	1156	340	928	290	798	345	828	360
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	715	155	705	150	420	100	420	100	409	101	424	101
Alkoholizm	249	57	264	60	72	30	70	30	48	20	42	15
Niepełnosprawność	115	70	131	82	160	109	168	108	155	102	134	98

Źródło: opracowanie własne na podstawie uzyskanych danych.

Poziom bezpieczeństwa

Poniższe dane, udostępnione przez Komendę Powiatową Policji w Białobrzegach, prezentują skalę kradzieży, bójek, pobić, przestępstw rozbójniczych oraz przestępstw przemocy domowej w poszczególnych okręgach miasta oraz sołectwach. Częstotliwość występowania wskazanych problemów jest większa w przypadku obszaru miejskiego niż terenów wiejskich. W przypadku kradzieży, kradzieży z włamaniami oraz kradzieży pojazdów największą ich liczbę na terenie miasta odnotowano w 2015 roku w okręgu X (11), czyli przy ulicach: Kościelnej, Targowickiej, Mroczkowskiego oraz Kusocińskiego. Wysoki odsetek występował również w okręgu XI (6), tj. ulica Żeromskiego, Reymonta, Sądowa, Szkolna, Sportowa, Leśna, Wąska, Bautscha, Targowa. Wskaźniki dla wskazanych terenów przewyższają średnią dla obszaru miejskiego dla roku 2015 (5,5) oraz średnią dla całej gminy miejsko-wiejskiej (6,5). W przypadku obszarów wiejskich dane dotyczące kradzieży wskazują, iż ich wzmożoną liczbę odnotowano na terenie sołectw Sucha (13) oraz Kamień (7). Przekroczyły one zarówno średnią dla terenów wiejskich (6,5), jak i dla całej gminy miejsko-wiejskiej (6,5).

W przypadku bójek, pobić i przestępstw rozbójniczych ich liczba na terenie miasta Białobrzegi w 2015 roku była najniższa w całym analizowanym okresie (3). Pojedyncze wykroczenia odnotowano w okręgu I (ul. Krakowska, Mikowska, Skargi, Gajowa, Kochanowskiego, Armii Krajowej, Czachowskiego, Cegielniana, Spacerowa, Poświętna, Rzeczna, Cicha, Krótka oraz Turno) i II (ul. 11 Listopada, Żeromskiego). Średnią dla ostatniego analizowanego roku (1) przewyższył tylko okręg I. Na terenie obszaru wiejskiego gminy w przeciągu ostatnich trzech lat

nie odnotowano żadnej bójki, pobicia czy przestępstwa rozbójniczego. W latach 2010-2012 liczba tych wykroczeń również była niewielka.

Ostatnim rodzajem analizowanych przewinień były przestępstwa przemocy domowej. Na terenie miasta ich liczba w 2015 roku wyniosła 3 – jest to jednocześnie najniższa wartość całego analizowanego okresu. Dwa przypadki niniejszego wykroczenia odnotowano w okręgu I oraz jedno w okręgu IX, jednak tylko pierwszy ze wskazanych obszarów przewyższył średnią dla obszaru miejskiego oraz całej gminy miejsko-wiejskiej (wskaźnik dla roku 2015 w obu przypadkach wyniósł 1). Szczegółowe dane w zakresie wskazanych wykroczeń zawiera poniższa tabela.

Tabela 9. Przestępczość na terenie gminy w podziale na okręgi i sołectwa

Okręg/ sołectwo	*2010*	*2011*	*2012*	*2013*	*2014*	*2015*
Kradzieże, kradzieże z włamaniami, kradzieże pojazdów						
Miasto Białobrzegi						
Okręg I	3	10	8	12	7	2
Okręg II	4	5	2	2	2	3
Okręg III	2	3	4	3	2	1
Okręg IV	2	3	3	1	1	0
Okręg V	7	5	4	1	2	1
Okręg VI	3	2	3	0	0	2
Okręg VII	0	3	1	2	0	2
Okręg VIII	1	2	4	1	3	0
Okręg IX	2	8	5	8	3	6
Okręg X	8	7	6	4	4	11
Okręg XI	2	2	2	3	4	1
SUMA	**34**	**50**	**42**	**37**	**28**	**29**
ŚREDNIA	**4**	**6**	**4,5**	**6**	**3,5**	**5,5**
Sołectwa						
Brzeźce	3	2	2	6	4	5
Brzeska Wola	2	3	0	2	1	1
Budy Brankowskie	0	1	0	0	0	1
Jasionna	0	6	0	6	2	1
Kamień	1	2	5	2	0	7
Mikówka	0	0	0	0	1	0
Okrąglik	0	1	1	0	2	1
Stawiszyn	2	3	2	0	1	3
Sucha	4	5	12	4	11	13
Szczyty	8	3	1	4	3	1
SUMA	**20**	**26**	**23**	**24**	**25**	**33**
ŚREDNIA	**4**	**3**	**6**	**3**	**5,5**	**6,5**
Bójki, pobicia, przestępstwa rozbójnicze						

Okręg/ sołectwo	*2010*	*2011*	*2012*	*2013*	*2014*	*2015*
Miasto Białobrzegi						
Okręg I	1	5	3	2	2	2
Okręg II	0	1	0	0	1	1
Okręg III	0	0	0	0	0	0
Okręg IV	0	0	0	0	0	0
Okręg V	0	0	0	0	0	0
Okręg VI	2	0	0	0	1	0
Okręg VII	0	0	0	0	0	0
Okręg VIII	2	0	1	0	0	0
Okręg XI	0	0	3	2	0	0
Okręg X	0	0	0	0	3	0
Okręg XI	0	0	0	0	0	0
SUMA	**5**	**6**	**7**	**4**	**7**	**3**
ŚREDNIA	**1**	**2,5**	**1,5**	**1**	**1,5**	**1**
Sołectwa						
Brzeźce	0	0	0	0	0	0
Brzeska Wola	0	0	0	0	0	0
Budy Brankowskie	0	0	0	0	0	0
Jasionna	0	0	0	0	0	0
Kamień	0	1	0	0	0	0
Mikówka	0	0	0	0	0	0
Okrąglik	0	0	0	0	0	0
Stawiszyn	0	3	2	0	0	0
Sucha	2	1	0	0	0	0
Szczyty	0	1	0	0	0	0
SUMA	**2**	**6**	**2**	**0**	**0**	**0**
ŚREDNIA	**1**	**1,5**	**1**	**0**	**0**	**0**
Przestępstwa przemocy domowej						
Miasto Białobrzegi						
Okręg I	0	0	1	4	0	2
Okręg II	0	0	2	0	0	0
Okręg III	0	0	0	0	0	0
Okręg IV	1	0	0	0	0	0
Okręg V	0	0	1	2	0	0
Okręg VI	1	0	0	0	1	0
Okręg VII	1	0	2	1	1	0
Okręg VIII	1	1	0	0	2	0
Okręg XI	1	3	3	1	1	1
Okręg X	0	0	0	2	0	0
Okręg XI	1	1	0	1	0	0
SUMA	**6**	**5**	**9**	**11**	**5**	**3**
ŚREDNIA	**0,5**	**1,5**	**1,5**	**2**	**1**	**1**
Sołectwa						
Brzeźce	1	0	0	0	0	0
Brzeska Wola	0	0	0	0	1	0
Budy Brankowskie	0	1	0	0	0	0

Okręg/ sołectwo	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Jasionna	0	0	0	0	0	0
Kamień	0	0	0	0	0	0
Mikówka	0	0	0	0	0	0
Okrąglik	0	0	0	0	0	0
Stawiszyn	0	1	1	0	0	0
Sucha	2	2	0	2	1	1
Szczyty	0	0	0	1	0	0
SUMA	**3**	**4**	**1**	**3**	**2**	**1**
ŚREDNIA	**1**	**1**	**0,5**	**1**	**0,5**	**0,5**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez Komendę Powiatową Policji w Białobrzegach.

Uczestnictwo w życiu publicznym i kulturalnym

Łącznie na terenie gminy odnotowano 17 organizacji pozarządowych. Zdecydowana większość z nich swoją siedzibę posiada na terenie miasta Białobrzegi (12), w tym przede wszystkim w okręgu dziewiątym (6) oraz pierwszym (4). Pojedyncze stowarzyszenia znajdują się również w okręgu trzecim i jedenastym, natomiast w pozostałych nie odnotowano żadnego. Średnia dla obszaru miejskiego kształtuje się na poziomie 3,5.

W przypadku obszarów wiejskich po jednej organizacji pozarządowej funkcjonuje na terenie sołectw: Jasionna, Brzeźce, Sucha, Stawiszyn i Szczyty, natomiast w pozostałych nie odnotowano żadnego. Średnia dla sołectw wyniosła 1, zatem wszystkie tereny wiejskie znajdują się poniżej wskaźnika.

Tabela 10. Organizacje pozarządowe na terenie miasta i sołectw (dane dla roku 2015)

Okręg/ sołectwo	Nazwa organizacji	Liczba organizacji
Miasto Białobrzegi		
I	Stowarzyszenie Przyjaciół Ziemi Białobrzeskiej ul. Krakowska 66	4
	Białobrzeski Klub Hodowców Gołębi Pocztowych ul. Krakowska 62	
	Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe w Białobrzegach ul. Krakowska 2A	
	Parafialny Zespół CARITAS - Parafia rzymskokatolicka p.w. Świętej Trójcy ul. Krakowska 25	
II	-	0
III	Stowarzyszenie Jedynka KEN ul. Rzemieślnicza 21/31	1
IV	-	0
V	-	0

Okręg/ sołectwo	*Nazwa organizacji*	*Liczba organizacji*
VI	-	0
VII	-	0
VIII	-	0
IX	Białobrzeskie Towarzystwo Kulturalne ul. Reymonta 11	6
	Koło Przyjaciół Harcerstwa w Białobrzegach ul. Reymonta 11/12	
	Fundacja "Bliżej Siebie" ul. Reymonta 11	
	Koalicja dla Młodych Fundusz Lokalny Ziemi Białobrzeskiej ul. Reymonta 11	
	Klub Pomocy Wzajemnej "Energia" ul. Reymonta 46	
	Grupa 50+ ul. Reymonta 11	
X	-	0
XI	Lokalna Grupa Działania "Zapilicze" Plac Zygmunta Starego 9	1
SUMA		**12**
ŚREDNIA		**3,5**
Sołectwa		
Brzeźce	Stowarzyszenie "Brzeźce" nad Pilicą ul.Główna 4 Brzeźce	1
Brzeska Wola	-	0
Budy Brankowskie	-	0
Jasionna	Katolickie Stowarzyszenie "Serca dla serc" Jasionna 32	1
Kamień	-	0
Mikówka	-	0
Okrąglik	-	0
Stawiszyn	Ochotnicza Straż Pożarna w Stawiszynie	1
Sucha	Ochotnicza Straż Pożarna w Suchej	1
Szczyty	Stowarzyszenie "Szczytowiaki" Szczyty 45a	1
SUMA		**5**
ŚREDNIA		**1**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy.

Na terenie Gminy Białobrzegi w roku 2014 funkcjonowały 4 biblioteki wraz z filiami (2 na terenie miasta i 2 na obszarze wiejskim). Na przestrzeni analizowanych lat ich liczba zwiększyła się o jedną placówkę biblioteczną. W przypadku pracowników ich liczba utrzymywała się na podobnym poziomie, z wyjątkiem roku 2013, w którym zwiększyła się do 11.

Warto zaznaczyć jednocześnie, że na 1 placówkę biblioteczną na terenie miasta przypada 3 544 mieszkańców, natomiast na obszarze wiejskim 1 660. Liczba czytelników bibliotek również jest wyższa na terenie miasta, natomiast wypożyczenia księgozbioru w przeliczeniu na 1 czytelnika zbliżone (miasto – 13,0; obszary wiejskie – 10,8). Z uzyskanych danych wynika również, że mieszkańcy miasta Białobrzegi mają większa możliwość uczestniczenia w życiu społeczno-kulturalnym ze względu na infrastrukturę i instytucje oferujące różnorodne formy rozrywki.

Tabela 11. Dane dotyczące uczestnictwa w życiu kulturalnym (dane dla roku 2015)

Wyszczególnienie	Białobrzegi-miasto	Białobrzegi-obszar wiejski
ludność na 1 placówkę biblioteczną (łącznie z punktami bibliotecznymi ujętymi zgodnie z siedzibą jednostki macierzystej)	3 544	1 660
księgozbiór bibliotek na 1000 ludności	5 964,2	2 498,6
czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności	188	81
wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach	13,0	10,8
Liczba imprez masowych	1	-
Grupy artystyczne	12	-
Członkowie grup artystycznych	222	-
Koła (kluby)	13	-
Członkowie kół (klubów)	292	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

6.3 Problemy gospodarcze

Z danych przedstawionych na poniższym wykresie wynika, że na terenie gminy funkcjonuje najwięcej podmiotów gospodarczych, które zatrudniają od 1 do 9 osób. W roku 2014 stanowiły one aż 95,6% wszystkich podmiotów gospodarczych. Również w latach 2010-2014 zaobserwować można systematyczny wzrost ich liczby. Zdecydowanie mniej jest natomiast firm zatrudniających od 10 do 49 osób – ich odsetek w roku 2014 był równy 3,7% - oraz powyżej 50 osób – 0,6%.

Wykres 47 Podmioty gospodarcze wg klas własności

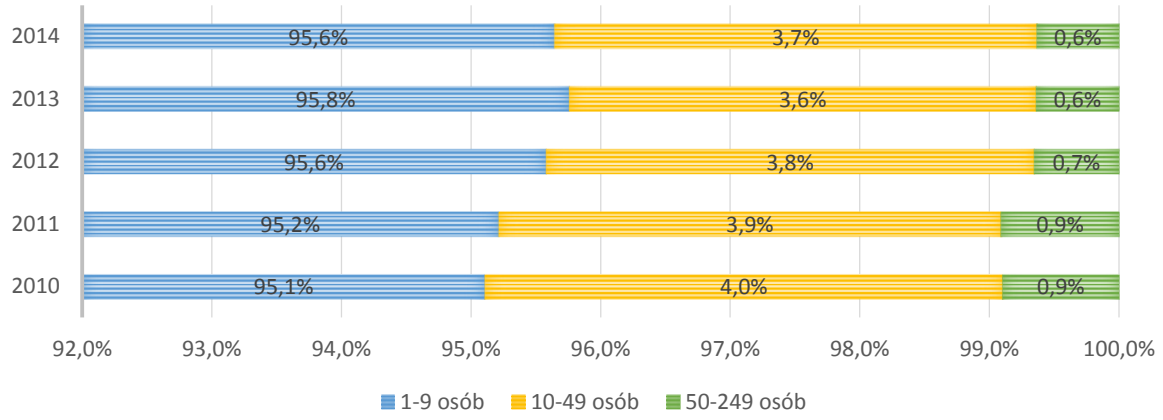

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Poniższa tabela zawiera wykaz podmiotów gospodarczych w podziale na okręgi wyborcze (dla miasta Białobrzegi) oraz sołectwa. Wynika z niej, że w latach 2010-2015 na terenie okręgów: pierwszego, drugiego, czwartego, piątego, szóstego, siódmego, ósmego, dziewiątego oraz jedenastego liczba zarejestrowanych przedsiębiorstw wzrosła. Najwyższy wzrost odnotowano w okręgu pierwszym (z 7 do 18 podmiotów) oraz dziewiątym (z 1 do 8). Odmienna sytuacja miała miejsce na terenie okręgu trzeciego – tam liczba przedsiębiorstw zmalała o 1, natomiast w okręgu dziesiątym pozostaje bez zmian. Średnia liczba podmiotów gospodarczych na terenie miasta w 2015 roku wyniosła 9,5, z czego wynika, że wszystkie okręgi (poza pierwszym) plasują się poniżej wskaźnika.

W przypadku podmiotów gospodarczych na terenach sołectw zaznaczyć należy, że największą ich liczbę w 2015 roku odnotowano w Szczytach, Kamieniu oraz Brzeźcach (po 3). Średnia liczba przedsiębiorstw w ostatnim analizowanym roku na terenach wiejskich wynosi 1,5, co wskazuje, że poza wyżej wymienionymi sołectwami (o największej liczbie podmiotów) pozostałe znajdują się poniżej wskaźnika. Dodać należy jednocześnie, że na terenie czterech sołectw (Budy Brankowskie, Brzeska Wola, Mikówka oraz Jasionna) nie odnotowano żadnego zarejestrowanego podmiotu gospodarczego.

Tabela 12. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w podziale na okręgi wyborcze i sołectwa

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
MIASTO BIAŁOBRZEGI	Okręg wyborczy I					
	7	7	10	23	19	18
	Okręg wyborczy II					
	1	2	1	6	4	4
	Okręg wyborczy III					
	4	5	3	1	3	3
	Okręg wyborczy IV					
	2	1	2	0	1	3
	Okręg wyborczy V					
	1	1	2	1	2	3
	Okręg wyborczy VI					
	0	0	0	0	2	1
	Okręg wyborczy VII					
	2	1	3	3	4	3
	Okręg wyborczy VIII					
	0	1	2	4	1	3
	Okręg wyborczy IX					
	1	4	3	6	7	8
	Okręg wyborczy X					
	7	9	7	12	9	7
	Okręg wyborczy XI					
	3	5	5	7	11	5
SUMA	28	36	38	63	63	58
ŚREDNIA	3,5	4,5	5	11,5	10	9,5
SOŁECTWA	Sucha					
	8	4	5	4	13	1
	Kamień					
	0	4	4	4	1	3
	Budy Brankowskie					
	0	0	0	0	1	0
	Brzeźce					
	0	4	1	2	0	3
	Okrąglik					
	0	0	0	1	0	1
	Brzeska Wola					
	1	2	0	1	3	0
	Mikówka					
	1	1	0	2	1	0
	Stawiszyn					
	2	2	2	1	2	1
	Jasionna					
	3	0	2	1	3	0
	Szczyty					
	0	0	2	3	3	3

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
SUMA	15	17	16	19	27	12
ŚREDNIA	4	2	2,5	2	6,5	1,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez Urząd Miasta i Gminy w Białobrzegach.

6.4 Problemy środowiskowe

Wskazanie problemów środowiskowych jest również istotną częścią przy tworzeniu Lokalnego Programu Rewitalizacji. Do jednego z tego rodzaju problemu zalicza się występowanie azbestu. W ramach „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032" powstała strona internetowa, na której monitorować można poziom oraz miejsca występowania tego problemu. Na mapach poszczególne obszary zaznaczone są w trzech kolorach oznaczające stopień pilności usunięcia:

- Kolor czerwony – I stopień,
- Kolor pomarańczowy – II stopień,
- Kolor żółty – III stopień.

Na terenie Gminy w zdecydowanej większości istnieją budynki, które zostały zakwalifikowane do II stopnia pilności usunięcia. Łączna ich liczba wynosi 1 012 sztuk. Jak wynika z dostępnego raportu tylko 3,698 [Mg] azbestu zostało usuniętych, jednak 1 087, 416 [Mg] pozostało do zinwentaryzowania.

Jak wskazuje poniżej przedstawiona mapa, szczególnie północno-wschodnia część gminy nie jest oczyszczona z azbestu. W sołectwie Brzeźce wysoki odsetek stanowią budynki, które zostały oznaczone kolorem pomarańczowym. Jednak azbest z budynku przy ul. Wygon musi zostać zlikwidowany w pierwszej kolejności, gdyż został zaliczony do I stopnia pilności usunięcia. Również na terenach miejscowości Szczyty oraz Leopoldów zaznaczone zostały budynki kolorem czerwonym.

Warto zaznaczyć, że w mieście Białobrzegi tego rodzaju problem już nie występuje.

Rysunek 9 Mapa występowania azbestu na terenie Gminy

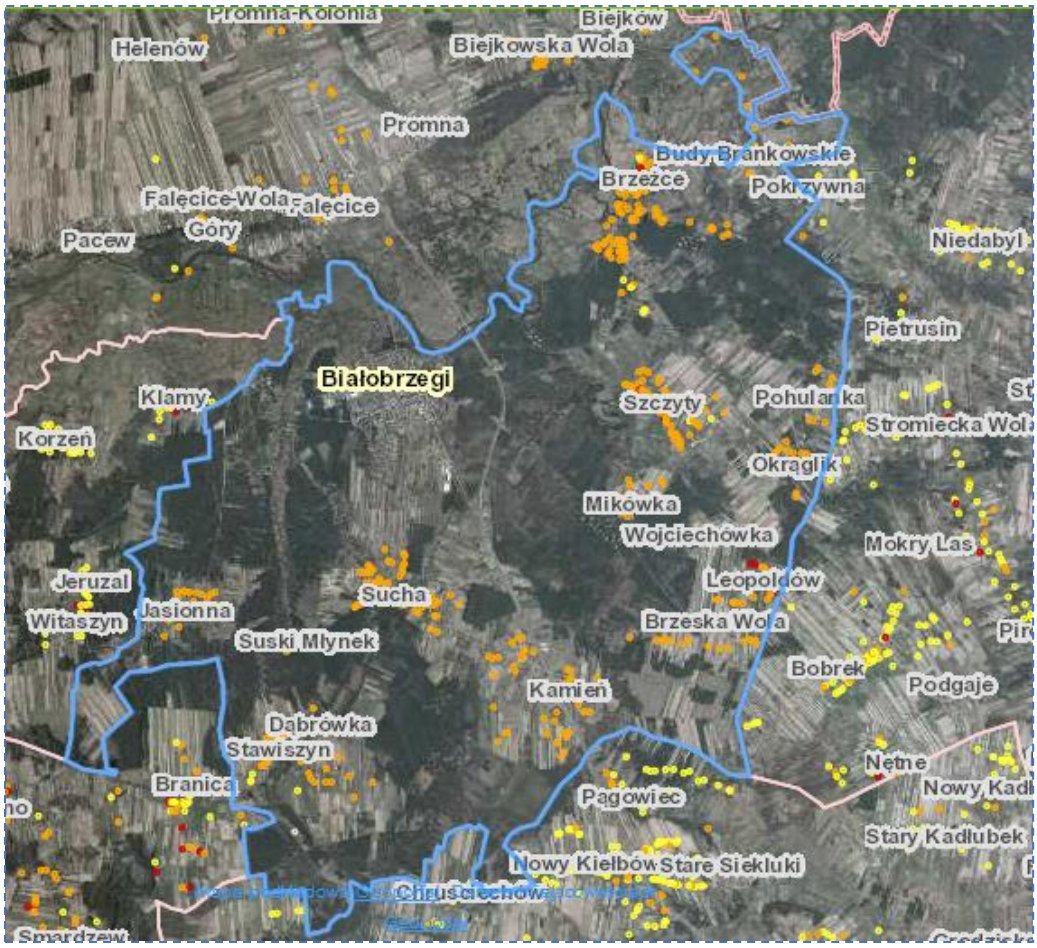

Źródło: http://esip.bazaazbestowa.gov.pl/

6.5 Problemy przestrzenno-funkcjonalne

Poniższa tabela zawiera zabytki objęte prawnymi formami ochrony na terenie gminy Białobrzegi.

Tabela 13. Obiekty objęte ochroną prawną na terenie gminy

Okręg/ sołectwo	*Obiekt*	*Liczba*
miasto Białobrzegi (okręg 1)	Zabytki ruchome stanowiące wystrój i wyposażenie kościoła p.w. Św. Trójcy	2
	Cmentarz rzymsko-katolicki	
Brzeźce	Park dworski	1
Jasionna	Kościół parafialny p.w. Zwiastowania NMP	4
	Cmentarz rzymsko-katolicki	
	Zabytki ruchome stanowiące wystrój i wyposażenie kościoła p.w. Zwiastowania NMP	
	Dzwonnica	
Stawiszyn	Zespół pałacowo-parkowy	2
	Park	

Okręg/ sołectwo	*Obiekt*	*Liczba*
Sucha	Zespół pałacowy	6
	Pałac „stary”	
	Pałac „nowy”	
	Rządcówka	
	Park z okalającym go murem	
	Spichlerz	
Szczyty	Park	1
Średnia dla gminy		3,5

Źródło: Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Białobrzegi.

Charakterystyka obiektów wpisanych do rejestru zabytków:

Białobrzegi:

- Cmentarz rzymsko-katolicki w Białobrzegach o powierzchni 1,2 ha zlokalizowany jest przy ul. Krakowskiej, na południowy-wschód od kościoła. Na jego terenie zachowały się nagrobki z drugiej połowy XIX Karoliny i Jakuba Grodeckich oraz ks. Franciszka Michała Staszewskiego. Znajdują się tam również nagrobki z przełomu XIX i XX wieku osób zasłużonych w historii Białobrzegów oraz zbiorowa mogiła żołnierzy kampanii wrześniowej.

Brzeźce:

- Park dworski o powierzchni 385 ha założony w XVIII wieku w stylu angielskim należący do rodziny Bagniewskich. Na terenie parku najliczniej występują lipy, jesiony i dęby, topola szara. Odnotowano również kilka drzew stanowiących pomniki przyrody.

Jasionna:

- Kościół pochodzi z pierwszej połowy XVII wieku. Kościół drewniany konstrukcji wieńcowej, częściowo od zachodu konstrukcji ryglowej, oszalowany, zbudowany na fundamencie z kamienia, częściowo na cegle, z zaprawą kamienno-cementową. Bryła kościoła rozczłonkowana jest na trzy wyróżniające się elementy architektoniczne: prezbiterium, nawa, kruchta. Wewnątrz budowli znajduje się cenne barokowe wyposażenie.
- Dzwonnica wzniesiona w XIX wieku o konstrukcji słupowej, przykryta dachem czterospadowym.

- **Cmentarz rzymsko-katolicki** położony na zachód od kościoła (w odległości 100 m). Prowadzi do niego aleja lipowa. Najstarszym istniejącym zabytkiem jest nagrobek Urszuli Proszkowskiej z 1868 roku. Znajdują się tutaj groby z końca XIX wieku oraz mogiły żołnierzy kampanii wrześniowej i groby członków Armii Krajowej.

Stawiszyn

- **Pałac** usytuowany w centralnej części wsi, na niewielkim wzniesieniu. Zbudowany w drugiej połowie XIX w., należał do rodziny Przyłęckich. Obecnie mieści się w nim Oddział Aresztu Śledczego w Grójcu.
- **Park** założony w XIX wieku o powierzchni około 2 ha. Po licznych zmianach zatarły się jego cechy stylowe. Zachowały się jednak liczne skupiska drzew: lip, jesionów, klonów i świerków oraz modrzewi.

Sucha

- **Pałac - zespół pałacowo-parkowy** zajmuje powierzchnię 13 ha. W jego skład wchodzą dwa pałace: starszy pałac wybudowany w 1875 r. w stylu neorenesansowym oraz nowy pałac z 1936 roku. Budowle otoczone są parkiem powstałym w XVIII w., następnie przekształconym, z licznymi pomnikami przyrody. Po wojnie w pałacach mieściły się: przedszkole, szkoła, mieszkania komunalne, Nadleśnictwo Białobrzegi.

Szczyty

- **Park dworski** założony został w pierwszej ćwierci XIX wieku. Obecnie obejmuje obszar 5 ha i zlokalizowany jest w południowo-zachodniej części majątku wraz z dworem. Przez park płynie w części północnej rzeczka otoczona starodrzewiem z topoli białej. Obecny drzewostan parku składa się z drzew 40 i 50-letnich[20].

7 Obszary zdegradowane i obszary rewitalizacji

7.1 Obszary zdegradowane

Najwyższymi negatywnymi wskaźnikami (w odniesieniu do całej gminy) charakteryzował się obszar miasta Białobrzegi, gdzie liczba występujących negatywnych zjawisk społecznych i

[20] Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Białobrzegi.

gospodarczych wyniosła 10. W dalszej kolejności nasycenie negatywnymi zjawiskami obejmowało sołectwa: Jasionna i Sucha (po 3).

Zgodnie z metodologią opracowania Lokalnego Programu Rewitalizacji wskaźniki dla jednostek podziału gminy Białobrzegi zostały określone za pomocą odchylenia standardowego, mówiącego jak szeroko wartości pewnej wielkości są rozrzucone wokół jej średniej. W przypadku problemów społecznych (dane dot. bezrobocia oraz przestępczości) pod uwagę zostały wzięte wartości powyżej średniego odchylenia standardowego, w przypadku problemów gospodarczych wartości poniżej średniego odchylenia standardowego.

Tabela 14. Występowanie negatywnych zjawisk na terenie gminy

Obszar	Liczba występujących negatywnych zjawisk społeczno-gospodarczych
Miasto Białobrzegi	10
Sołectwo Brzeska Wola	2
Sołectwo Brzeźce	2
Sołectwo Budy Brankowskie	2
Sołectwo Jasionna	3
Sołectwo Kamień	2
Sołectwo Mikówka	2
Sołectwo Okrąglik	2
Sołectwo Stawiszyn	2
Sołectwo Sucha	3
Sołectwo Szczyty	2

Źródło: Opracowanie własne.

W przypadku wyliczeń wskaźników oraz analizy negatywnych zjawisk na terenach wiejskich (bez uwzględnienia miasta) obszarem najbardziej nasyconym negatywnymi zjawiskami jest sołectwo Sucha (12 – liczba występujących problemów społeczno-gospodarczych). Po 3 problemy odnotowano również na terenie sołectw Jasionna, Kamień oraz Stawiszyn.

Tabela 15. Występowanie negatywnych zjawisk na obszarach wiejskich

Sołectwa	Liczba występujących negatywnych zjawisk społeczno-gospodarczych
Sołectwo Brzeska Wola	2
Sołectwo Brzeźce	2
Sołectwo Budy Brankowskie	2
Sołectwo Jasionna	3

Sołectwa	Liczba występujących negatywnych zjawisk społeczno-gospodarczych
Sołectwo Kamień	3
Sołectwo Mikówka	2
Sołectwo Okrąglik	2
Sołectwo Stawiszyn	3
Sołectwo Sucha	12
Sołectwo Szczyty	2

Źródło: Opracowanie własne.

Analizując obszar miasta (bez terenów wiejskich) zaznaczyć należy, że największa liczba negatywnych zjawisk odnotowana została w okręgu X (ulice: Kościelna, Targowicka, Mroczkowskiego, Kusocińskiego) - 3. Na pozostałych obszarach liczba negatywnych zjawisk wyniosła po 2.

Okręg	Liczba występujących negatywnych zjawisk społeczno-gospodarczych
Okręg I	2
Okręg I	2
Okręg II	2
Okręg III	2
Okręg IV	2
Okręg V	2
Okręg VI	2
Okręg VII	2
Okręg VIII	2
Okręg IX	2
Okręg X	3
Okręg XI	2

Źródło: Opracowanie własne.

7.2 Obszary rewitalizacji

Obszar rewitalizacji został wybrany na podstawie wskaźników, diagnozy społeczno-gospodarczej, przeprowadzonych ankiet, wywiadów oraz konsultacji społecznych. W wyniku wszystkich działań, jako obszar rewitalizacji wybrano poszczególne tereny miasta Białobrzegi.

Z przeprowadzonej analizy wskaźnikowej wynika, że obszarem najbardziej zdegradowanym na terenie miasta jest **okręg X** obejmujący ulice Kościelną, Targowicką, Mroczkowskiego i

Kusocińskiego. Warto zaznaczyć, że przy ulicy Kościelnej znajduje się również Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury, centrum kulturalne całej gminy. Obecnie przestrzeń użytkowana przez ośrodek jest zbyt mała na organizację przedsięwzięć skierowanych do większej grupy odbiorców. Budynek składa się z dwóch części, z czego jedna z nich ulega degradacji i jest w złym stanie technicznym. Warto jednocześnie zaznaczyć, że w opinii mieszkańców istotnym problemem gminy jest słaba oferta kulturalno-rozrywkowa na jej terenie. Tym samym rewitalizacja MGOK umożliwiłaby organizowanie większej liczby wydarzeń kulturalnych, a zatem aktywizowanie większej liczby mieszkańców miasta i gminy (w tym przede wszystkim dzieci i młodzieży).

Na terenie pozostałych obszarów odnotowano po 2 negatywne zjawiska społeczno-gospodarcze. Z tego względu wybór terenów do rewitalizacji oparto na wynikach konsultacji społecznych i przeprowadzonych badań (badanie ankietowe oraz wywiady). W związku z powyższym jako obszary wymagające wsparcia wyznaczono: **okręg I** (ulice: Krakowska, Mikowska, Skargi, Gajowa, Kochanowskiego, Armii Krajowej, Czachowskiego, Cegielniana, Spacerowa, Poświętna, Rzeczna, Cicha, Krótka) i **okręg II** (ulice: 11 Listopada i fragment Żeromskiego – 72 i 72a).

Okręg I obejmujący północno-wschodnią część miasta wskazywany był zarówno podczas konsultacji społecznych, jak i badań ankietowych. Mieszkańcy dostrzegają potencjał przede wszystkim w zdegradowanym terenie dawnego ośrodka sportu i rekreacji położonego nad Pilicą. Jego obecny stan nie pozwala na rozwój funkcji sportowo-rekreacyjnych, wskazywanych przez mieszkańców jako deficytowe na terenie miasta i gminy. Rewitalizacja tego obszaru umożliwiłaby zagospodarowanie przestrzeni na potrzeby lokalnej społeczności, jak i rozwój funkcji turystycznej (co z kolei pobudziłoby rozwój społeczno-gospodarczy zarówno miasta, jak i gminy). Wpisuje się to również w działania podejmowane przez gminę w ramach „Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Białobrzegi". Zaznaczyć należy, że budowa slipu oraz przystani kajakowej umożliwiłyby organizowanie spływów kajakowych po rzece. Rewitalizacja pozwoliłaby zatem na przywrócenie obszarowi dawnej funkcji oraz stworzenie warunków do dalszego rozwoju (w tym rozwoju kapitału społecznego).

Okręg II (ulice 11 Listopada i fragment Żeromskiego) obejmuje również istotne dla mieszkańców tereny sportowo-rekreacyjne (stadion miejski i park), o których wspominano podczas

wywiadów i konsultacji społecznych. Interesariusze rewitalizacji zwracali uwagę na niewielki odsetek zagospodarowanych terenów zieleni, w których mogliby spędzać czas wolny oraz ogólną ubogą bazę wypoczynkowo-rekreacyjną na terenie gminy. Ponadto teren parku postrzegany jest przez mieszkańców jako zdegradowany i niebezpieczny, ze względu na występujące na jego terenie negatywne zjawiska (m.in. spożywanie alkoholu). Z tego względu istotne byłoby włączenie do obszaru rewitalizacji terenu parku miejskiego i zagospodarowanie go zgodnie z oczekiwaniami mieszkańców, aby służył za miejsce rekreacji dla wszystkich grup społecznych. Niedaleko parku (w centrum miasta) znajduje się również Stadion Miejski im. Zygmunta Siedleckiego. Jednak jak wskazują interesariusze stanowi on zdegradowaną przestrzeń z lat 70-tych i nie spełnia swojej funkcji. Jego przebudowa, unowocześnienie i doposażenie umożliwiłyby stworzenie terenu do pracy z dziećmi i młodzieżą, z którego mogliby korzystać również mieszkańcy całej gminy.

Jak wskazano, wyznaczenie obszaru rewitalizacji zostało dokonane zarówno na podstawie analizy wskaźnikowej zidentyfikowanych obszarów kryzysowych w sferze społecznej, gospodarczej oraz przestrzennej i środowiskowej, jak również na podstawie badania ankietowego, a także wywiadów oraz konsultacji społecznych. Wyodrębniony obszar charakteryzuje się zdegradowaniem funkcji społecznych, gospodarczych i infrastruktury mieszkaniowej, przestrzeni publicznej oraz zmniejszonym potencjałem w sferze działalności i aktywności społeczności lokalnej.

Obszar wyznaczony do rewitalizacji obejmuje:

- okręg I (ulice: Krakowska, Mikowska, Skargi, Gajowa, Kochanowskiego, Armii Krajowej, Czachowskiego, Cegielniana, Spacerowa, Poświętna, Rzeczna, Cicha, Krótka) wraz z terenami nadpilicznymi;
- okręg II (ulice: 11 Listopada, Żeromskiego 72 i 72A) wraz z parkiem miejskim i stadionem miejskim;
- okręg X (ulice: Kościelna, Targowicka, Mroczkowskiego, Kusocińskiego) wraz z terenem MGOK.

Rysunek 10. Obszar wyznaczony do rewitalizacji – zaznaczenie okręgów jest jedynie umowne

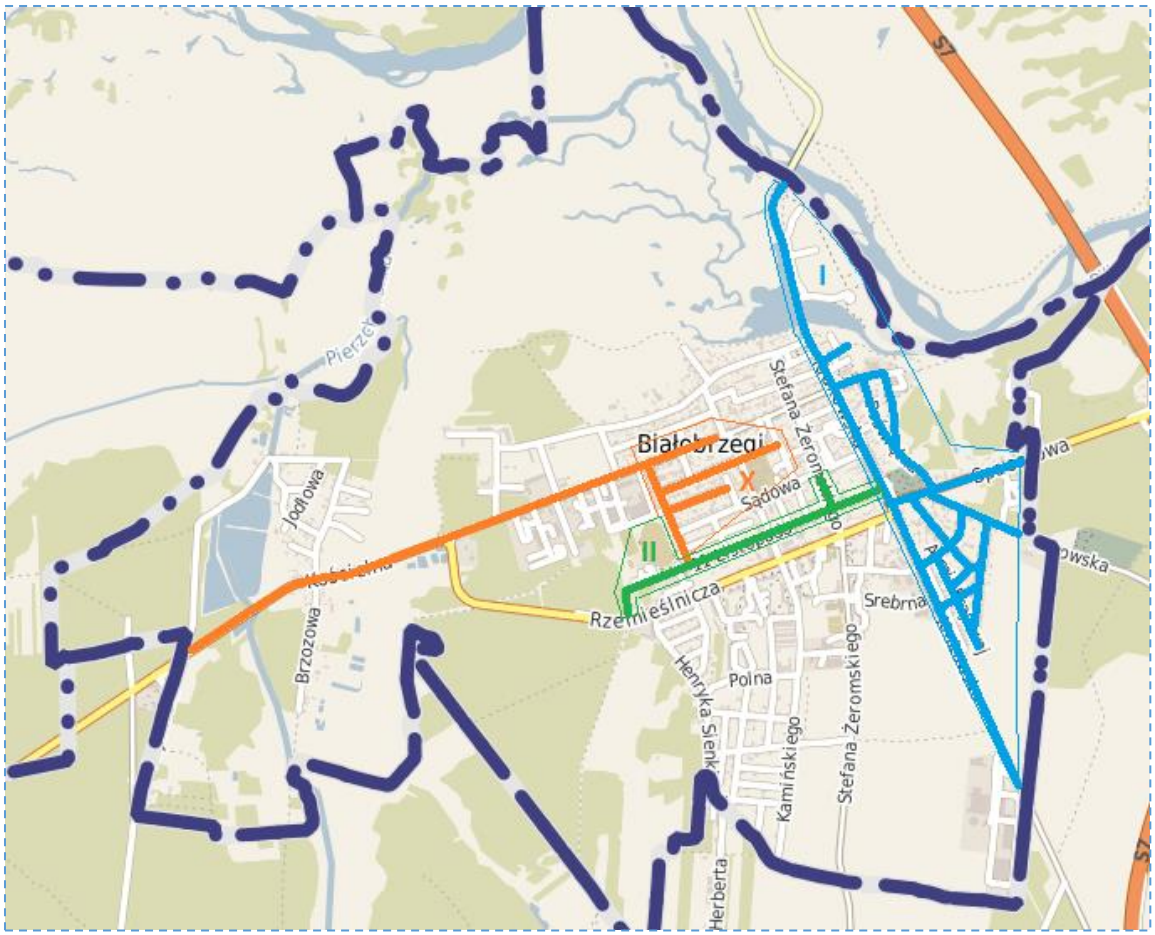

Źródło: http://białobrzegi.e-mapa.net/

Wyznaczony do rewitalizacji obszar zgodny jest z wytycznymi w zakresie rewitalizacji i zajmuje mniej niż 20% powierzchni gminy oraz nie zamieszkuje na nim więcej niż 30% ludności. Wybrane tereny wyodrębnione zostały na podstawie wskaźników oraz przeprowadzonych badań. Celem rewitalizacji jest partycypacja społeczna, dlatego podczas konsultacji szczególny nacisk został położony na zaangażowanie mieszkańców w proces powstawania dokumentu.

Tabela 16. Liczba mieszkańców obszarów rewitalizacji

Okręg/ obszar	Liczba mieszkańców
Okręg I	909
Okręg II	415
Okręg X	747
SUMA	2 071
Liczba mieszkańców gminy	10 380

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UMiG Białobrzegi.

8 Wizja wyprowadzania obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego (planowany efekt rewitalizacji)

Na podstawie delimitacji obszaru przewidzianego do rewitalizacji stworzono wizję wyprowadzania go ze stanu kryzysowego:

Obszar zrewitalizowany miejscem atrakcyjnym i innowacyjnym dla mieszkańców oraz przedsiębiorców, komplementarny z wysokimi wskaźnikami rozwoju społecznego, gospodarczego i przestrzennego. Istotne jest również stworzenie na tych terenach atrakcyjnej przestrzeni aktywizującej lokalną społeczność oraz oferującej możliwość zróżnicowanego spędzania czasu wolnego.

Realizacja Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Białobrzegi opiera się na kompleksowym ujęciu procesu rewitalizacji, obejmującym działania aktywizujące i integrujące społeczność lokalną.

Tereny nadpiliczne stanowią jeden z najistotniejszych zasobów, który może stać się fundamentem rozwoju społecznego i gospodarczego miasta w aspekcie niwelowania obszarów koncentracji negatywnych zjawisk kryzysowych. Białobrzegi posiadają obszary bogate pod względem przyrodniczym i krajobrazowym, które stanowią atrakcyjne miejsce do rekreacji i odpoczynku. Istotne są w tym względzie również Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury, stanowiący centrum kulturalne gminy oraz stadion miejski, widziany w przyszłości jako centrum sportowo-rekreacyjnym gminy.

Rewitalizację miasta Białobrzegi zaplanowano w formie trzech kierunków interwencji wyodrębnionych na podstawie analizy danych zastanych, diagnozy potrzeb i problemów rewitalizacyjnych. Dziedziny te odpowiadają na zidentyfikowane zjawiska kryzysowe, natomiast misją Białobrzegów jest:

Rewitalizacja terenów nadpilicznych, a także terenów rekreacyjno-sportowych i kulturalnych, w celu stworzenia wizerunku miasta jako miejsca bezpiecznego i przyjaznego, odpowiadającego na potrzeby mieszkańców i wykorzystującego walory przyrodnicze.

Realizując cel strategiczny Lokalnego Programu Rewitalizacyjnego, jakim jest: poprawa wizerunku obszarów problemowych oraz ożywienie społeczno-gospodarcze miasta Białobrzegi,

należy do jego urzeczywistnienia włączyć również zaangażowanie zróżnicowanych grup interesariuszy Programu.

Interesariusze to osoby, instytucje lub ich grupy, które są w strefie bezpośredniego lub pośredniego oddziaływania Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Białobrzegi oraz podmioty, które mogą uczestniczyć w realizacji Programu i wpływać, pozytywnie lub negatywnie, na jego rezultaty. Interesariuszami Lokalnego Programu Rewitalizacji mogą być, zatem lokalne społeczności i poszczególne osoby oraz ich formalni i nieformalni przedstawiciele, władze samorządowe i krajowe, politycy, przywódcy religijni, organizacje społeczeństwa obywatelskiego, grupy specjalnych interesów, społeczności akademickie oraz przedstawiciele biznesu[21].

9 Cele rewitalizacji i kierunki działań

9.1 Rekomendowane kierunki interwencji

Realizacja celu strategicznego Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Białobrzegi prowadzić będzie do zwiększenia partycypacji społecznej oraz przede wszystkim wyprowadzenia zdiagnozowanego obszaru ze stanu kryzysowego oraz zwiększenia możliwości rozwojowych obszaru zdegradowanego.

Obszary strategiczne stanowią podstawę skutecznej realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Białobrzegi poprzez bezpośrednie odziaływanie na mieszkańców terenów rewitalizowanych w kwestiach problemowych.

1. Obszar strategiczny – **Społeczeństwo**

Cel strategiczny: **Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu oraz aktywizacja lokalnej społeczności.**

2. Obszar strategiczny – **Gospodarka**

Cel strategiczny: **Rozwój lokalnej przedsiębiorczości i aktywizacja zawodowa mieszkańców.**

3. Obszar strategiczny – **Przestrzeń i środowisko**

[21] International Finance Corporation (2007). Stakeholder Engagement: A Good Practice Handbook for Companies Doing Business in Emerging Markets, World Bank Group.

Cel strategiczny: **Zwiększenie użyteczności i zagospodarowania przestrzennego obszarów, w tym terenów zieleni.**

Rysunek 11. Współzależność celów strategicznych

Źródło: Opracowanie własne.

Dla każdego z obszarów strategicznych (kierunków interwencji) opracowano cele operacyjne, do których przyporządkowano poszczególne działania rewitalizacyjne.

Rysunek 12. Matryca celów Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Białobrzegi

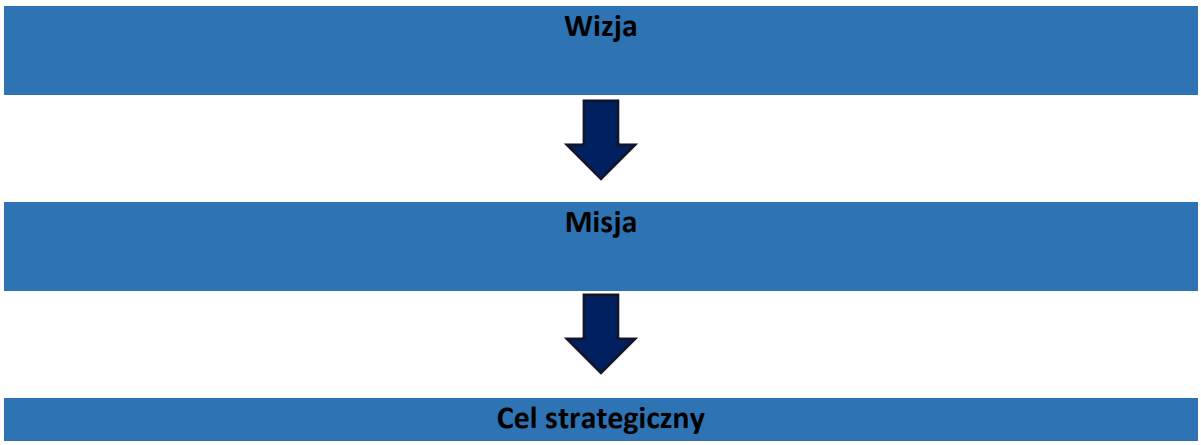

Obszary strategiczne	Społeczeństwo	Gospodarka	Przestrzeń i środowisko
Cele strategiczne	Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu oraz aktywizacja lokalnej społeczności.	Rozwój lokalnej przedsiębiorczości i aktywizacja zawodowa mieszkańców.	Zwiększenie użyteczności i zagospodarowania przestrzennego obszarów.
Cele operacyjne	Zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem.	Wspieranie lokalnego rynku pracy.	Utworzenie przestrzeni pobudzającej rozwój społeczno-kulturalny oraz aktywizację gospodarczą lokalnej społeczności.
	Integracja mieszkańców z obszarów problemowych z społecznością lokalną.	Stymulowanie przedsiębiorczości mieszkańców.	Odpowiednie zagospodarowanie i wykorzystanie terenów zieleni.
	Wspieranie rozwoju infrastruktury społecznej odpowiadającej na potrzeby mieszkańców.	Wspieranie poziomu innowacyjności podmiotów gospodarczych.	Modernizacja zdegradowanej tkanki urbanistycznej.

Źródło: Opracowanie własne.

9.2 Opis kierunków interwencji i celów rewitalizacyjnych

Obszar strategiczny – Społeczeństwo
Cel strategiczny: Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu poprzez poprawę warunków życia mieszkańców obszaru zdegradowanego

Uzasadnienie: Działania rewitalizacji powinny poprawić jakość życia mieszkańców zarówno miasta, jak i całej gminy.

Przeprowadzona analiza wskazała na obszary problemowe w aspekcie społecznym w dwóch kategoriach. Pierwsza dotyczy **funkcjonowania lokalnej społeczności**, której największe problemy to: brak chęci do pracy, niski poziom aktywności społecznej, brak chęci na zmianę sytuacji życiowej i nadmierne korzystanie z zasiłków. Lokalna społeczność cechuje się również występowaniem zjawiska ubóstwa, dziedziczeniem postaw bezradności życiowej czy dysfunkcjonalnością rodzin. Drugą kategorią problemową jest **zagrożenie wykluczeniem społecznym**, do którego zaliczyć można: niewielką liczbę organizacji pozarządowych i podmiotów gospodarczych, nieznaczną liczbę ośrodków kultury oraz brakiem rozbudowanej infrastruktury społecznej.

Rekomenduje się podjęcie działań mających na celu likwidację koncentracji negatywnych zjawisk społecznych poprzez niwelowanie przyczyn wykluczenia społecznego. Istotne w tym zakresie jest budowanie poczucie wspólnotowości i promowanie postaw prospołecznych. Działania powinny koncentrować się na osobach zarówno wykluczonych, jak i zagrożonych wykluczeniem społecznym, tj. osoby starsze, niepełnosprawne czy należące do mniejszości narodowych i etnicznych. Równolegle działania powinny również poprawić warunki życiowe mieszkańców obszaru zdegradowanego poprzez włączenie osób wykluczonych do aktywnych działań na terenie miasta (w tym uczestnictwo w wydarzeniach organizowanych przez MGOK, użytkowanie zrewitalizowanego stadionu miejskiego). Pozwoli to w przyszłości na ograniczenie lub całkowite wykluczenie występowania negatywnych zjawisk na rewitalizowanym obszarze.

Gospodarka
Cel strategiczny: Rozwój lokalnej przedsiębiorczości i aktywizacja zawodowa mieszkańców

Uzasadnienie: Nadrzędnym celem rewitalizacji powinno być rozwijanie lokalnej przedsiębiorczości, poprzez ożywienie gospodarcze obszarów zdegradowanych i wspieranie aktywności zawodowej wśród mieszkańców miasta Białobrzegi.

Na etapie diagnozy zidentyfikowano obszary problemowe występujące w sferze gospodarczej Białobrzegów. Przeprowadzona analiza sugeruje, że konieczne jest podejmowanie działań w dwóch zakresach. Pierwszy z nich dotyczy funkcjonowania podmiotów gospodarki narodowej.

Negatywne zjawiska związane są: z niskim poziomem aktywności gospodarczej mieszkańców, brakiem nowych inwestorów czy wysokim odsetkiem osób w wieku poprodukcyjnym. Drugi z obszarów problemów związany jest z niskim poziomem kapitału ludzkiego. Dotyczy to: braku odpowiedni kwalifikacji i wykształcenia, braku gotowości i chęci do pracy oraz wysokim odsetkiem osób bezrobotnych.

Zaleca się działania w zakresie stymulacji postaw przedsiębiorczości, w tym wspieranie mieszkańców do zakładania własnej działalności gospodarczej, wprowadzenie ulg podatkowych czy tworzenie terenów inwestycyjnych. Istotne w tym zakresie jest również wspieranie lokalnego rynku. Rekomenduje się zachęcanie mieszkańców do zakupu towarów wyprodukowanych na terenie gminy oraz promowanie przedsiębiorstw na targach pracy. Ostatnim obszarem działań jest wspieranie poziomu innowacyjności podmiotów gospodarczych, w ramach którego powstałyby partnerstwa łączące lokalnych przedsiębiorców z naukowcami oraz władzami lokalnymi. Znaczenie w tym zakresie ma również rewitalizacja terenów nadpilicznych, która pobudziłaby rozwój społeczno-gospodarczy miasta i gminy, a także przyciągnęła turystów.

Środowisko
Cel strategiczny: Zwiększenie użyteczności i zagospodarowania przestrzennego obszarów.

Uzasadnienie: Świadoma eksploatacja zasobów naturalnych jest gwarantem podniesienia warunków bytowych mieszkańców, a wykorzystanie walorów środowiska stanowi istotną kwestię w procesie ożywienia turystycznego miasta i gminy.

Zrównoważone korzystanie z zasobów naturalnych kształtuje pożądane zachowania proekologiczne wśród mieszkańców oraz wpływa na wizerunek gminy jako regionu atrakcyjnego dla turystów, przedsiębiorców i organizacji pozarządowych. Natomiast wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego przyczyni się do turystycznego ożywienia obszaru, a także wzrostu jakości życia nie tylko mieszkańców miasta Białobrzegi, ale również z przyległych obszarów.

W zakresie rewitalizacji zaleca się realizację projektów mających na celu utworzenie przestrzeni pobudzającej rozwój społeczno-kulturalny oraz aktywizację gospodarczą lokalnej społeczności. W tym względzie działaniami rewitalizacyjnymi należy objąć: tereny nadpiliczne, Miejsko-

Gminny Ośrodek Kultury, park miejski oraz stadion miejski. Realizacja projektów pozwoli to na budowę społeczeństwa zaktywizowanego i zintegrowanego. Jednocześnie tego rodzaju działania wpłyną na ograniczenie zjawiska wykluczenia społecznego. Stworzona przestrzeń do spędzania czasu wolnego pozwoli mieszkańcom i turystom na większe uczestnictwo w wydarzeniach kulturalno-sportowych. W obszarze działań w tym zakresie należy pamiętać również o modernizacji zdegradowanej tkanki urbanistycznej. Poprawa stanu infrastruktury budynków użyteczności publicznej przyczyni się do ożywienia turystycznego nie tylko obszarów zdegradowanych, ale również innych terenów miasta i gminy.

9.3 Uzasadnienie celów rewitalizacyjnych i ich wpływ na niwelowanie koncentracji zjawisk negatywnych

Program Rewitalizacji zakłada realizację 9 celów operacyjnych, których realizacja opierać się będzie o projekty rewitalizacyjne (wg listy A oraz listy B). Projekty mają na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk powodujących koncentrację zjawisk kryzysowych.

W celu określenia wpływu na zjawiska kryzysowe poszczególnym celom operacyjnym przyporządkowano numerację:

1.1 Zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem.
1.2 Integracja mieszkańców z obszarów problemowych z społecznością lokalną.
1.3 Wspieranie rozwoju infrastruktury społecznej odpowiadającej na potrzeby mieszkańców.
2.1 Wspieranie lokalnego rynku pracy.
2.2 Stymulowanie przedsiębiorczości mieszkańców.
2.3 Wspieranie poziomu innowacyjności podmiotów gospodarczych.
3.1 Utworzenie przestrzeni pobudzającej rozwój społeczno-kulturalny oraz aktywizację gospodarczą lokalnej społeczności.
3.2 Odpowiednie zagospodarowanie i wykorzystanie terenów zieleni.
3.3 Modernizacja zdegradowanej tkanki urbanistycznej.

Poziom wpływu poszczególnych celów operacyjnych na zjawiska kryzysowe, a tym samym zasadności ich realizacji został oceniony na podstawie analizy potrzeb rewitalizacyjnych w skali 1-3, gdzie:

- 1: niski poziom wpływu na zjawisko kryzysowe;

- 2: średni poziom wpływu na zjawisko kryzysowe;
- 3: wysoki poziom wpływu na zjawisko kryzysowe.
-

Tabela 17 Wpływ poszczególnych celów operacyjnych na aspekty problemowe

	Cele operacyjne:	Społeczeństwo			Gospodarka			Środowisko		
		1.1.	1.2.	1.3.	2.1.	2.2.	2.3.	3.1.	3.2.	3.3.
Problemy społeczne	Bezrobocie	3	3	2	3	3	3	3	1	2
	Ubóstwo	3	3	3	2	2	2	3	2	2
	Przestępczość	3	3	2	2	2	2	3	2	2
	Alkoholizm	3	3	2	2	2	2	3	2	2
	Niski poziom edukacji	2	3	3	2	2	2	3	2	2
	Niski poziom kapitału społecznego	2	3	3	2	3	2	3	2	2
	Niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym	2	3	3	2	3	2	3	2	2
	Niski poziom uczestnictwa w życiu kulturalnym	2	3	3	2	3	2	3	2	2
	Niekorzystne procesy demograficzne	2	3	3	2	2	2	3	2	2
problemy gospodarcze	niski stopień przedsiębiorczości	2	2	2	3	3	3	3	2	2
	słaba kondycja przedsiębiorstw	2	2	2	3	3	3	3	1	2
problemy środowiskowe	przekroczenie standardów jakości środowiska	1	1	1	1	1	1	2	3	2
	obecność odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia lub stanu środowiska	1	1	1	1	1	1	1	3	2
problemy przestrzenno-funkcjonalne	niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę techniczną	1	1	2	1	1	1	3	2	3
	niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę społeczną	1	1	3	1	1	2	3	2	3
	brak dostępu do podstawowych usług lub ich niska jakość usług	1	1	3	1	1	2	2	2	3
	niedostosowanie rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru	1	1	2	1	1	1	3	2	3
	brak lub niska jakość terenów publicznych	1	1	3	1	1	1	3	2	3
Problemy techniczne	degradacja stanu technicznego obiektów budowlanych	1	1	2	1	2	1	2	2	3
	brak wyposażenia w rozwiązania techniczne umożliwiające efektywne korzystanie z obiektów budowlanych	1	1	1	1	1	1	2	2	3

Źródło: opracowanie własne

10 Lista planowanych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz indykatywne ramy finansowe

Zgodnie z Wytycznymi programowymi IZ RPO WM dotyczącymi zasad przygotowania lokalnych programów rewitalizacji (lub dokumentów równorzędnych) w perspektywie finansowej 2014-2020, projekty rewitalizacyjne zostały podzielone na projekty kluczowe (tworzące tzw. „Listę A") oraz projekty komplementarne (tworzące tzw. „Listę B").

W ramach całościowego procesu rewitalizacji obszarów zdegradowanych na terenie miasta Białobrzegi zaplanowano 4 projekty kluczowe oraz 5 projektów komplementarnych.

10.1 Lista A: projekty kluczowe

W poniższej tabeli zaprezentowane zostały szczegółowe informacje związane z projektami, które zostały wybrane jako projekty kluczowe. Przede wszystkim są one zlokalizowane na terenie obszaru rewitalizacji. Na liście znajdują się zarówno projekty infrastrukturalne jak i społeczne.

1. Modernizacja Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury

Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja projektu: Zły stan techniczny budynku Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury oraz niewielka przestrzeń na organizację wydarzeń kulturalnych.

Zakres realizowanych zadań: Rozbiórka części budynku i przebudowanie go na nowe przestrzenie do wykorzystania na pracę z dziećmi i młodzieżą.

Wpływ projektu na sferę społeczną, gospodarczą, przestrzenno-infrastrukturalną: Zadanie przyczyni się do zwiększenia aktywności zarówno wśród dzieci, młodzieży, jak i wszystkich mieszkańców gminy. Dzięki przebudowie MGOK będzie miał możliwość dopasowania oferty kulturalnej do potrzeb odbiorców.

2. Przebudowa przestrzeni stadionu miejskiego i okolic

Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja projektu: Stadion Miejski stanowi zaniedbany i zdegradowany teren w centrum miasta. Nie spełnia funkcji sportowo-rekreacyjnej.

Zakres realizowanych zadań: Przebudowa przestrzeni i przystosowanie jej do pracy z młodzieżą, przy jednoczesnym unowocześnieniu kompleksu obiektu. Istotne jest również oświetlenie terenu.

Wpływ projektu na sferę społeczną, gospodarczą, przestrzenno-infrastrukturalną: Realizacja projektu przyczyni się do przywrócenia stadionowi jego dawnej funkcji. Przebudowa i unowocześnienie obiektu zwiększy aktywność fizyczną dzieci i młodzieży, ale również starszych mieszkańców gminy. Projekt będzie odpowiedzią na potrzeby mieszkańców, związane z brakiem miejsc do uprawiania sportu oraz niewielkiej oferty w tym zakresie.

3. Rewitalizacja przestrzeni parku miejskiego

Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja projektu: Rewitalizacja zdegradowanej przestrzeni parku i przywrócenie mu funkcji rekreacyjno-wypoczynkowej.

Zakres realizowanych zadań: W zakresie rewitalizacji przewiduje się nowe nasadzenia, stworzenie miejsca dla dzieci (mały plac zabaw) oraz siłowni pod chmurką, a także ustawienie elementów małej architektury (ławki, kosze na śmieci itd.)

Wpływ projektu na sferę społeczną, gospodarczą, przestrzenno-infrastrukturalną: Stworzenie terenu do rekreacji i wypoczynku dla mieszkańców, a także poprawa estetyki obszaru.

4. Zagospodarowanie terenów nadpilicznych

Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja projektu: Tereny nadpiliczne stanowią zdegradowany obszar dawnego ośrodka sportu i rekreacji. Obecnie powierzchnia jest wyłączona z funkcjonowania, a na terenie gminy brakuje ogólnodostępnych miejsc dla kajakarzy czy osób uprawiających inne formy wypoczynku.

Zakres realizowanych zadań: Planuje się przywrócenie funkcji rekreacyjnych terenu zarówno dla mieszkańców, jak i turystów. W zakresie działań przewiduje się m.in. budowę slipu i przystani kajakowej, parku rozrywki, hotelu, placu zabaw czy amfiteatru. Teren ma tworzyć kompleks rekreacyjno-wypoczynkowy.

Wpływ projektu na sferę społeczną, gospodarczą, przestrzenno-infrastrukturalną: Dzięki wykonanym zadaniom zwiększy się dostępność do infrastruktury sportowo-rekreacyjnej na

obszarze zdegradowanym. Realizacja tego projektu to wyjście na przeciw oczekiwaniom społeczności lokalnej, ale również gospodarcze i turystyczne ożywienie obszaru.

10.2 Lista B: projekty komplementarne

Poniżej przedstawiona została lista projektów komplementarnych. Stanowią one uzupełnienie projektów głównych, co pozwala na wzmocnienie efekty synergii.

1. Dzień z orlikiem

Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja projektu: Organizacja czasu wolnego dla dzieci i młodzieży jest ważnym elementem infrastruktury społecznej. W związku z tym należy podejmować działania mające na celu stworzenie lokalnych atrakcji.

Zakres realizowanych zadań: zorganizowanie czasu wolnego młodzieży na orliku poprzez organizacje zabaw i turniejów.

Wpływ projektu na sferę społeczną, gospodarczą, przestrzenno-infrastrukturalną: Zadanie przyczyni się do zwiększenia aktywności fizycznej dzieci i młodzieży.

2. Warsztaty plastyczne

Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja projektu: należy podejmować działania mające na celu rozwijanie umiejętności dzieci i młodzieży. Zadanie przyczyni się do zwiększenia liczby zajęć zorganizowanych dla osób zainteresowanych.

Zakres realizowanych zadań: zorganizowanie zajęć dla dzieci i młodzieży w czasie wolnym od zajęć szkolnych.

Wpływ projektu na sferę społeczną, gospodarczą, przestrzenno-infrastrukturalną: zorganizowanie czasu wolnego dla dzieci i młodzieży wpłynie przede wszystkim na większą integracje osób biorących udział w warsztatach.

3. Miejska akcja gier

Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja projektu: należy organizować działania mające na celu zwiększenie aktywności społeczności lokalnej, które wpłyną na większą integracje mieszkańców.

Zakres realizowanych zadań: zorganizowanie gier miejskich dla mieszkańców Gminy.

Wpływ projektu na sferę społeczną, gospodarczą, przestrzenno-infrastrukturalną: projekt przyczyni się do większej integracji społeczności lokalnej oraz wpłynie na zwiększenie uczestniczenia w życiu publicznym.

4. Organizacja wystaw, recitali dla dzieci

Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja projektu: ważne jest organizowanie zajęć dodatkowych dla dzieci i młodzieży. Mieszkańcy mogą korzystać z zajęć dodatkowych, realizowanych przez ośrodek kultury, jednak powinno się położyć większy nacisk na poznanie sztuki przez najmłodszych mieszkańców gminy.

Zakres realizowanych zadań: zorganizowanie wystaw, recitali dla dzieci we współpracy z MGOK.

Wpływ projektu na sferę społeczną, gospodarczą, przestrzenno-infrastrukturalną: zorganizowanie czasu wolnego dla dzieci i młodzieży może przyczynić się do budowania świadomości artystycznej, poznawania historii regionu oraz rozwijanie lokalnych talentów.

5. Spotkania z autorami

Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja projektu: działania mające na celu poznawanie twórczości autorów są ważnym elementem edukacji przedszkolnej i szkolnej.

Zakres realizowanych zadań: zapraszanie autorów książek do gminy w celu zaprezentowania własnej twórczości..

Wpływ projektu na sferę społeczną, gospodarczą, przestrzenno-infrastrukturalną: uczestnicy będą mieli możliwość poznać lokalną i ogólnopolską twórczość. Wpłynie to na aspekt edukacyjny dzieci i młodzieży i w konsekwencji przyczyni się do większej integracji społeczności lokalnej oraz budowania świadomości społecznej.

10.3 Podsumowanie zbiorcze projektów rewitalizacyjnych

Tabela 18 Wnioskodawcy oraz miejsce realizacji poszczególnych projektów

Lp.	Nazwa projektu	Nazwa wnioskodawcy	Miejsce realizacji projektu na obszarze rewitalizacji
Projekty kluczowe			

1)	Modernizacja Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury	UMiGB i MGOK	MGOK
2)	Przebudowa przestrzeni stadionu miejskiego i okolic	UMiGB	Stadion miejski
3)	Rewitalizacja przestrzeni parku miejskiego	UMiGB	Park miejski
4)	Zagospodarowanie terenów nadpilicznych	UMiGB	Tereny nadpiliczne
Projekty komplementarne			
1)	Dzień z orlikiem	UMiGB	Stadion Miejski
2)	Warsztaty plastyczne	UMiGB	MGOK
3)	Miejska akcja gier	UMiGB	Gmina Białobrzegi
4)	Organizacja wystaw, recitali dla dzieci	MGOK	MGOK
5)	Spotkania z autorami	MGOK	MGOK

Źródło: opracowanie własne.

11 Mechanizmy zapewnienia komplementarności rewitalizacji

Wymogiem koniecznym dla wspierania projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych jest konieczność zapewnienia ich komplementarności w szerokim spektrum funkcjonowania. Komplementarność może mieć charakter:

- przestrzenny,
- problemowy,
- proceduralno-instytucjonalny,
- międzyokresowy,
- finansowy.

Komplementarność przestrzenna oznacza zastosowanie przy określaniu projektów rewitalizacyjnych kryterium ciągłości przestrzeni i relacji przestrzennych łączących obszary rewitalizacji z pozostałymi częściami gminy. Gmina traktowana jest jako całościowa przestrzeń, bez punktowego nacechowania projektów. Efekty osiągnięte mogą również wpływać na otaczającą je przestrzeń i tam przynosić pośrednie rezultaty rewitalizacji. Mechanizm odpowiedzialny za komplementarność przestrzenną rewitalizacji powinien opierać się monitorowaniu zmian zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Białobrzegi w skali całego obszaru gminy, nie tylko obszaru zdegradowanego.

Komplementarność problemową charakteryzuje uwzględnienie w projektach rewitalizacyjnych wszystkich trzech wymiarów LPR. Projekty powinny wpływać na aspekt przestrzenny, społeczny

i gospodarczy. W dokumencie określono projekty rewitalizacyjne, których cechy i spodziewane efekty korelują z wyżej wymienionymi aspektami. Kompletność problemowa zapewnia zwiększoną efektywność procesu oraz zyskanie dodatkowej wartości niż suma rozwiązanych problemów. Dla zapewnienia komplementarności należy:

- wyznaczyć wskaźniki, które określać będą efekty końcowe projektów rewitalizacyjnych;
- skorelować działania rewitalizacyjne z innymi działaniami podejmowanymi w ramach planowania strategicznego w Gminie – w ramach pozostałych dokumentów dotyczących rozwoju obszaru: Strategia Rozwoju itp. Analogicznie władze powinny rozpatrywać inne dziedziny z uwzględnieniem Lokalnego Programu Rewitalizacji i możliwie wspierać określone w nim działania.

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna dotyczy aspektu zarządzania procesem rewitalizacji, którego powodzenie w znacznej mierze uzależnione jest od wykreowania odpowiedniego systemu zarządzania rewitalizacją. System ten określa m.in. sposób podejmowania decyzji, czy podmioty biorące udział w procesie rewitalizacyjnym.

Komplementarność źródeł finansowania, w kontekście polityki spójności 2014-2020, oznacza, że finansowanie projektów rewitalizacyjnych, wynikających z planu rewitalizacji opiera się na uzupełnianiu się i łączeniu wsparcia ze środków EFRR, EFS i FS z wykluczeniem ryzyka wystąpienia podwójnego dofinansowania.

Projekty rewitalizacyjne mogą zostać sfinansowane ze zróżnicowanych źródeł, takich jak:

- Europejski Fundusz Społeczny,
- Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego.

Mechanizm zapewnienia komplementarności źródeł finansowania opierać się będzie na silnej koordynacji i synergii projektów rewitalizacyjnych ze środkami polityk i instrumentów zarówno programów operacyjnych, jak i krajowych.

12 Szacunkowe ramy finansowe LPR wraz z szacunkowym wskazaniem środków finansowych ze źródeł publicznych i prywatnych

Tabela 19 Ramy finansowe projektów rewitalizacyjnych

Lp.	Nazwa projektu	Szacunkowy koszt	Źródła finansowania
Projekty kluczowe			
5)	Modernizacja Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury	6 490 000	Środki własne oraz dofinansowanie
6)	Przebudowa przestrzeni stadionu miejskiego i okolic	7 827 946,93	Środki własne oraz dofinansowanie
7)	Rewitalizacja przestrzeni parku miejskiego	769 986,70	Środki własne oraz dofinansowanie
8)	Zagospodarowanie terenów nadpilicznych	15 343 777,13	Środki własne oraz dofinansowanie
Projekty komplementarne			
6)	Dzień z orlikiem	Projekt społeczny	Środki własne oraz dofinansowanie
7)	Warsztaty plastyczne	Projekt społeczny	Środki własne oraz dofinansowanie
8)	Miejska akcja gier	Projekt społeczny	Środki własne oraz dofinansowanie
9)	Organizacja wystaw, recitali dla dzieci	Projekt społeczny	Środki własne oraz dofinansowanie
10)	Spotkania z autorami	Projekt społeczny	Środki własne oraz dofinansowanie

Źródło: opracowanie własne

13 Mechanizmy partycypacji społecznej

Lokalny Program Rewitalizacji wypracowany jest przez samorząd i poddany jest dyskusji w oparciu o diagnozę lokalnych problemów, w aspektach:

- społecznym,
- gospodarczym,
- przestrzenno-funkcjonalnym,
- technicznym,
- środowiskowym.

Przygotowanie oraz wdrażanie procesem rewitalizacji w gminie Białobrzegi opierają się na zasadach partnerstwa i partycypacji. Partycypacja społeczna jest bardzo ważnym elementem

rewitalizacji i powinna być podkreślana na każdym etapie prac. Współpraca z różnymi grupami interesariuszy, w szczególności ze społecznością obszarów rewitalizacji, innymi użytkownikami, takimi jak: przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe pozwoli na:

- wyznaczenie liderów społecznych z różnych środowisk,
- określenie obszarów problemowych,
- zdiagnozowanie potrzeb rewitalizacyjnych w gminie,
- wypracowanie społecznej akceptacji podejmowanych działań rewitalizacyjnych,
- pozyskanie, ze źródeł publicznych i prywatnych, środków na działania rewitalizacyjne,
- systematyczne i ciągłe monitorowanie postępów realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji oraz jego aktualizację.

Przygotowanie Programu Rewitalizacji oraz jej wdrażanie i monitorowanie opierają się na współpracy ze wszystkimi grupami interesariuszy, w tym przede wszystkim z:

- społecznością obszaru zdegradowanego,
- użytkownikami obszaru zdegradowanego,
- lokalnymi przedsiębiorcami,
- organizacjami pozarządowymi.

Interesariusze to instytucje, osoby lub grupy osób, które znajdują się w strefie bezpośredniego lub pośredniego oddziaływania Programu Rewitalizacji oraz instytucje i osoby, które mogą mieć wpływ (pozytywny i negatywny) na realizację Programu i jego rezultaty. Interesariuszami Programu Rewitalizacji są zatem:

- pojedyncze osoby (mieszkańcy i użytkownicy obszaru rewitalizowanego),
- lokalne społeczności i ich formalni i nieformalni przedstawiciele,
- władze samorządowe i krajowe,
- politycy,
- przywódcy religijni,
- grupy specjalnych interesów,
- przedstawiciele biznesu,
- turyści,
- potencjalni mieszkańcy,

- organizacje pozarządowe.

Kompleksowość procesu rewitalizacji zakładająca włączenie wielu grup interesariuszy, wymaga stworzenia struktury organizacyjnej oraz podziału kompetencji i obowiązków.

14 Struktura zarządzania realizacją programu rewitalizacji

Ze względu na fakt, iż Program Rewitalizacji jest dokumentem określającym cele i plany działań na kilka lat, istotna jest skuteczna realizacja jego założeń oraz zintegrowany system wdrażania. Za wdrażanie dokumentu odpowiedzialny jest Burmistrz Miasta i Gminy Białobrzegi przy pomocy Zespołu ds. Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Białobrzegi. W skład Zespołu wejdą przedstawiciele Urzędu Miasta i Gminy, instytucji publicznych, przedstawicieli przedsiębiorców na czele z kierującym jego pracami przewodniczącym.

Zasady wyznaczania składu oraz zasady działania Zespołu zapewniające wyłanianie przez interesariuszy ich przedstawicieli, określi w drodze uchwały Rada Miasta i Gminy w terminie nie dłuższym niż 3 miesiące, licząc od dnia uchwalenia Programu Rewitalizacji.

Zadania Zespołu ds. Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Białobrzegi obejmować będą m.in.:

- koordynowanie realizacji Programu Rewitalizacji w zakresie przestrzegania zasad wdrożenia zarówno o charakterze wewnętrznym, jak i zewnętrznym, związanym z finansowaniem projektów rewitalizacyjnych ze środków unijnych,
- planowanie zmian w oparciu o elastyczność programu oraz możliwość pojawienia się nowych partnerów zainteresowanych projektami rewitalizacyjnymi,
- promowanie działań rewitalizacyjnych i rozwijanie komunikacji społecznej, celem rozszerzania partnerstwa i partycypacji społecznej,
- opiniowanie wniosków przedkładanych przez beneficjentów/partnerów realizujących określone projekty rewitalizacyjne,
- współpraca w zakresie monitoringu Programu Rewitalizacji.

Zespół będzie współpracował przede wszystkim z:

- Innymi komórkami organizacyjnymi Urzędu Miasta i Gminy w Białobrzegach oraz jednostkami organizacyjnymi Miasta i Gminy (Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, przedszkola, szkoły itd.)
- Beneficjentami zewnętrznymi również odpowiadającymi za realizację działań rewitalizacyjnych (wspólnoty mieszkaniowe, instytucje kultury, instytucje polityki społecznej, fundacje i stowarzyszenia, lokalni przedsiębiorcy, parafie, osoby prywatne).
- Interesariuszami procesu rewitalizacji.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Białobrzegi oraz każda jego aktualizacja wymagać będzie przyjęcia stosownej uchwały Rady Miasta i Gminy Białobrzegi.

15 System monitoringu i oceny programu rewitalizacji

15.1 Monitoring

Fundamentem systemu monitoringu i oceny Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Białobrzegi jest pozyskanie i zestawienie niezbędnych danych, w tym danych demograficznych oraz danych gromadzonych przez komórki organizacyjne Urzędu Miasta i Gminy w Białobrzegach, zaangażowane w program rewitalizacji. Gromadzenie informacji powinno odbywać się na poziomie adresowym, z możliwością agregacji dla obszaru rewitalizacji.

Osoby odpowiedzialne za realizację LPR będą odpowiedzialne za monitoring Lokalnego Programu Rewitalizacji. Dane pozyskiwane będą minimum raz do roku od poszczególnych instytucji publicznych (np. PUP, MOPR, Policja) i beneficjentów zewnętrznych. Monitoring opierać się będzie również na pozyskiwaniu danych z badań ankietowych oraz spotkań z interesariuszami LPR. To pozwoli na bieżące monitorowanie efektów rewitalizacji oraz pozwoli na aktualizację Lokalnego Programu Rewitalizacji, dopasowanej do potrzeb mieszkańców. Ponadto, dane zbierane w systemie powinny w sposób ciągły umożliwiać przeprowadzenie analizy i corocznego raportu obrazującego postęp w realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Białobrzegi. Monitoring i ocena Lokalnego Programu Rewitalizacji będzie przekazywana do informacji publicznej.

System monitorowania i oceny Lokalnego Programu Rewitalizacji powinien zawierać dane dotyczące sfery społeczno – ekonomicznej oraz przestrzenno – technicznej. Informacje

zbierane w systemie będą umożliwiały przeprowadzanie analiz. Burmistrz Miasta i Gminy przekładać będzie Radzie raport monitoringowy z wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji, a na zakończenie okresu objętego programowaniem również raport końcowy. Poza wskazanymi raportami istotne jest także składanie prognoz dotyczących wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji w kolejnym roku wraz z propozycją ewentualnych modyfikacji.

Podsumowując, monitoring Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Białobrzegi bazować będzie na:

1. Zbieraniu danych ilościowych, od poszczególnych instytucji publicznych (np. PUP, MOPS, Policja) i beneficjentów zewnętrznych, minimum raz do roku.
2. Analizie wskaźnikowej, której celem będzie określenie poziomu korelacji podejmowanych projektów rewitalizacyjnych z procesami społeczno – gospodarczymi w Gminie Białobrzegi.
3. Corocznych raportach w formie sprawozdań z realizacji celów, zawierających informację na temat podejmowanych działań i realizowanych przedsięwzięciach.

15.2 Ewaluacja

Ewaluacja Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Białobrzegi opiera się na analizie wpływu przedsięwzięć rewitalizacyjnych na poszczególne aspekty funkcjonowania społeczno – gospodarczego interesariuszy Gminy oraz dekoncentracji negatywnych zjawisk na obszarze wyznaczonym do rewitalizacji.

W procesie ewaluacji osoby odpowiedzialne współpracować będzie z instytucjami publicznymi (np. PUP-em, MOPS-em, Policją) oraz z innymi beneficjentami PR. Ewaluacja w trakcie realizacji przedsięwzięć pozwoli na ocenę stopnia realizacji celów w Lokalnym Programie Rewitalizacji, ich wpływu na obszary problemowe, a także pozwoli na dostosowanie PR do zmieniającej się sytuacji społeczno-gospodarczej Gminy.

Ewaluacja Programu prowadzona będzie etapowo:

Rysunek 13 Etapy ewaluacji Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Białobrzegi

1.	**Ewaluacja ex-ante** (przed realizacją przedsięwzięć rewitalizacyjnych): ocena zasadności poszczególnych działań i przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz ocena ich wpływu na społeczność lokalną i obszary strategiczne.
2.	**Ewaluacja w trakcie realizacji przedsięwzięć**: ocena bieżąca przyjętych celów oraz ich wpływu na obszary problemowe.
3.	**Ewaluacja ex-post** (po realizacji przedsięwzięć): długoterminowa ocena wpływu oraz trwałości poszczególnych przedsięwzięć na społeczność lokalną i grupy interesariuszy.
4.	**Modyfikacja Programu Rewitalizacji:** po przeprowadzeni ewaluacji lub w razie wystąpienia istotnej zmiany warunków realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji.

Ocena procesu rewitalizacji będzie prowadzona na trzech poziomach:

1. Wskaźnikach dla obszaru rewitalizacji
2. Wskaźnikach produkty
3. Wskaźnikach efektu

Poniżej przedstawiono **proponowane** wskaźniki dla wszystkich poziomów.

Tabela 20. Wskaźniki dla obszaru rewitalizacji

Wskaźniki dla obszaru rewitalizacji	
1.	Liczba mieszkańców
2.	Udział budynków mieszkalnych wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Gminy
3.	Udział mieszkań wyposażonych w instalacje techniczne wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Gminy
4.	Liczba wydanych wyroków eksmisyjnych
5.	Udział osób pobierających świadczenia pomocy społecznej
6.	Udział osób otrzymujących zasiłki celowe
7.	Liczba przestępstw
8.	Liczba interwencji policji
9.	Liczba osób bezrobotnych
10.	Liczba osób długotrwale bezrobotnych
11.	Udział ludności w wieku produkcyjnym

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 21. Wskaźniki produktu

Wskaźniki produktu

1.	Liczba projektów z zakresu aktywizacji i zaangażowania społecznego ogółem
2.	Liczba projektów wspierających integrację mieszkańców z obszarów problemowych ze społecznością lokalną
3.	Liczba projektów wspierających osoby z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym
4.	Liczba projektów z zakresu pobudzenia aktywności sportowej i rekreacyjnej mieszkańców
5.	Liczba projektów dotyczących zwiększenie szans rozwojowych i edukacyjnych dzieci i młodzieży poprzez wzmocnienie kompetencji społecznych i edukacyjnych rodziców oraz nauczycieli
6.	Liczba projektów dotyczących wsparcia przejawów lokalnej przedsiębiorczości
7.	Liczba podmiotów ekonomii społecznej objętych wsparciem
8.	Liczba projektów dotyczących rozwoju i promocji przedsięwzięć turystycznych i kulturalnych
9.	Liczba projektów zwiększających kwalifikacje zawodowe mieszkańców
10.	Liczba projektów z zakresu zwiększenia aktywności zawodowej mieszkańców
11.	Liczba projektów poprawiających stan infrastruktury technicznej i budynków publicznych oraz dostosowujących ją do potrzeb mieszkańców
12.	Liczba projektów dotyczących utworzenia infrastruktury społeczno-kulturalno-edukacyjnej
13.	Liczba projektów dotyczących rozwoju i modernizacji infrastruktury technicznej
14.	Liczba projektów dotyczących rozwoju i modernizacji infrastruktury rekreacyjno-sportowej

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 22. Wskaźniki rezultatu

Wskaźniki rezultatu	
1.	Liczba interesariuszy Programu, którym udzielono wsparcia
2.	Liczba mieszkańców zaangażowanych w proces rewitalizacji gminy (w tym biorących udział w konsultacjach, badaniach ewaluacyjnych)
3.	Liczba uczestników inicjatyw lokalnych, którym udzielono wsparcia w ramach realizacji Programu
4.	Liczba miejsc aktywności lokalnej utworzonych na terenie obszaru rewitalizacji
5.	Powierzchnia uporządkowanych przestrzeni publicznych (w tym terenów zieleni)
6.	Powierzchnia przestrzeni publicznych, którym nadano nowe funkcje
7.	Długość zmodernizowanej i rozbudowanej infrastruktury technicznej
8.	Liczba gospodarstw domowych korzystających z infrastruktury technicznej i komunalnej
9.	Liczba zmodernizowanych lub nowopowstałych budynków o charakterze społecznym
10.	Liczba zmodernizowanych bądź nowych obiektów sportowo-reakcyjnych
11.	Liczba mieszkańców objętych programami podnoszenia kwalifikacji zawodowych
12.	Liczba nowych miejsc pracy powstałych w wyniku realizacji Programu

13.	Liczba nowych firm działających w branży turystycznej i kulturalnej, powstałych w wyniku realizacji Programu
14.	Liczba wypromowanych przedsięwzięć turystycznych i kulturalnych, związanych z realizacją Programu
15.	Liczba przedsięwzięć aktywizujących społeczności lokalne
16.	Liczba dzieci i młodzieży objętych systemem wsparcia z zakresu działań edukacyjnych, profilaktycznych, opiekuńczo – wychowawczych i terapeutycznych
17.	Powierzchnia przestrzeni publicznych i obiektów użyteczności publicznej dostosowanych do potrzeb seniorów, osób niepełnosprawnych, rodzin z małymi dziećmi

Źródło: Opracowanie własne.

15.3 Aktualizacja Lokalnego Programu Rewitalizacji

Istotną kwestią przy tworzeniu Lokalnego Programu Rewitalizacji jest uwzględnienie procesu aktualizacji LPR. Pozwoli to na wszelkie modyfikacje w dokumencie, które będą wynikać wyłącznie ze zmian w bieżącej sytuacji społeczno-gospodarczej miasta. Ponadto, wszystkie zaplanowane działania są określone na podstawie analizy potrzeb i zidentyfikowanych deficytów na obszarze wsparcia. Wpisują się one w zakres publicznych i niepublicznych zadań samorządu gminnego zgodnie z Ustawą z dnia 8 marca 1990r. o Samorządzie Gminnym uzupełnioną obwieszczeniem Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 17 marca 20165r. (Dz.U. 2016 poz.446). **Jednostką uzupełniającą proces rewitalizacji, będącą jednocześnie głosem społeczności lokalnej jest Rada Gminy Białobrzegi.** Kompetencje jednostki regulowane są za pomocą powszechnie obowiązujących aktów prawnych, aktów wykonawczych oraz Statutu Rady Gminy Białobrzegi. Dodatkowo Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Białobrzegi oraz każda jego aktualizacja wymaga przyjęcia stosownej uchwały Rady Gminy Białobrzegi.

W zakresie propozycji nowych przedsięwzięć zgłaszanych do LPR stosowana będzie następująca ścieżka postępowania:

Rysunek 14 Aktualizacja Lokalnego Programu Rewitalizacji

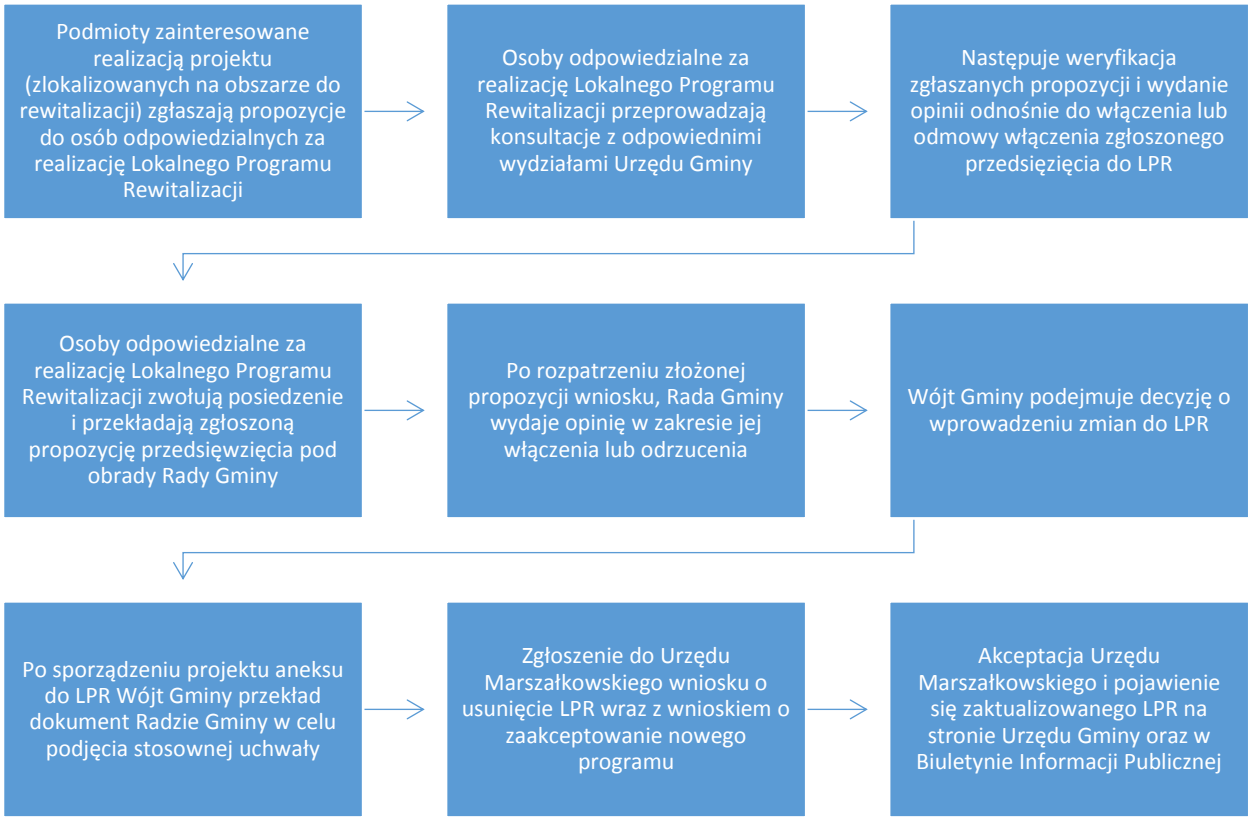

Źródło: Opracowanie własne.

16 Wskazanie zakresu niezbędnych zmian w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy

Obowiązujące Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego zostało uchwalone:

- Uchwałą Rady Miasta i Gminy Białobrzegi Nr XIII/54/99 z dnia 8 kwietnia 1999 r. w sprawie uchwalenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Białobrzegi,
- Uchwałą Rady Miasta i Gminy Białobrzegi Nr VIII/46/2007 z dnia 12 czerwca 2007 r. w sprawie w sprawie uchwalenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Białobrzegi,

- Uchwałą Rady Miasta i Gminy Białobrzegi Nr VI/31/2011 z dnia 1 marca 2011 r. w sprawie zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Białobrzegi dotyczącej obszaru położonego w miejscowości Szczyty i Mikówka,
- Uchwałą Rady Miasta i Gminy Białobrzegi Nr VII/40/2011 z dnia 31 marca 2011 r. o uchwaleniu zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Białobrzegi dotyczącego obszaru położonego w miejscowości Białobrzegi obejmującego tereny zielone przy ulicy Spacerowej i Mikowskiej,
- Uchwałą Rady Miasta i Gminy Białobrzegi Nr X/68/2011 z dnia 25 sierpnia 2011 r. o uchwaleniu zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Białobrzegi.

W ramach wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Białobrzegi planowane jest podjęcie szeregu działań, które w sposób pośredni (projekty społeczne) lub bezpośredni (projekty inwestycyjne) mogą oddziaływać na zagospodarowanie przestrzennego obszaru rewitalizacji. Wskazane jest więc dokonanie zmian w obowiązujących dokumentach planistycznych, które wpłyną na obraz obszaru rewitalizacji oraz na kierunek jego rozwoju.

Obowiązujące studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego wymaga aktualizacji w zakresie wyznaczenia obszaru zdegradowanego zgodnego z Lokalnym Programem Rewitalizacji tj. obejmującego:

- okręg I (ulice: Krakowska, Mikowska, Skargi, Gajowa, Kochanowskiego, Armii Krajowej, Czachowskiego, Cegielniana, Spacerowa, Poświętna, Rzeczna, Cicha, Krótka) wraz z terenami nadpilicznymi;
- okręg II (ulice: 11 Listopada, Żeromskiego 72 i 72A) wraz z parkiem miejskim i stadionem miejskim;
- okręg X (ulice: Kościelna, Targowicka, Mroczkowskiego, Kusocińskiego) wraz z terenem MGOK.

Rekomenduje się również wprowadzenie zmian wynikających z realizacji projektów kluczowych: nr 2. Przebudowa przestrzeni stadionu miejskiego i okolic oraz nr 4. Zagospodarowanie terenów nadpilicznych, a także innych projektów, które mogą wpłynąć na kształt obszaru zdegradowanego.

17 Wskazanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego koniecznych do uchwalenia albo zmiany

Na obszarze miasta Białobrzegi obowiązuje miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego zatwierdzony uchwałą Rady Miasta i Gminy Białobrzegi nr XV/81/2004 z dnia 2 marca 2004 r. W 2012 roku uchwałą nr XIV/105/2012 Rady Miasta i Gminy Białobrzegi z dnia 21 lutego zostały zmienione ustalenia wyżej wymienionego aktu prawnego dla fragmentu obszaru terenów zielonych położonych w Białobrzegach przy ul. Spacerowej i Mikowskiej, który obecnie został przeznaczony do rewitalizacji.

W związku z wpisaniem do realizacji projektów: 2. Przebudowa przestrzeni stadionu miejskiego i okolic oraz 4. Zagospodarowanie terenów nadpilicznych zasadna jest zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszarów, na których realizowane będą te kluczowe projekty w celu uporządkowania struktury funkcjonalno-przestrzennej.

18 Załącznik - mapy

Rysunek 15. Obszar rewitalizacji (okręg I)

Rysunek 16. Obszar do rewitalizacji (okręg II)

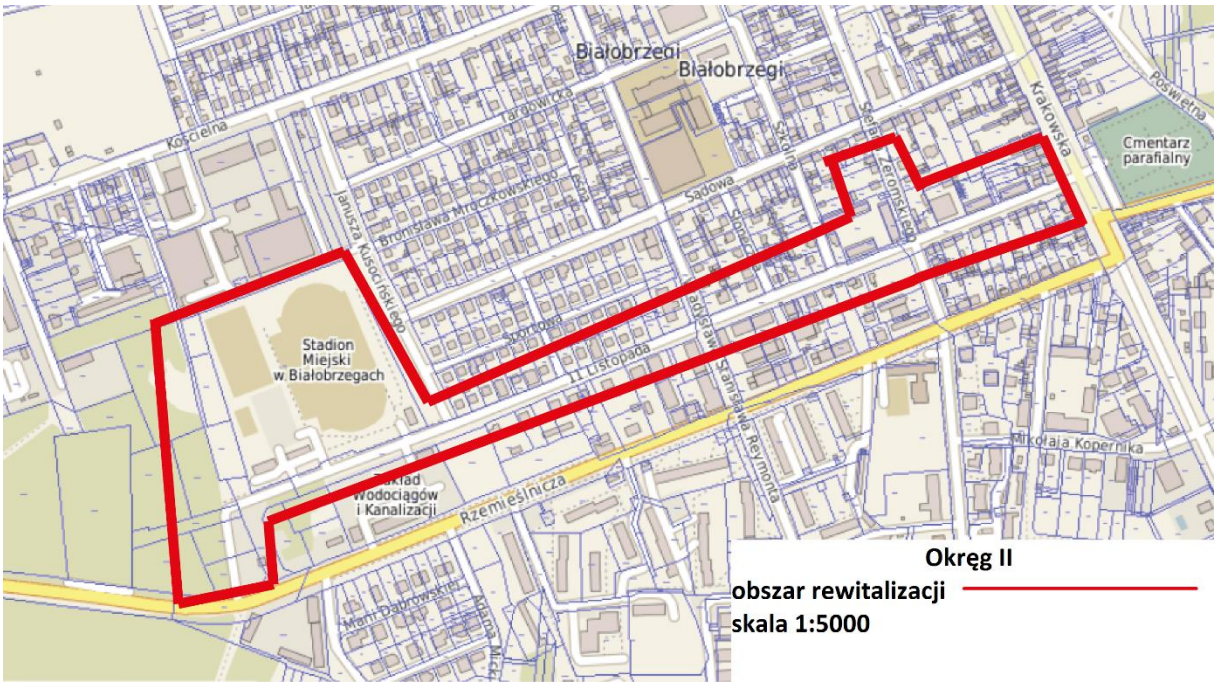

Rysunek 17. Obszar do rewitalizacji (okręg X)

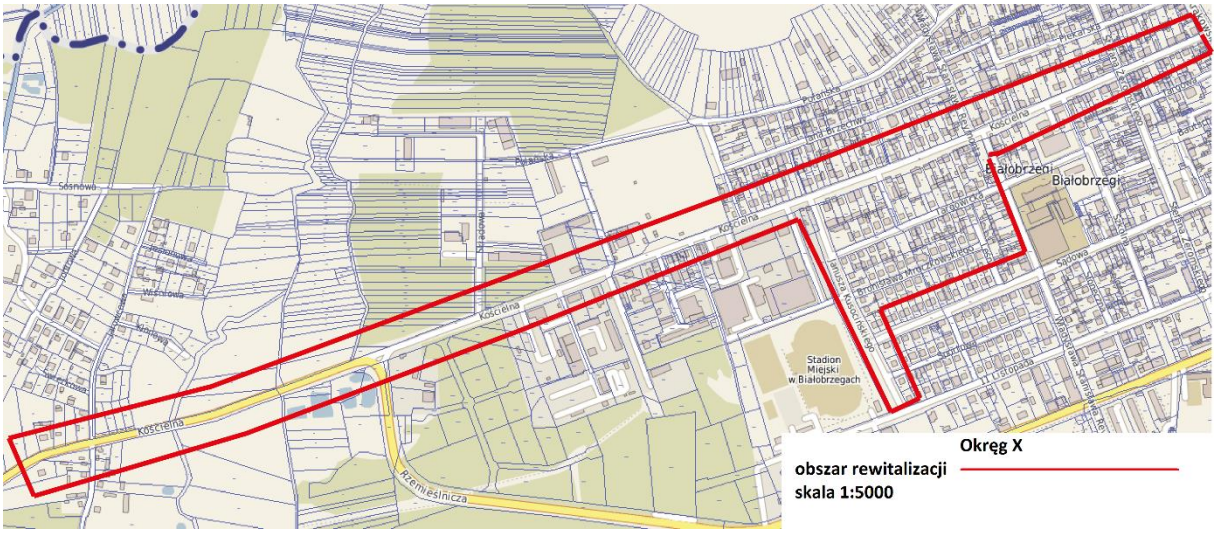

19 Spis tabel, wykresów i rysunków

Tabela 1. Powierzchnia gminy miejsko-wiejskiej Białobrzegi 8
Tabela 2 Placówki oświatowe w gminie Białobrzegi 18
Tabela 3. Ambulatoryjna opieka zdrowotna - porady lekarskie w gminie miejsko-wiejskiej Białobrzegi w latach 2012-2015 20
Tabela 4. Liczba gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej w gminie miejsko-wiejskiej Białobrzegi w latach 2009-2014 21
Tabela 5. Zestawienie liczby osób, którym udzielane były świadczenia społeczne na terenie gminy Białobrzegi 22
Tabela 6 Spis organizacji pozarządowych działających 22
Tabela 7 Liczba osób bezrobotnych z podziałem na sołectwa 76
Tabela 8 Problemy społeczne – liczba osób i rodzin w Gminie Białobrzegi 80
Tabela 9. Przestępczość na terenie gminy w podziale na okręgi i sołectwa 81
Tabela 10. Organizacje pozarządowe na terenie miasta i sołectw (dane dla roku 2015) 83
Tabela 11. Dane dotyczące uczestnictwa w życiu kulturalnym (dane dla roku 2015) 85
Tabela 12. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w podziale na okręgi wyborcze i sołectwa 87
Tabela 13. Obiekty objęte ochroną prawną na terenie gminy 89
Tabela 14. Występowanie negatywnych zjawisk na terenie gminy 92
Tabela 15. Występowanie negatywnych zjawisk na obszarach wiejskich 92
Tabela 16. Liczba mieszkańców obszarów rewitalizacji 96
Tabela 17 Wpływ poszczególnych celów operacyjnych na aspekty problemowe 104
Tabela 18 Wnioskodawcy oraz miejsce realizacji poszczególnych projektów 108
Tabela 19 Ramy finansowe projektów rewitalizacyjnych 111
Tabela 20. Wskaźniki dla obszaru rewitalizacji 116
Tabela 21. Wskaźniki produktu 116
Tabela 22. Wskaźniki rezultatu 117

Wykres 1 Liczba ludności w latach 2008-2015 10
Wykres 2 Urodzenia żywe i zgony w latach 2008-2015 w gminie miejsko-wiejskiej Białobrzegi 11
Wykres 3 Przyrost naturalny w latach 2008-2015 11
Wykres 4 Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku w roku 2015 (%) 12
Wykres 5 Ludność w wieku przedprodukcyjnym w latach 2008-2015 (%) 12
Wykres 6 Ludność w wieku produkcyjnym w latach 2008-2015 (%) 13
Wykres 7 Ludność w wieku poprodukcyjnym w latach 2008-2015 (%) 13
Wykres 8 Liczba mieszkańców na 1km^2 w latach 2008-2015 14
Wykres 9 Liczba uczniów w szkołach podstawowych w latach 2008-2015 15
Wykres 10 Oddziały szkolne w szkołach podstawowych w latach 2008-2015 15
Wykres 11 Liczba uczniów w szkołach gimnazjalnych w mieście Białobrzegi w latach 2008-2015 16
Wykres 12 Oddziały szkolne w gimnazjach w mieście Białobrzegi w latach 2008-2015 16
Wykres 13. Liczba uczniów szkół ponadgimnazjalnych w mieście Białobrzegi w latach 2010-2015 18
Wykres 14. Oddziały w szkołach ponadgimnazjalnych w mieście Białobrzegi w latach 2010-2015 18
Wykres 15 Liczba aptek w mieście Białobrzegi w latach 2008-2015 19
Wykres 16 Podmioty ambulatoryjne w mieście Białobrzegi w latach 2008-2015 20
Wykres 17 Liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON w latach 2008-2015 25
Wykres 18 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON wg klas wielkości w roku 2010 i 2015 26
Wykres 19 Bezrobocie rejestrowane według płci w gminie miejsko-wiejskiej w latach 2008-2015 26
Wykres 20 Udział osób bezrobotnych wśród ludności w wieku produkcyjnym w gminie miejsko-wiejskiej Białobrzegi (%) 27
Wykres 21 Struktura osób bezrobotnych według wieku (dane na rok 2015) 27
Wykres 22 Struktura osób bezrobotnych według wykształcenia (dane na rok 2015) 28

Wykres 23 Struktura osób bezrobotnych według czasu pozostawania bez pracy (m-ce) (dane na rok 2015) 28
Wykres 24 Liczba budynków mieszkalnych w latach 2008-2014 29
Wykres 25 Mieszkania wyposażone w instalacje wodociągowe (%) w latach 2008-2014 30
Wykres 26 Mieszkania posiadające łazienkę (%) w latach 2008-2014 30
Wykres 27 Mieszkania wyposażone w centralne ogrzewanie (%) w latach 2008-2014 31
Wykres 28 Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę (m^2) w latach 2008-2014 31
Wykres 29 Liczba mieszkań na 1000 mieszkańców 32
Wykres 30 Długość czynnej sieci wodociągowej (km) w latach 2008-2015 33
Wykres 31 Zużycie wody w gospodarstwach domowych w przeliczeniu na jednego mieszkańca (m^3) w latach 2008-2015 33
Wykres 32 Długość czynnej sieci gazowej (m) w latach 2008-2014 34
Wykres 33 Korzystający z instalacji wodociągowej wobec liczby ludności ogółem (%) w latach 2008-2014 35
Wykres 34 Liczba bibliotek i filii w latach 2008-2015 38
Wykres 35 Księgozbiór biblioteczny w latach 2008-2015 38
Wykres 36 Czytelnicy bibliotek w latach 2008-2015 39
Wykres 37 Liczba klubów sportowych w latach 2008-2014 40
Wykres 38 Liczba osób ćwiczących w klubach sportowych w latach 2008-2014 41
Wykres 39 Liczba członków klubów sportowych w latach 2008-2014 41
Wykres 40 Liczba turystów zagranicznych 43
Wykres 41. Proszę ocenić ogólny stan społeczno-gospodarczy poszczególnych miejscowości/sołectw 47
Wykres 42. Proszę ocenić skalę występowania poszczególnych problemów w Pana/i gminie 50
Wykres 43. W jakich miejscowościach gminy działania z zakresu wsparcia rozwoju społecznego są najbardziej potrzebne? Pytanie wielokrotnego wyboru, wyniki nie sumują się do 100%. ... 52
Wykres 44. W jakich miejscowościach gminy działania z zakresu wsparcia rozwoju gospodarczego są najbardziej potrzebne? Pytanie wielokrotnego wyboru, wyniki nie sumują się do 100%. 53

Wykres 45. W jakich miejscowościach gminy działania z zakresu modernizacji lub budowy nowej infrastruktury są najbardziej potrzebne? Pytanie wielokrotnego wyboru, wyniki nie sumują się do 100%. 53
Wykres 46. Wiek respondentów 54
Wykres 47 Podmioty gospodarcze wg klas własności 85

Rysunek 1. Etapy tworzenia LPR 7
Rysunek 2 Położenie Gminy Białobrzegi na tle powiatu białobrzeskiego 8
Rysunek 3 Kąpielisko miejskie nad Pilicą 44
Rysunek 4. Obszary wskazywane do rewitalizacji przez mieszkańców - tereny wiejskie 48
Rysunek 5. Obszary wskazywane do rewitalizacji przez mieszkańców- miasto Białobrzegi 49
Rysunek 6. Problemy występujące na terenie gminy w opinii mieszkańców 51
Rysunek 7 Metody wykorzystane do diagnozy LPR 73
Rysunek 8 Granice administracyjne gminy Białobrzegi 75
Rysunek 9 Mapa występowania azbestu na terenie Gminy 89
Rysunek 10. Obszar wyznaczony do rewitalizacji – zaznaczenie okręgów jest jedynie umowne 96
Rysunek 11. Współzależność celów strategicznych 99
Rysunek 12. Matryca celów Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Białobrzegi 99
Rysunek 13 Etapy ewaluacji Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Białobrzegi 115
Rysunek 14 Aktualizacja Lokalnego Programu Rewitalizacji 118